



Simona Kranjc, Tatjana Kokalj

Priročnik za učitelje

6

Priročnik za učitelje k delovnemu zvezku Moja slovenščina 6
za pouk slovenščine v 6. razredu devetletne osnovne šole

Avtorici dr. Simona Kranjc
Tatjana Kokalj, prof.

Rešitve pripravila Sanja Leben Jazbec, prof.

Jezikovni pregled Bojana Maltarić, univ. dipl. sloven.

Oblikovanje Studio Založba Izolit, d. o. o. / Ana Corel

Založila in izdala Založba Izolit, d. o. o., Mengeš

Za založbo Zdravko Grginič

Tisk Tiskarna Formatisk, d. o. o., Ljubljana

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

371.3:811.163.6(035)

KRANJC, Simona, 1968-

Moja slovenščina 6. Priročnik za učitelje k delovnemu zvezku
Moja slovenščina 6 za pouk slovenščine v 6. razredu devetletne
osnovne šole / Simona Kranjc, Tatjana Kokalj ;
[rešitve pripravila Sanja Leben Jazbec]. - Mengeš : Izolit, 2008

ISBN 978-961-6625-16-6

1. Kokalj, Tatjana, 1956-
240191232

Simona KRANJC

Tatjana KOKALJ

Priročnik za učitelje

6



Priročnik za učitelje k delovnemu zvezku Moja slovenščina 6
za pouk slovenščine v 6. razredu devetletne osnovne šole

Vsebina

I NA OBEH STRANEH MURE	6
1. Živjo, šestošolci!	9
2. Velike začetnice	14
3. Osebna lastna imena	16
4. Zemljepisna lastna imena	18
5. Stvarna lastna imena	20
6. Vrste povedi	23
7. Uradno – neuradno	26
8. Govorni nastop	30
Pripravimo se na govorne nastope	34
Od starega orožja do trte	37
Strelna hišica	39
Ali bom kmalu dobil kopijo sebe	42
9. Jedilni list	45
10. Reklama	48
11. Telefonski imenik	51
II BISTRA	54
1. Besedne družine	56
2. Samostalnik	58
3. Spol samostalnika	61
4. Število samostalnika	64
5. Sklon samostalnika	67
Imena sklonov	70
6. Pridevnik	73
7. Vrste pridevnikov	76
8. Spol pridevnika	79
9. Število pridevnika	81
10. Sklon pridevnika	84
11. Stopnjevanje pridevnika	87
12. Glagol	89
13. Oseba in število glagola	93
14. Glagolski čas	96

III NA SONČNI STRANI ALP 99

1. Prislovi	103
2. Reklama	108
3. Premi in odvisni govor	113
4. Pripoved, novica, naročilnica, poizvednica in predstavitev	117
5. Črka in glas	124

IV KRALJ MATJAŽ IN ALENČICA 128

1. Opis in reklamno besedilo	132
2. Vremenska napoved	136
3. Zaimek	140
4. Pripoved	145

V BELA KRAJINA 149

1. Recept	155
2. Zakaj – zato	158
3. Obvestilo	161

VI GORIŠKA BRDA 165

1. Anketa	167
2. Govorni nastopi	170
3. Opis rastline	173
4. Mali oglas	175
Zmaj na klavirju in Pozabljeni zaklad	177
5. Počitnice so tu	179
6. Krajšave	181



Na obeh straneh Mure

(str. 8)

CILJI

Učenci

- tiho berejo kratka neumetnostna besedila, in sicer pismo,
- utemeljijo svoje mnenje o tem, zakaj je pismo neuradno,
- povedo, kdo je sporočevalec in naslovnik, v besedilu poiščejo tiste jezikovne prvine, po katerih so ju prepoznali,
- povedo, kakšno je družbeno in čustveno razmerje med njima, v besedilu poiščejo tiste jezikovne prvine, po katerih so to prepoznali,
- povedo, kaj želi sporočevalec od naslovnika oziroma čemu mu pošilja to besedilo, v besedilu poiščejo tiste jezikovne prvine, po katerih so to prepoznali,
- berejo neumetnostno besedilo, povezano z drugimi predmetnimi področji – pripoved o življenju nekoč in danes,
- s preprosto definicijo razložijo pomen besede,
- iščejo kraje na zemljevidu,
- navedejo čim več pomenov iste besede in jih ponazorijo v povedi,
- vedo, kaj pomeni termin sopomenka.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetek št. 1 na CD-ju.

Poslušajo sošolce, ki odgovarjajo na vprašanja o bistvenih podatkih.

Poslušajo sošolce, ki utemeljujejo svoje mnenje.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Pripovedujejo o podobnih doživetjih.

Pripovedujejo, kdaj sami pišejo pisma.

Besedilo označijo na podlagi lastnega doživetja ob poslušanju.

BRANJE

Berejo besedilo in odgovore.

PISANJE

Odgovarjajo na vprašanja.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učenci prinesejo v šolo razglednice krajev, kjer so preživeli počitnice. Opisujejo dogodke, ki so se jim vtisnili v spomin. Izbirajo med smešnimi, zabavnimi, razburljivimi dogodki.

Če učenci sami ne omenijo kakšne znamenitosti, ki so si jo ogledali, jim učitelj pokaže kakšno razglednico s prazgodovinskim motivom. Spodbudi jih, da pripovedujejo, kaj vedo o prazgodovini, kameni, bakreni, bronasti dobi, Keltih, Rimljanih in barbarih. Pripovedujejo, ali so kdaj obiskali kraje, kjer so arheologi izkopavali, npr. na avtocestah, ali brali o njih. Povedo, ali vedo, kdo je arheolog in kaj dela.

Lahko pa arheologa povabijo v razred in se z njim pogovarjajo o njegovem delu. Na pogovor se vnaprej pripravijo.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Poslušajo posnetek št. 1 na CD-ju ali berejo besedilo *Na obeh straneh Mure*, DZ, str. 8.

Pri branju pazijo na pravilno izgovarjavo.

Učenci ustno ali pisno odgovorijo na vprašanja v delovnem zvezku, 1. naloga, str. 10.

Na zemljevidu Slovenije si ogledajo, kje se dogaja to, o čemer piše besedilo (*Nova Tabla, Beltinci, Bakovci, Jezera, Ptuj ...*).

Predstavijo kraje, o katerih govori Katarina.

Rešijo 3. nalogo na str. 12.

Kraje, poimenovane v besedilu, poiščejo na zemljevidu (3. naloga, str. 12).

Ponovijo pravilo o zapisu zemljepisnih imen. Kako pišemo sestavljena zemljepisna imena?

Podčrtajo besede, ki jih ne razumejo: *prazgodovinske kulture, grobišča, žare, prazgodovinska naselja, antična, gomilska grobišča ...*

Učitelj učence spodbudi, da razmislijo o tem, kje bi lahko našli odgovore na vprašanja.

Pogledajo v zgodovinski učbenik in odgovorijo na vprašanja.

Kaj je žarno grobišče?

Kdo so Kelti?

Kaj je značilno za kameno dobo, kaj za bronasto in kaj za železno?

Učenci lahko vprašanja zapišejo na lističe in poiščejo odgovore nanje tudi pri uri zgodovine.

V 2. nalogi v DZ na str. 11 preberejo trditve, s katerimi preverijo pravilnost svojih odgovorov na prejšnja vprašanja.

Učenci se pogovorijo o zgodovinskih pojmi in jih poskušajo razložiti ob pomoči prebranega besedila. Odgovore iščejo tudi na internetu.

Sledi pogovor o pošiljanju sporočil. Učenci lahko še enkrat preberejo besedilo v DZ na str. 8–10. Učitelj jih vpraša, kakšno je to besedilo – pozornost usmeri na obliko. Ugotovijo, da gre za pismo.

Kako je oblikovano pismo?

Opazujejo besedilo *Na obeh straneh Mure* in poskušajo v pismu določiti uvod, jedro in zaključek.

Učitelj zastavi še nekaj vprašanj o priložnostih, ko pošiljamo take vrste besedil.

Kako si učenci danes pošiljajo sporočila?

Z navadno pošto, pošiljajo si pisma po elektronski pošti, pošiljajo kratka sporočila po prenosnem telefonu.

Sledi pogovor o načinih komuniciranja. Učenci sodelujejo v pogovoru o telefoniranju po stacionarnem in prenosnem telefonu. Pripovedujejo o svojih izkušnjah z elektronsko pošto, obiskih forumov, neposrednem sporočanju prek spleta ...

Učenci ponovno preberejo besede, ki so si jih podčrtali po prvem branju. Ali jih znajo samostojno razložiti sošolcem?

Razložijo pomen teh besed, razlago lahko poiščejo tudi v SSKJ.

Besede povedo tudi drugače s sopomenkami in ponovijo, kaj pomeni pojem sopomenka (4., 6., in 7. naloga na str. 12 in 13).

Sopomenke so besede, ki pomenijo enako.

V besedilu iščejo pogovorne in slengovske izraze.

Razložijo slengovske besede *bron feni*, *mobi*, *ful novic* ... (8. naloga, str. 13).

Poskušajo zapisati besede, ki jih uporabljajo v svojem pogovoru.

Ena skupina si izraze zapiše, druga pa jih razlaga.

Pogovarjajo se o okoliščinah, v katerih take besede rabijo.

Ali jih tudi pišejo? Kdaj?

Ali se te besede pojavljajo tudi v govoru njihovih staršev in starih staršev? Če se, kdaj?

Kako delujejo te besede nanje?

Iščejo primere in dopolnijo povedi (9. naloga, str. 13).

POBUDE

Pripovedujejo o svojih počitniških doživetjih v krajih z zgodovinsko tradicijo.

LITERATURA

Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) v knjižni ali e-obliki.

Učbenik Zgodovina 6.

Živjo, šestošolci!

(str. 14)



CILJI

Učenci

- poslušajo posnetke predstavitve oseb,
- po poslušanju prepoznajo bistvene podatke,
- tvorijo krajša besedila, in sicer opis osebe,
- pred pisanjem sami razmišljajo, kaj vse bi o sebi napisali, in si izdelajo ogrodje miselnega vzorca, besedilo členijo na odstavke,
- svoja besedila primerjajo in presojujejo,
- izdelajo plakat o tem, kako so preživeli svoje počitnice.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Učenci poslušajo posnetek št. 1 na CD-ju.
Poslušajo sošolce, ki opisujejo osebe.

GOVORJENJE

Tvorijo krajša besedila, in sicer opis osebe.
Pripovedujejo o svojih počitnicah.

BRANJE

Berejo svoja napisana besedila.

PISANJE

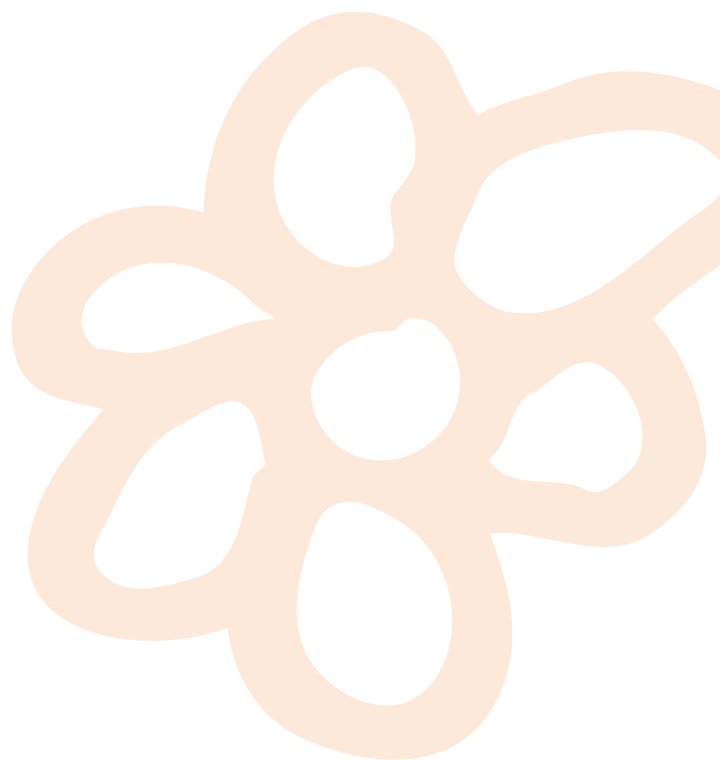
Naredijo si ogrodje miselnega vzorca.
Izdelajo plakat o počitnicah.
Pišejo opis osebe.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Didaktična igra

Kdo je to?

»Tiste čase je preživljal najtrše dneve svojega otroštva. Očim ga ni imel rad in ga ni razumel, tovariši so se mu posmehovali zaradi mršave postave, štokljastih nog in nerodne hoje – velikokrat so ga neusmiljeno podili po ulicah Odenseja in mu pretili, da ga bodo pretepli, kar tako za prazen nič, iz gole ihtе, ker je bil grd. Te nevesele doživlja je iz otroštva je ovekovečil pozneje v prelepi, ganljivi pravljici o grdem malem račku.«



(Ludo Zubek: Vitezi brez meča. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1969.)
(Odgovor: H. C. Andersen.)

Učenci sestavljajo podobne naloge. Z nekaj besedami opišejo znano osebo. Ostali morajo uganiti, kdo je to.

Opišejo svoje prijatelje.
Opisujejo njihov videz.
Učenci drug drugemu obrnejo hrbet. Opisujejo sošolca.

Kdo je to?
Opišejo posebnosti svojih sošolcev oziroma jih postavljajo kot uganke drugim sošolcem.

Primer: Deklica je zelo tiha. Zelo rada riše. Njene risbe visijo na hodniku, razstavljene so tudi v razredu.
Učenci poskušajo uganiti, kdo je to.

Eden od učencev zapiše ime osebe na listek, drugi ga sprašujejo, za katero osebo gre. Odgovarja le z DA ali NE.
Igro nadaljuje tisti, ki je uganil osebo.

Učenci prosto opisujejo svoje prijatelje ali sošolce.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci predstavijo junake Barbaro, Špelo in Maksa, Katarino, Roka in Marka, kot so jih spoznali v lanskem šolskem letu.
Barbara, Špela in Maks so učence spremljali pri pouku slovenščine že lansko leto, spoznavali pa jih bomo tudi letos.
Posvetimo jim več pozornosti.
Kakšni so po zunanosti?
Kje živijo?
S katerimi hobiji se ukvarjajo?
Kakšen odnos imajo do drugih ljudi?
Kako se počutijo v razredu?
Kako jih sprejemajo sošolci?

S pomočjo podatkov iz pisma na str. 8–10 poskušajo predstaviti Katarino.
Katero področje Katarino zanima? Ali o arheologiji in zgodovini veliko ve?

Kaj o Katarini še izvemo po njenem prvem pismu?
Ali piše dnevnik?
Kaj si vanj zapisuje?
Jo zanimata samo arheologija in zgodovina ali tudi fantje?
Čigavo pismo zaman čaka?
Kaj pričakuje od Špele?

Poslušajte posnetek št. 1 na CD-ju (str. 14, 1. naloga).

Barbara: Doma sem iz Ljubljane. Dobrih deset let sem bila edinka. Vse se je vrtelo okoli mene, mami, oči, zvezde in sonce. Zdaj je drugače. »Videk joka. Videk spi. Videk je žejen. Videk hoče ven ...« Blejk, jaz bi raje sedela v svoji sobi in sanjala o baletu. Pa ni časa, kajti Videk se je spet zbudil.

Maks: Kako ste preživeli počitnice? Jaz odlično. Lahko me vprašate le, kje nisem bil. Res! Splezal sem na skoraj vse vrhove v Kamniških Alpah, se kopal v morju in gorenjskih jezerih, se spuščal po Soči in Kolpi, taboril na Pohorju, kolesaril po Brkinih in raziskal Belo krajino podolgem in počez. Nazadnje sem že komaj čakal, da se začne šola – da se vsaj malo spočijem.

Špela: Te počitnice sem si pa privoščila. Babica in dedek sta najela staro hišo na Rakitovcu (mama in oče pa v Južno Ameriko, brez mene!). Notri resda spijo tudi kune in polhi, stranišče je na štrbunk in tuširaš se lahko le zunaj, ampak čas tam teče v drugo smer. Sestrična Teja, bratranca Matej in Grega pa jaz seveda in naše so bile vse lovske postojanke. Spali smo opoldan, ko je bilo vroče, popoldnevi in noči pa so bili naši. Življenje daleč stran od ponorelega sveta je kot smetana na jagodah. Veličastno.

Marko: Prihajam iz Prekmurja, iz Beltincev. Tri ure vožnje iz Ljubljane, ena iz Maribora, pet iz Kopra, med tednom, se razume, deset minut iz Murske Sobote. Letos sem se udeležil naravoslovnega tabora v Rakovem Škocjanu. Dobra družba, prijazni učitelji in morje zanimivosti. Zdaj mi je že jasno, kam bom šel po osnovni šoli. Med biologe. Tam vedo vse o življenju.

Katarina: Mama je bila vse dni v službi, očka prav tako. Pa sem si rekla, punca, čeprav gredo vsi na morje, ti pa ne, vsi v hribe, ti pa ne, imaš dober razlog, da nisi slabe volje. Knjige. Pa sem bila kuhana in pečena v soboški knjižnici. 1845 strani sem prebrala. In najboljša knjiga Most v Terabitijo. Takoj za njo pa Trnovska mafija in Ljubezen in mobilni.

Rok: Imam cele noge, roke in glavo. Torej, počitnice so bile enkratne. Rolke sem zamenjal s kolesom. Spust po strmih gozdnih poteh. Seveda, če ne obvladate kolesa tako dobro kot jaz, tega ne poskušajte sami. Meni gre izvrstno. Samo da mama še ne ve, da sem član kolesarskega kluba Strmi breg.

Po poslušanju rešijo naloge v delovnem zvezku.

V 2. nalogi prepoznajo Barbaro, Katarino, Roka, Marka, Maksa in Špelo.
Pod fotografije napišejo njihova imena.
Opišejo vsako osebo.

V 3. nalogi povežite ime in aktivnost, ki je značilna za vsakega junaka.

V 4. nalogi dopolnjujejo povedi.

Predstavijo se svojim sošolcem ob pomoči delovnega zvezka (5. naloga, str. 15), govorijo o načrtih, željah, opišejo svojo zunanost, uspehe in razočaranja.

Sestavijo pravilo, kaj je opis osebe.

Opis osebe je besedilo, v katerem predstavljamo njeno zunanost, kraj bivanja, način življenja.

Ob pravilu napišejo miselni vzorec To sem jaz.

Ob pomoči miselnih vzorcev, ki so jih napisali učenci, poskušajo ugotoviti, za katere sošolce gre. Tisti, ki prepozna največ sošolcev, je zmagovalec.

POBUDE

Plakat Moje počitnice (6. in 7. naloga na str. 16) lahko učenci izdelajo med dodatnim poukom, pri interesni dejavnosti, razredni uri ali pa kot skupinsko delo, ki ga opravijo za domačo nalogo. Namen je predvsem v tem, da se učenci bolje spoznajo.

Kje so učenci preživljali počitnice?

S kom so bili?

Kaj so doživeli?

Kaj jim je ostalo v spominu?

Kaj nam govorijo njihove fotografije, ki jih spominjajo na počitnice?

Kaj o sošolcih izvejo drugi?

Plakate, ki jih izdelajo učenci, razstavijo.

Nato pripravijo anketna vprašanja o preživljanju počitnic. Če je le mogoče, anketo tudi izvedejo med učenci svoje šole (9. in 10. naloga, str. 17).

V nadaljevanju so navedena možna vprašanja in predvideni odgovori, ki jih lahko anketiranci izbirajo.

Anketa

1. Kje si letos preživel(a) počitnice?

- na morju
- v hribih
- pri sorodnikih
- doma
- drugo _____

2. S kom si bil(a)?

- s starši
- s sorodniki
- s prijatelji
- drugo _____

3. Kaj se ti je na počitnicah najbolj vtisnilo v spomin?

4. Si imel(a) na počitnicah kak slab dan? Kaj se je takrat zgodilo?

5. Če oceniš počitnice od ena do pet, koliko si zaslužijo tvoje?

6. Kako si zamišljaš sanjske počitnice?

- potovanje v daljne kraje
- spanje pod palmo
- jadranje
- osvojitve najvišjih vrhov
- žur s prijatelji
- drugo _____

7. Kam bi se odpravil(a), če bi imel(a) ogromno denarja?

LITERATURA

Turistični vodniki.

Revije, kjer se piše o znanih medijskih osebah.

2

Velike začetnice

(str. 18)

CILJI

Učenci

- ponovijo rabo velikih začetnic,
- preberejo neumetnostno besedilo,
- odgovarjajo na vprašanja,
- vadijo težja mesta v pravopisu,
- uporabljajo popravna znamenja,
- povedo, kdo je avtor neumetnostnega besedila,
- v besedilu poiščejo tiste jezikovne prvine, po katerih so ga prepoznali,
- povedo, v katerih okoliščinah je nastalo besedilo,
- sami tvorijo krajše besedilo – pripoved o zanimivem dogodku s športnih igrišč,
- se pripravijo na govorni nastop,
- sami govorno nastopajo, opišejo zanimiv dogodek.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki berejo besedili *Na vlaku* in *Izgubljena vstopnica*.

Poslušajo sošolce, ki odgovarjajo na vprašanja.

Poslušajo sošolce, ki govorno nastopajo.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Govorno nastopajo.

BRANJE

Berejo besedili *Na vlaku* in *Izgubljena vstopnica*.

Berejo navodila k posameznim nalogam.

Berejo vprašanja ob besedilu.

PISANJE

Rešujejo naloge in jih pišejo v zvezek, ob tem so pozorni na pravopisna pravila.

Tvorijo krajše besedilo, in sicer pripoved o zanimivem dogodku s športnih igrišč.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj vodi pogovor o potovanju z vlakom. Učenci sodelujejo. Pripovedujejo o geografskih in zgodovinskih značilnostih krajev, skozi katere potuje vlak (domišljjsko potovanje ob zemljevidu). Eden od učencev začne, nadaljuje tisti, ki je kraj uganil.

Ponovijo pravila o rabi velike začetnice pri zemljepisnih lastnih imenih.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo besedilo *Na vlaku* na str. 18.

Ponovno glasno preberejo vsa lastna imena, ki so v besedilu.

Ponovijo, kdaj pišemo veliko začetnico pri večdelnih lastnih imenih.

Ponovijo pojem naselbinsko in nenaselbinsko ime.

Na zemljevidu iščejo imena krajev in gor, ki so sestavljena iz enega ali dveh delov. Iščejo imena gor, kjer je drugi del občno ali lastno ime (*Mala Ojstrica, Tinjanski hrib*).

Iščejo naselbinska imena, kjer je drugi del beseda *vas, mesto, selo, trg, naselje* in druga naselbinska imena (*Novo mesto, Škofja Loka*).

Utrjujejo rabo velike začetnice in dopolnijo besedilo *Na vlaku* z manjkajočimi črkami (str. 18).

Odgovorijo na vprašanja ob besedilu (2. naloga, str. 19), odgovore lahko tudi zapišejo.

Preberejo pravilo o rabi ločil in dopolnijo s pravilom, pri katerih vrstah povedi stoji določeno ločilo.

Utrdijo pojem lastno ime oziroma lastno zemljepisno ime in lastno stvarno ime. Iščejo primere za rabo velike začetnice.

S popravnimi znamenji popravijo besedilo, ki je napisano z malo začetnico (3. naloga, str. 20).

Popravljen besedilo glasno preberejo.

Odgovorijo na vprašanja o besedilu (4. naloga, str. 21).

POBUDE

Zapišejo kratko pripoved o zanimivem dogodku s športnih igrišč (6. naloga, str. 21).

Berejo iz otroške revije *Kekec*, št. 7, marec 2008, Tatjana Kokalj: Zofija iz 4.a.

ZAPISKI



Osebna lastna imena

(str. 22)

CILJI

Učenci

- berejo pogovore,
- presojaajo vljudnost sogovorcev,
- vadijo težja mesta v pravopisu,
- povedo, ali je pogovor uraden ali neuraden, svoje mnenje utemeljijo,
- povedo, kakšno je čustveno ozračje pogovora, svoje mnenje utemeljijo,
- vadijo ustrezno in vljudno pogovarjanje v neuradnih in uradnih govornih položajih,
- sami pripravijo podoben pogovor (kot igro vlog ali dramatizacijo),
- berejo kratka neumetnostna besedila,
- odgovarjajo na vprašanja,
- v besedilih prepoznajo lastna imena in utemeljijo svojo odločitev.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki po vlogah berejo besedilo oziroma nastopajo v krajših dramatiziranih nastopih.

Presojaajo vljudnost sogovorcev.

GOVORJENJE

Igrajo v dramatiziranih vlogah.

Odgovarjajo na vprašanja.

Utemeljujejo svoje mnenje.

BRANJE

Berejo besedilo po vlogah.

Berejo krajše besedilo.

PISANJE

Rešujejo naloge v delovnem zvezku.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Po branju/poslušanju besedila presodite, ali gre za vljudno in nevljudno pogovarjanje.

Odlomek iz knjige Kamen v žepu, Tatjana Kokalj, Ljubljana: Založba Genija, 2005, str. 72.

Učitelj učence vodi z vprašanji, npr.:
Kako se sogovorniki med seboj pogovarjajo?
Kakšno ozračje vlada med njimi?
So vljudni?
Je pogovor uraden ali neuraden?

Zaigrajo pogovore: na železniški postaji, pred vrati živalskega vrta, v kinodvorani med predstavo in si pri tem samostojno izbirajo vloge.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo pogovor *V plesni šoli*. V besedilu podčrtajo osebna lastna imena.
Učenci odgovorijo na vprašanja (2. naloga, str. 23).
Zaigrajo pogovor na temo v dramski skupini ali pevskem zboru so dobili novega člana v 3. nalogi.
Zapišejo zanimivo misel o sošolcu (4. naloga, str. 23).

Tiho preberejo besedilo *Naši judoistki Metka in Ana bronasti* in v dvojicah odgovorijo na vprašanja v 5. nalogi na str. 24.
Iz besedila izpišejo vsa osebna lastna imena in jih razvrstijo po abecedi.
Preberejo pravilo, kako pišemo seznam oseb po abecedi, in si ogledajo seznam učencev v dnevniku ali kje drugje.

V zvezek zapišejo seznam sošolcev in sošolk in upoštevajo pravilo, kako pišemo seznam ljudi (7. naloga, str. 25).
Ob seznamu učencev si zapišejo tudi njihova ljubkovalna imena oziroma imena, s katerimi kličejo svoje prijatelje (8. naloga).
Podčrtajo priimke (9. naloga), zapišejo imena domačih živali svojih sošolcev (11. naloga).

V zvezek prepišejo besedilo s pisanimi črkami, pri tem so pozorni na rabo velike začetnice (12. naloga).

POBUDE

Obiščejo knjižnico.
Ogledajo si sezname pisateljev.
Po obisku v knjižnici si učenci zapišejo imena priljubljenih pisateljev (10. naloga).

LITERATURA

T. Kokalj: Kamen v žepu. Ljubljana: Založba Genija, 2005, str. 72.



Zemljepisna lastna imena

(str. 26)

CILJI

Učenci

- berejo kratka neumetnostna besedila,
- odgovarjajo na vprašanja,
- prepoznajo lastna osebna in zemljepisna imena in ločujejo med njimi,
- vadijo težja mesta v pravopisu, in sicer rabo velike začetnice v eno- in večbesednih slovenskih zemljepisnih lastnih imenih, vadijo rabo male začetnice v vrstnih pridevniki iz zemljepisnih lastnih imen,
- znajo utemeljiti rabo velike/male začetnice v konkretnih primerih.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Učenci poslušajo sošolce, ki berejo in odgovarjajo na vprašanja.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Utemeljijo svoje mnenje.

BRANJE

Berejo kratka neumetnostna besedila.

PISANJE

Pišejo odgovore na vprašanja.

Pišejo vprašanja.

Prepisujejo besedilo.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj razdeli učence v štiri skupine in jim da navodila za delo. Vsaka skupina si izbere enega od zemljepisnih predelov v Sloveniji ali zanimiv bližnji kraj. V kratkem besedilu uporabijo čim več zemljepisnih lastnih imen. Besedilo zapišejo na prosojnico. Ob projiciranju in branju učenci ugotovijo, ali je skupina pisala zemljepisna lastna imena z veliko začetnico. Popravijo napake. Pogovorijo se o mestu velike začetnice in postavljajo vprašanja.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci tiho preberejo besedilo *Izlet v Bogojino* v DZ na str. 26.

Odgovorijo na vprašanja ob besedilu v 1. nalogi.

V besedilu z rdečo podčrtajo osebna in z zeleno zemljepisna lastna imena (2. naloga).
Dopolnijo miselni vzorec LASTNA IMENA. Prepišejo ga v zvezek in dopolnijo s primeri (4. naloga).

Preberejo besedilo *Grad in grad* v DZ na str. 27. Podčrtajo zemljepisna lastna imena.
Poiščejo kraj na zemljevidu.

S sošolcem v dvojicah sestavljajo vprašanja ob besedilu.

Preberejo pravilo in ponovijo vedenje o lastnih imenih. Ločijo lastna in občna imena.

Učenci preberejo besedilo *Maks ničesar ne razume* na str. 28.

Poiščejo poimenovana imena na zemljevidu.

Ob pomoči SSKJ ali SP poiščejo podobne primere, kot so zapisani v delovnem zvezku (Mariborčan – mariborčan), in utemeljijo rabo velike oziroma male začetnice.

Zapišejo kraje, kjer živijo njihovi sorodniki. Pazijo na rabo velike začetnice.

S popravnimi znamenji popravijo besedilo (9. naloga, str. 28).

Učitelj projicira popravljeno besedilo na tablo in učenci preverijo, ali so uporabili pravilna popravna znamenja (popravljeno besedilo je v rešitvah).

Zapišejo zemljepisna lastna imena iz bližnje okolice doma (10. naloga) in ponovijo, kdaj pišemo veliko začetnico pri večdelnih lastnih imenih.

Preberejo besedilo *Lendavske gorice* v DZ na str. 29, nato pa odgovorijo na vprašanja ob besedilu (11. naloga).

Preberejo pravilo o pisanju naselbinskih imen (str. 29) in ga dopolnijo s svojimi primeri.

Didaktična naloga (13. naloga v DZ na str. 30). Delo lahko poteka v dvojicah. Učenec poimenuje kraj ob uporabi zemljevida. Sosed poskuša ugotoviti, ali gre za naselbinsko ali nenaselbinsko ime. O pravilnosti odgovora se prepričata na zemljevidu.

Iz besedila *Lendavske gorice* učenci izpišejo zemljepisna lastna imena in jih razvrščajo v razpredelnico (14. naloga).

POBUDE

Napišejo spis o bližnjem kraju, pazijo na rabo velike začetnice pri zemljepisnih imenih.

Izdelajo karte za igro spomin. Iz turističnega propagandnega gradiva izrežejo sličice in jih prilepijo na karte. Na drugem kompletu pa so dvodelna naselbinska imena. Iščejo pare.

LITERATURA

SSKJ, SP

5

Stvarna lastna imena

(str. 31)

CILJI

Učenci

- berejo krajše neumetnostno besedilo, in sicer pripoved o tem, kaj je oseba doživela (zapis v dnevniku),
- prepoznajo sporočevalca besedila in njegov namen,
- povedo, komu je besedilo namenjeno, kaj želi sporočevalec od naslovnika oziroma čemu tvori besedilo,
- povedo svoje mnenje o besedilu in ga skušajo utemeljiti,
- v besedilu iščejo ustrezne podatke,
- vadijo težja mesta v pravopisu, in sicer rabo velike začetnice v znanih stvarnih lastnih imenih, npr. naslovi knjig, imena podjetij, prireditelj ...,
- v besedilu prepoznajo stvarna lastna imena.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo branje sošolcev.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Utemeljujejo svoje mnenje.

BRANJE

Berejo krajše neumetnostno besedilo.

PISANJE

Pišejo odgovore na vprašanja.

Prepisujejo besedilo.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Pogovor o pisanju dnevnikov. Učitelj ga lahko vodi z vprašanji.

Ali učenci pišejo dnevnik?

O čem pišejo?

So dnevniški zapisi skrivnost?

Poznajo dnevnike, ki jih pišejo znani pisatelji?

Poznajo Župcin dnevnik, ki ga je napisala Majda Koren?

Kdo bere spletni dnevnik ali blog?



Ogledajo si primere iz spletnih dnevnikov, npr. <http://anja-drobtinice.blogspot.com/>, <http://www.rtvsllo.si/blog/janjavidmar>.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci tiho ali glasno preberejo besedilo *Stran iz Katarininega dnevnika*, nato pa odgovorijo na vprašanja (1. naloga, str. 32).

Poskušajo ugotoviti, v čem se ločita pripoved in opis.
Poskušajo izraziti pravilo, kaj je pripoved.

V besedilu *Stran iz Katarininega dnevnika* poiščejo stvarna lastna imena in jih podčrtajo.

Stvarna lastna imena vpišejo v razpredelnico (2. naloga, str. 32). Naštejejo lahko tudi primere stvarnih lastnih imen iz svojega okolja.

Preberejo pravilo, kaj so stvarna lastna imena (str. 33).

Poimenujejo in zapišejo naslove svojih najljubših knjig (3. naloga, str. 33).

V časopisih in revijah poiščejo primere za imena tovarn, podjetij, šol itn. Izrežejo jih iz časopisov in jih prilepijo na plakat (4. naloga).

Besedilo s pisanimi črkami prepisejo v zvezek. Upoštevajo rabo velike začetnice pri stvarnih lastnih imenih v 5. nalogi.

Učenci preberejo pogovor *Ljudje in njihovi jeziki* v DZ na str. 33.

Učitelj postavlja vprašanja in učenci odgovarjajo, nato pa prepisejo besedilo in upoštevajo rabo velike začetnice pri zemljepisnih imenih ter rabo male pri jezikih. Po opravljenem delu si sosedata zamenjata zvezka in preverita zapis (6. naloga).

Delo v paru. Učenca izpolnita tabelo ob pomoči knjig v knjižnici. Zapišeta naslov knjige, avtorja, državo, kjer živi avtor, prebivalce te države in jezik, ki ga govorijo (7. naloga, str. 34).

Učenci ponovijo pojme državni jezik, uradni jezik, narodna skupnost, večinsko prebivalstvo.

Besede iz 7. naloge (naslov knjige, avtor, država, prebivalci, jezik) vključijo v povedi.

V 8. in 9. nalogi pa na zemljevidu iščejo imena dvojezičnih krajev.

POBUDE

Učenci pišejo svoj osebni dnevnik.

Na internetu poiščejo spletne dnevnike znanih oseb.

Pogovorijo se o zanimivem spletnem dnevniku in ga priporočijo še sošolcem.

Igrajo se igro *Od kod so moja oblačila*.

Ogledajo si svoja oblačila in zapišejo ime države, kjer so oblačilo naredili, ime prebivalcev in jezik, ki ga govorijo v tej državi.

Kratko preverjanje

UČNI LIST

Prepiši s pisanimi črkami.

NA IZLETU SMO BILI V LJUBLJANI. NA TROMOSTOVJU SMO DEKLAMIRALI PREŠERNOVO ZDRAVLJICO. SPREHODILI SMO SE PO WOLFOVI ULICI DO KONGRESNEGA TRGA. SREČALI SMO VODITELJA ODDAJE SPET DOMA. ODZDRAVIL JE MILI, KI MU JE POMAHALA. ZAVILI SMO NA SLOVENSKO CESTO. TAM SMO OPAZILI STAVBO ZALOŽBE MLADINSKA KNJIGA. DEKLICE SO HOTELE ZAVITI V NAMO, DA BI KUPILE NEKAJ OBLAČIL ZNANE ZNAMKE BENETTON. UČITELJICA VERA JEŽ JE NASPROTOVALA. NAMESTO TEGA SMO ZAVILI PROTI KRIŽANKAM. KONČNO SMO BILI NA CILJU. V NARODNI UNIVERZITETNI KNJIŽNICI.

ZAPISKI

Vrste povedi

(str. 35)

CILJI

Učenci

- berejo krajše umetnostno besedilo,
- vadijo razločno, naravno in knjižno govorjenje,
- pozorni so zlasti na stavčno intonacijo,
- prepoznavajo pomen prvin nebesednega jezika,
- preštejejo odstavke in povedi v njih,
- odgovarjajo na vprašanja,
- bogatijo besedni zaklad,
- dopolnijo manjkajoče besede v povedih,
- v besedilu prepoznavajo različne vrste povedi,
- poiščejo tiste prvine, po katerih se povedi med seboj ločujejo,
- iz danih besed samostojno tvorijo različne pripovedne, vprašalne, vzklične povedi,
- zanikajo trdilne povedi,
- prepoznavajo različne vrste vzkličnih povedi.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki berejo besedilo.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo krajše umetnostno besedilo.

PISANJE

Pišejo odgovore na vprašanja.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj uvodoma prebere štiri kratka besedila. Učenci poskušajo ugotoviti, za katero vrsto povedi gre.

1. V nedeljo sem kolesaril. Prevozil sem bližnje kraje. Ustavil sem se pri prijatelju. Nekaj časa sem zvonil na vratih. Žana ni bilo nikjer. Zdelo se mi je, da verjetno igra igrice na računalniku. Vrgel sem mu kamen v okno. Okno se je razbilo. Pobrisal sem jo kot zajec na raketi.

2. *Kje si bil? Koga si obiskal? Kaj si vrgel v okno? Zakaj te prijatelj ni slišal? Zakaj ga nisi raje poklical po telefonu? Te je kdo videl? Si plačal razbito šipo?*

3. *Pospravi črepinje! Nikoli več ne meči kamnov v okna! Poberi se od tu!*

4. *Žan! Bum! Tresk! Uf! Bežimo od tu!*

Kaj je značilno za pripovedne, vprašalne, vzklične in velelne povedi?
Kaj stoji na koncu teh povedi?

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Eden od učencev glasno prebere prvi odstavek besedila *Shod mladih izumiteljev* v DZ na str. 35.

Ob tihem branju preostalega besedila učenci iščejo pripovedne, vprašalne in vzklične povedi in nekaj primerov preberejo na glas.

Z ustrezno barvico podčrtajo posamezne vrste povedi (1. naloga, str. 35), nato pa svoje odgovore primerjajo.

Sodelujejo v pogovoru in določajo vrsto povedi.

Naštejejo posamezne vrste povedi in povedo, kakšna ločila zapišemo na koncu (2. naloga).

Sestavljajo povedi iz danih besed, določijo vrsto povedi in poimenujejo ločilo (3. naloga, str. 36), v 4. nalogi povedi zanikajo, iz pripovednih povedi pa sestavljajo vprašalne. Uporabljajo več različnih vprašalnic (5. naloga).

Sestavljajo vzklične povedi na določeno temo (6. naloga).

S primeri dopolnijo razpredelnico v 7. nalogi na str. 37.

Kratko preverjanje

UČNI LIST

Dopolni povedi.

Povedi delimo na _____, _____ in _____.

S pripovednimi nekaj _____ in _____.

Pripovedne povedi so lahko _____ in _____. Na koncu pripovednih povedi stoji _____.

Vprašalne povedi so tiste, s katerimi nekaj _____. Na koncu vprašalnih povedi stoji _____.

Povedi, s katerimi izrekamo veselje, presenečenje, razburjenje imenujemo _____. Na koncu stoji _____.

Povedi, s katerimi nekaj ukazujemo, prepovedujemo ali želimo, so _____ povedi. Če jih povemo s čustveno zavzetostjo, imajo na koncu _____, če pa jih povemo brez čustvene zavzetosti, imajo na koncu _____.

Utrjujejo znanje o vrstah povedi. Odgovorijo na vprašanja ob besedilu v 8. nalogi.

Povedo, kaj izražajo velelne povedi v DZ na str. 38. Preberejo jih, in sicer enkrat s čustveno zavzetostjo in enkrat brez. Določijo ločilo na koncu povedi (9. naloga). Preberejo pravilo.

V razpredelnico zapišejo različne vrste velelnih povedi in jih preberejo s čustveno zavzetostjo (10. naloga).

POBUDE

Učenci pripravijo kratko dramsko besedilo, v katerem nastopajo Peter, ki govori samo pripovedne povedi, Vili, ki govori velelne povedi, torej ukazuje, prepoveduje in izraža želje, Vanja, ki zastavlja vprašanja, in Vanč, ki kar naprej vzklika.

Tema: Na lovu za zakladom.

ZAPISKI



Uradno – neuradno

(str. 39)

CILJI

Učenci

- poslušajo pogovore,
- povedo, kdo se je pogovarjal,
- povedo, o čem sta se sogovorca pogovarjala,
- presojuje vljudnost sogovorcev,
- povedo, ali je pogovor uraden ali neuraden,
- svoje mnenje utemeljijo,
- povedo, kakšno je družbeno razmerje med sogovorcema (npr. enakovredno ali hierarhično), in svoje mnenje utemeljijo,
- sami pripravijo podoben pogovor,
- vadijo ustrezno in vljudno pogovarjanje v neuradnih in uradnih govornih položajih.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Učenci poslušajo posnetke št. 2, 3, 4 in 5 na CD-ju.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Igrajo v kratkih dramatiziranih skečih.

BRANJE

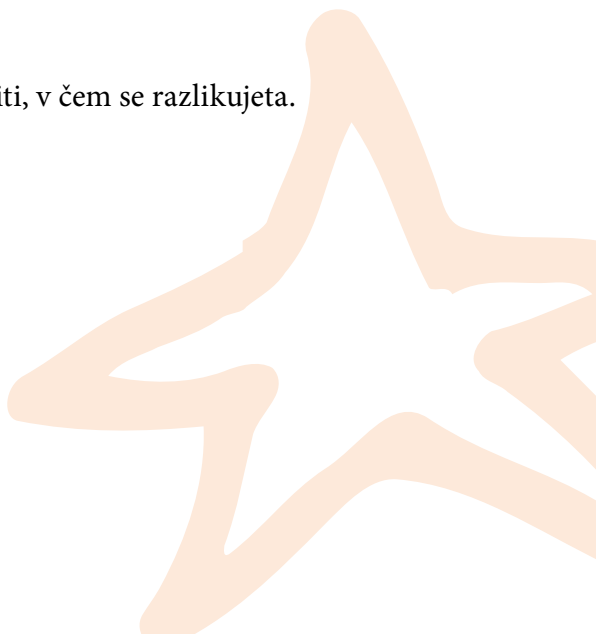
Berejo navodila in vprašanja v učbeniku.

PISANJE

Pisno odgovarjajo na vprašanja.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj prebere pismi, učenci pa poskušajo ugotoviti, v čem se razlikujeta.



1. pismo

Spoštovana gospa učiteljica,

moj sin, Tilen Novak, je prebolel hudo gripo. V tem času se ni naučil pesmice Toneta Pavčka Junak.

Prosim, če ga ta teden opravičite spraševanja.

Lep pozdrav,

Katarina Juhart Novak

2. pismo

Živjo, Manca!

Moj Tilen je prebolel gripo. Ne mu zagreniti prvega dne s pesmico, saj veš, da se je ni naučil.

Hvala.

Se vidiva na kavi.

Lepo bodi!

Tanja

Učenci poskušajo odgovoriti na vprašanja.

Sta pismi pisali različni osebi?

V kakšnem odnosu sta z učiteljico?

V čem se njuni pismi razlikujeta in v čem sta si podobni?

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci poslušajo posnetke št. 2, 3, 4 in 5 na CD-ju (1. naloga, str. 39).

Med odmorom

Metka: Tina, posodi mi zvezek. Pet minut imam časa, da prepisem slovko.

Tina: Ne boš verjela. Nimam ga.

Metka: Halo! Kaj boš pa zdaj?

Tina: Slovarci bom nekaj naložila.

Metka: Folk, kdo ima nalogo? Takoj. Mudi se mi. Še enkrat se naslikam brez naloge, pa dobim šut.

Katarina: Ej, modelka, tukaj jo imaš.

Metka: Ti si prava frendica.

Pri pouku

Učiteljica: Prosim, pripravite domače naloge.

Tina: Gospa učiteljica, oprostite, zvezek sem pozabila doma.

Učiteljica: Tina, ta teden se ti je to zgodilo že drugič.

Tina: Zelo mi je žal, a selimo se in imamo doma nered.

Učiteljica: Že dobro, Tina, zvezek prinesi jutri.

Tina: Hvala, gospa učiteljica.

Pri malici

Metka: Si ji pa naložila, da je komaj nesla.

Tina: Moram se znajti, brez tega te povelijo.

Metka: Kaj pa, če slovka vpraša tvoje starše, kam se selite?

Tina: Ne skrbi, bom že nekaj naumila do takrat.

Ravnatelj: Tina Koren, slišim, da se selite. Kam? Prosim, da mi prineseš uradni dokument z novim naslovom.

Tina: Ja, gospod ravnatelj. Naslov ostaja isti. Selimo se namreč iz kleti v prvo nadstropje, kjer smo uredili nove bivalne prostore.

Ravnatelj: A tako. Potem ne bo treba spreminjati uradnih dokumentov. Me veseli. Dober tek.

Tina: Tudi vam dober tek, gospod ravnatelj.

Pred naslednjo uro

Metka: Ti si mega punca. Še preden se obrneš, se že znajdeš.

Tina: Itak. Ta stare lahko brez težav prinašaš naokoli.

Metka: Zvoni. Matematiko imaš.

Tina: Ne, bejba, saj se selim, a ne veš.

Pogovorijo se o posnetkih (2. naloga, str. 39).

Učenci povedo, kaj je knjižni in kaj neknjižni jezik in preberejo pravilo v DZ na str. 39.

Zaigrajo pogovor in poskušajo ugotoviti, ali gre za uraden ali neuraden pogovor (3. in 4. naloga, str. 40).

Zapišejo pogovor med knjižničarko in učencem. Preberejo pogovor in določijo, ali je uraden ali neuraden (5. naloga).

Ponovijo, kaj je uradni in kaj neuradni pogovor.

Preberejo pravilo v DZ na str. 40.

POBUDE

Učenci sestavljajo uradna pisma. Delajo v dvojicah.

Na prosojnicah si ogledajo, kako je oblikovano uradno pismo.

Uradno pismo

*Taja Krimšek
Zavod za kulturno dediščino
Ljubljana*

V Domžalah, 6. oktobra 2008

*Osnovna šola Domžale
Šolska 5
1230 Domžale*

Spoštovana gospa Taja Krimšek,

v prihodnjem mesecu načrtujemo obisk Ljubljane. Radi bi si ogledali staro mestno jedro in izvedeli čim več zanimivosti iz življenja meščanov nekoč.

Vljudno vas prosim, če bi nam določili datum ogleda in nam pripravili strokovno vodenje po mestu.

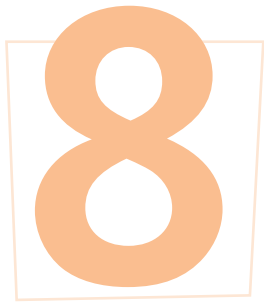
Vljudno vas pozdravlja

Justina Volk, učiteljica slovenščine

Neuradno pismo s podobno temo napišejo sošolcu.

Berejo uradna in neuradna pisma, ki jih prinese učitelj ali učenci, nato pa jih primerjajo in vrednotijo.

ZAPISKI



Govorni nastop

(str. 41)

CILJI

Učenci

- poslušajo pogovore,
- poslušajo in gledajo govorni nastop, v katerem je predstavljeno neumetnostno besedilo,
- odgovarjajo na vprašanja o vsebini govorjenega besedila, presodijo govorni nastop,
- povedo, kakšno je čustveno stanje govorca.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetek št. 6 na CD-ju.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Preberejo navodila, vprašanja.

Preberejo svojo oceno govornega nastopa.

PISANJE

Pišejo odgovore na vprašanja.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učenci rešujejo kratko anonimno anketo.

UČNI LIST

Anketa

1. Ali si imel(a) lani govorni nastop?

- Da.
- Ne.
- Se ne spominjam.

2. Kakšen naslov je imel tvoj govorni nastop?

3. Koliko časa si potreboval(a) za pripravo na govorni nastop?

- En dan.
- En teden.
- Se nisem pripravil(a).

4. Kako so sošolci in sošolke ocenili tvoj govorni nastop?

- Dobro.
- Slabo.
- Se ne spomnim.

5. Si imel(a) tremo?

- Da.
- Ne.
- Drugo _____

6. Kaj te pri govornih nastopih najbolj moti?

- Da se moram toliko pripravljati.
- Da moram nastopati pred sošolci in sošolkami.
- Da nekateri klepetajo in me motijo.
- Da me sošolci in sošolke po nastopu zafrkavajo.
- Drugo _____

7. Katero temo bi letos izbral(a) za govorni nastop?

8. Kaj pričakuješ od letošnjega govornega nastopa?

- Da mi bo dobro šlo.
- Da bom spet zamočil(a).
- Da bom imel(a) težave.
- Drugo _____

Učenci pri dodatnem pouku naredijo analizo ankete, ki jo predstavijo na eni od naslednjih ur.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učitelj vodi razgovor o govornih nastopih, ki so jih imeli učenci preteklo šolsko leto.

Katere teme so izbrali, kakšni občutki so jih obhajali pred nastopom, so imeli tremo, kdaj so bili s svojim nastopom zadovoljni in kdaj ne, kaj so želeli popraviti ali spremeniti ...?

Učitelj predvaja posnetek št. 6 na CD-ju.

Na Ptuju.

Tam, kjer danes stoji Ptuj, so človeški glasovi odmevali že v mlajši kameni dobi. V Prešernovi ulici so našli ostanke stavb iz leta 1800 pred našim štetjem, kar pomeni, da je Ptuj najstarejše nepretrgoma poseljeno mesto v Sloveniji. Arheologi so odkrili ostanke žarnih grobišč. Kelti so na tem mestu postavili prve temelje kasnejšega mesta med gričem in Dravo, ki pa je v tistih časih tekla veliko bolj južno.

V času Rimljanov je mesto doživelo razcvet. Na desnem bregu je stal legijski tabor, na levem pa civilno naselje. Po propadu rimskega cesarstva so narodi, ki so se valili skozi te kraje, za seboj pustili veliko razdejanje in ostanke, ki so po razpadu cesarstva dolga obdobja ležali razmetani v travi. Po njih so hodile horde ljudstev, med njimi tudi Slovani. Šele leta 1830 je kurat, to je pomožni duhovnik, Simon Povoden poskrbel, da se vsepovsod razmetani rimski kamni ne bi izgubili – dal jih je vzdati v mestni stolp. Tako je bil del bogate rimske zapuščine rešen pred izgubo. To je naš prvi muzej na prostem, kjer si lahko rimske nagrobne in napise v kamnih ogledamo kar na mestnem stolpu.

Pred mestnim stolpom pa stoji skoraj pet metrov visok in malo manj kot dva metra širok monolit iz pohorskega marmorja. Monolit pomeni, da je spomenik narejen iz enega samega velikanskega kosa kamna.

Orfejev spomenik je dobil ime po Orfeju, antičnem mitskem pevcu, ki sta ga častila tako Grčija kot tudi Rim. Orfej je s svojim prelepim petjem in igranjem na liro očaral divje živali, da so nehale loviti in so mu prisluhle. Gnil je tudi bogove, ki so mu dovolili oditi v svet mrtvih po nesrečno Evridiko, ki jo je pičila kača. Toda nestrpni zaljubljenec ni mogel dočakati, da bi se vrnil na površje, kot mu je ukazal olimpski gromovnik. Svojo ljubico je hotel videti že na poti iz podzemlja, zato se je ljubeče ozrl nazaj in jo zaradi tega dejanja, ki mu je bilo prepovedano, za vselej izgubil in pogubil.

Ta žalostna zgodba je bila vso antiko priljubljen motiv na temo smrti, ponovnega vstajenja in upanja v novo življenje. Motiv so upodabljali umetniki na nagrobnikih in svetiščih, pa tudi slikarji in pesniki v svojih delih.

Drugo zanimivo antično odkritje, ki ga ponuja mesto Ptuj, je mitrej. Odkrili so jih kar pet, kar priča o tem, da je bil Ptuj eno najpomembnejših središč čaščenja boga Mitre. Mitraizem je religija, ki se je širila iz Perzije proti zahodu in dosegla celo Anglijo. V Perziji, današnjem Iranu, je bil Mitra bog prisege, zaščitnik velikašev in plemičev, tudi bog vojne in sodnik mrtvih, bog svetlobe in sonca, ki podarja moč in zmago, pa tudi modrost in plodnost.

V Rimu pa je bil Mitra bog vojščakov. Ljudje so verjeli, da je ujel divjega bika in ga ubil. Iz bikovega telesa so nastale živali in rastline. Njegova kri pa je blagoslovila človeštvo. Mitrov rojstni dan so slavili 25. decembra. Moški – ženskam ni bilo dovoljeno – so se zbirali v mitrejih in enega najslavnejših mitrejev so odkrili prav na Spodnji Hajdini na robu rečne terase. Takoj po odkritju so ga pokrili z zaščitno lopo. Iz napisov se da razbrati, da so svetišča zgradili uslužbenci ilirske carine v 2. stoletju našega štetja. Kip Mitre, ki vleče bika k daritvi, in podstavek s posvetilnim napisom sta izklesana iz enega samega kosa kamna.

Mitrej ob Hadrijanovem zidu je zanimiv, ker stoji blizu izvira vode, ob katerem so častili vodno božanstvo. Na tem območju so med izkopavanjem odkrili več kot deset tisoč kovanec, številne kamnite spomenike, kipce, posode in nakit. Večino teh odkritij si lahko danes ogledamo v muzeju.

Številni turisti obiščejo imenitno ohranjene ostanke stolpov in utrd ob Hadrijanovem zidu ter mitreje, polne skrivnosti, ki so v davni preteklosti preplavile našo deželo z vero, segajočo od Perzije do Anglije.

Dan pa sem zaključila na gradu. Skozi mogočen Karlov portal sem vstopila na grajsko dvorišče z nekdanjo konjušnico in vzhodnim stolpom. Ogledala sem si zbirke pokrajinskega muzeja, galerijo stare umetnosti, grajsko stanovanjsko opremo, viteško dvorano in zbirko starih glasbil.

Z gradu sem si ogledala še Dravsko in Ptujsko polje, slikovito razgibane Haloze in v ozadju Donačko goro in Boč.

Pod menoj pa so žarele mestne strehe v vseh odtenkih opečnate barve. Kot bi se čas malce ustavil in bi zgodbe iz pozabljenega srednjega veka hotele priti do mojih ušes. Koliko zanimivih prigod so hiše skrivale za svojimi vrati. Škoda, da jim ne morem prisluhniti.

Učenci odgovarjajo na vprašanja po poslušanem besedilu (1. naloga, str. 41).

V SSKJ poiščejo razlage za manj znane besede.

Pojasnijo svoja občutja, kdaj so imeli tremo, kdaj so zaupali vase itd. ob govornem nastopu.

Učenci se pogovorijo, kako poteka priprava na govorni nastop.

Na tablo napišejo pravila:

Učenci se držijo predložene teme.

Med govornim nastopom so umirjeni in sproščeni.

Uporabljajo knjižni jezik in se izogibajo mašil.

Govorni nastop je razdeljen na uvod, jedro in zaključek.

V uvodu povedo, zakaj so se odločili za določeno temo, v zaključku pa povzamejo glavna sporočila.

Nastop ne traja več kot 10 minut.

V dvojicah ovrednotijo *Špelin govorni nastop* na str. 42.

Primerjajo svojo oceno in oceno sošolcev.

Utemeljuje svoje mnenje.

POBUDE

Učitelj prebere spodnje trditve ZA in PROTI.

Učenci se po svojem prepričanju razdelijo v dve skupini: ZA in PROTI.

Svoje trditve utemeljujejo in dodajo še svoje.

ZA

Nastop je bil dobro pripravljen.

Tema je bila zanimiva.

Špela se je držala predložene teme.

Uporabljala je knjižni jezik.

Prehoda iz uvoda v jedro in iz jedra v zaključek sta bila smiselna.

PROTI

Špelino govorno vajo so pripravili starši.

Deklica se je govorno vajo le naučila, ni pa pokazala svojega znanja pri pripravi. Tak nastop ni dober.

Veliko besed je bilo nerazumljivih.

Veliko reči iz nastopa si nisem zapomnil.

Pripravimo se na govorne nastope

(str. 43)

CILJI

Učenci

- poslušajo govorjena besedila,
- odgovarjajo na vprašanja o vsebini govorjenega besedila,
- povedo, kakšno je čustveno stanje govorca,
- presojujejo vljudnost sogovorcev, ustreznost njune besedne in nebesedne govorice, svoje mnenje utemeljijo,
- prepoznavajo časovno zaporedje pri pripravi govornega nastopa, podatke pa najdejo v poslušanem besedilu,
- sami govorno nastopajo na izbrano temo, npr. najzanimivejše arheološko odkritje v bližnji okolici, življenje ljudi nekoč, najstarejši poklici v vašem kraju, stari predmet, ki sem ga našel,
- pred govornim nastopom izdelajo ogrodje miselnega vzorca, miselni vzorec pretvorijo v pisno zasnovo govornega nastopa, to si večkrat preberejo in si jo čim bolj zapomnijo,
- med govornim nastopom napovejo temo,
- samostojno govorijo ob pisni zasnovi, in sicer razločno, naravno in čim bolj zborna,
- presodijo govorni nastop sošolcev.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetka št. 7 in 8 na CD-ju.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Presojajo, vrednotijo, utemeljujejo.

Govorno nastopajo.

BRANJE

Preberejo navodila.

PISANJE

Pišejo miselne vzorce za govorni nastop in odgovore na vprašanja.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učitelj vodi pogovor o govornih nastopih.

Učenci ponovijo pravila govornih nastopov.



Učitelj predvaja posnetek št. 7 na CD-ju (2. naloga, str. 43).

Barbara: Špela, zelo zanimivo govorno vajo si imela. Ti jo je napisala mama?

Špela: Ne lomi ga. Sama sem jo naredila!

Barbara: A res? Povej, kako ti je to uspelo.

Špela: Ko sem obiskala Ptuj, mi je padla v glavo ideja, da bi o tem govorila tudi pred razredom, kajti očka mi je povedal toliko zanimivosti, da sem bila čisto prevzeta. V ponedeljek sem najprej šla v knjižnico. Ko sem knjižničarki povedala, kaj bi rada, mi je pomagala najti knjige, ki sem jih potrebovala. Sto zgodb arheoloških spomenikov v Sloveniji, Vodnik po slovenskih muzejih, Leksikon mitologije pa še pet drugih težkih knjig, ki sem jih komaj nesla domov.

Barbara: Pa si vse prebrala?

Špela: Ne. V kazalu sem poiskala, kje piše o Ptuj. Potem sem izbrana besedila natanko prebral, in če česa nisem razumela, sem iskala razlage v slovarjih in leksikonih, pa tudi šolskih knjigah. Nazadnje sem prebrskala še vse stare Gee in tudi v njih našla veliko zanimivega. Pa tudi očka sem spraševala o tem in onem. To je bil projekt za vso družino.

Barbara: In potem si govorno vajo prepisala iz knjig.

Špela: No ja, nisem ravno prepisovala, veliko sem spremenila, vzela nekaj iz ene knjige in nekaj iz druge. Kar naprej sem popravljala in iskala nove besede. Hotela sem biti čim bolj razumljiva.

Barbara: Tudi tvoje fotografije so bile krasne. Kdo te je naučil slikati z digitalnim fotoaparatom?

Špela: Te sva posnela skupaj z očkom. Potem sva doma slike obdelala in jih zapekla na CD. Krasno sva se zabavala.

Barbara: In nazadnje si se govorno vajo nagulila na pamet?

Špela: Ne na pamet. Povedala sem jo po svoje.

Učenci odgovorijo na vprašanja ob besedilu. Ustno utemeljijo svoje odgovore (3. naloga, str. 43). Prepoznavajo časovno zaporedje pri pripravi govornega nastopa, podatke najdejo v poslušanem besedilu. Oštevilčijo potek Špelinih priprav na govorni nastop in povedo svoje izkušnje (4. naloga).

Preberejo pravilo, kaj je tema govornega nastopa (DZ, str. 44). Pravilo si v obliki miselnega vzorca zapišejo v zvezek.

Določitev teme za govorni nastop.

Preberejo predlagane teme (5. naloga, str. 43).

Med predlaganimi temami izberejo svojo. Lahko se odločijo tudi za svoj naslov, ki je okvirno vezan na predlagane teme.

Pred govornim nastopom si izdelajo ogrodje miselnega vzorca, ki jim je v pomoč pri oblikovanju pisne zasnove govornega nastopa. Pisno zasnovo se naučijo in ob njej samostojno govorijo, in sicer razločno, naravno in čim bolj zborna.

Presodijo govorne nastope sošolcev (6. naloga).

POBUDE

Učitelj je pri izbiri teme demokratičen in razumevajoč. Učencem je svetovalec in prijatelj. V času, ko se učenci pripravljajo na govorni nastop, jim je mentor in vedno na razpolago. Učenci lahko v določenih primerih tudi zamenjajo temo, če čez nekaj dni ugotovijo, da jim izbrana tema ne leži. Časa za pripravo naj imajo dovolj (teden dni), a ne preveč, da se ne bodo pripravljali šele zadnji dan.

Učitelj tudi med pripravo nekajkrat preveri, kako poteka delo.

Govorni nastopi, ki so v isti šolski uri, naj imajo različne teme, da ne postanejo ure preveč enolične.

V določenih primerih učence, ki so izbrali enak naslov, lahko sošolci primerjajo, a pri tem smo zelo previdni.

Govornih nastopov naj ne bo preveč v eni uri. Naj bo dovolj časa za vrednotenje, kritiko, hvalo, pobude ...

Po govornem nastopu se pogovorijo.

Se je sošolec držal predložene teme?

Je bil med govornim nastopom umirjen in sproščen?

Je uporabljal knjižni jezik in se izogibal mašilom?

Je bil njegov govorni nastop razdeljen na uvod, jedro in zaključek?

Kaj je povedal v posameznem delu?

Je v zaključku povzel glavna sporočila?

Je nastop trajal deset minut?

ZAPISKI

Od starega orožja do trte

(str. 44)

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj spodbudi pogovor v skupinah.
Kateri govorni nastopi doslej so bili dobri? Zakaj?
Kateri bi bili lahko boljši? Zakaj?
Eden od članov skupine poroča o bistvenih ugotovitvah.

Ponovijo pravila govornih nastopov.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci poslušajo posnetek št. 8 na CD-ju (7. naloga, str. 44).

Od starega orožja do trte

Ptujski grad nad Dravo domuje v svojih najglobljih temeljih že od časov pred prvim tisočletjem. Sedanje podobo je dobil pozneje in je daleč naokoli najbolj viden simbol staroslavne mesta, ki si tak grad preprosto zasluži.

Je tudi eden naših gradov, ki deluje kot muzej, in pod njegovo streho lahko vidimo marsikaj zanimivega iz njegovega življenja in iz zgodovine samega Ptuja. Imamo srečo, da so za ogled urejene sobe z nekaj izvirnega inventarja, kar precej lepih eksponatov pa je prišlo od drugod, kjer so bili lastniki Herbersteini.

*Eden največjih in najmogočnejših gradov v Sloveniji je nastajal postopoma. Kakor domneva stroka in je v svoji knjigi *Gradovi na Slovenskem* zapisal dr. Ivan Stopar, segajo sledovi v čas, ko je tu stala antična utrdba, kakor so ugotovili arheologi, pa tudi predromanski stolp govori o njegovi častitljivi starosti. Dokončno obliko je dobil v 17. stoletju. Obzidje in stolpi pa še danes govorijo o njegovi srednjeveški veličini in moči ter nas spominjajo na čase, ko se je tukaj zbiral cvet viteštva, kar lahko vidimo v osrednji viteški dvorani.*

Grad je zamenjal veliko lastnikov. Zadnji so bili mogočni Herbersteini, zelo razvejana plemiška rodbina, ki so tu ostali do zadnje svetovne vojne.

Zdaj so v gradu muzejske zbirke Pokrajinskega muzeja Ptuj. Na grajskem dvorišču nas pozdravi hčerka najstarejše trte na svetu z mariborskega Lenta, ki tukaj lepo uspeva. Pogled obiskovalcev pa se ustavlja na imenitnih stvaritvah italijanskih arhitektov.

Pravo bogastvo so posamezne zbirke: od starega orožja, tako hladnega kot ognjenega, glasbil do predmetov in slik.

Vsakomur ostanejo v spominu izrazito podkvasta oblika ptujskega gradu in podrobnosti, ki odslikujejo burno življenje za njegovimi zidovi. Pred leti so ga v obsežni akciji temeljito prenovili in ko danes vstopite na njegovo dvorišče, vas čudovite baročne arkade kar objamejo. Vse, kar je na ptujskem gradu, je lepo videti, zato prijaznim muzejskim vodičem nikoli ne zmanjka dela. Tudi pogled na mesto in Dravo vas bo vedno znova očaral. Vsekakor pa boste z vsakim obiskom bogatejši za nova spoznanja.

Pogovorijo se o Maksovem govornem nastopu (8. naloga, str. 44).
Izberejo ustrezen odgovor in ga utemeljijo (9. naloga).

POBUDE

V dnevnem časopisu poiščejo kritike in ocene kulturnih prireditev.

Po branju se pogovorijo, na kaj so bili ocenjevalci pozorni.

Za domačo nalogo napišejo objektivno, utemeljeno in odkrito oceno izbranega govornega nastopa.

Primerjajo ocene in poskušajo ugotoviti, v čem se ujemajo in v čem razlikujejo.

Pogovorijo se o vlogi kritika. Kakšno je njegovo delo? Zakaj je zahtevno in odgovorno?

ZAPISKI

Strelna hišica

(str. 46)

CILJI

Učenci

- poslušajo govorjeno besedilo,
- po poslušanju odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih iz besedila,
- prepoznajo vrsto besedila (opis predmeta),
- skušajo ugotoviti, za kateri predmet gre,
- tvorijo vprašanja o bistvenih podatkih iz besedila,
- iz preprostih definicij prepoznajo predmete in jih poimenujejo,
- sami tvorijo podobne opise.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Učenci poslušajo posnetek št. 9 na CD-ju.
Poslušajo govorne nastope sošolcev.

GOVORJENJE

Govorno nastopajo.
Odgovarjajo na učiteljeva vprašanja.

BRANJE

Preberejo naloge v delovnem zvezku.

PISANJE

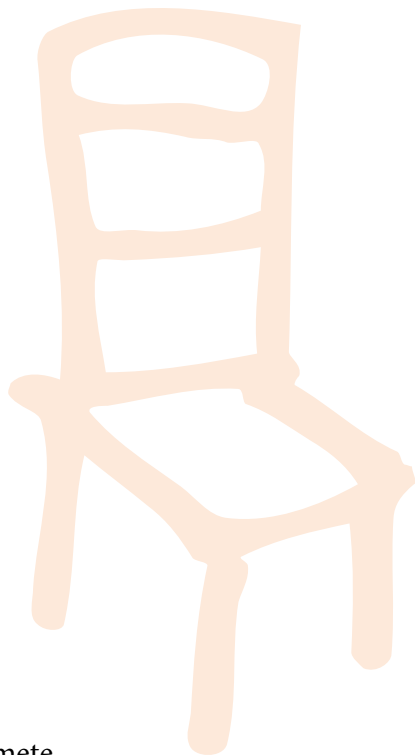
Odgovarjajo na vprašanja.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj prinese v šolo več nenavadnih predmetov.
Učenci poskušajo ugotoviti, za kaj so nekoč uporabljali te predmete.

Sestavijo miselni vzorec, na kaj morajo biti pozorni pri opisovanju predmeta.

Učenci ponovijo, kaj so že slišali o govornih nastopih, in povedo, kakšna so pravila govornih nastopov.



DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci poslušajo posnetek št. 9 na CD-ju (DZ, str. 46).

Huda nevihta s točo lahko uniči pridelek in za vinogradne kraje na Štajerskem je pomenila takšna nesreča veliko škodo. Zato so ljudje začeli postavljati strelne hišice in ta na fotografiji je stara več kot sto let, hranijo pa jo v ptujskem muzeju. Streljali so skozi poseben kovinski nastavek. Mnoge delavnice so izdelovale možnarje, nastavke in drugo opremo. Na enem strelnem okolišu so postavili po deset hišic.

Postavljali so jih na odprtem kraju blizu bivališč strelcev, pa vendar stran od vseh poslopij in poti. Hišica je bila lesena in pregrajena v delovni in strelni prostor s strelno napravo: strelnim nastavkom na lesenem ali kovinskem podstavku, ki je z zgornjim delom molel skozi streho. Strelci, mirni, trezni in zanesljivi moški, so ravnali s strelno napravo iz delovnega prostora, v katerem so hranili še smodnik, vžigalne vrvice, vžigalice, možnarje in drugo potrebno opremo. Tega dela niso smele opravljati ženske, najbolj primerni so bili odsluženi topničarji.

Strelci so morali upoštevati varnostne ukrepe. Vrata hišice so pustili odprta, v strelni hišici je bilo lahko naenkrat le deset kilogramov smodnika. Najprej so očistili možnar, nato so vanj vstavili vžigalno vrvico in nasuli smodnik. Možnar so porinili pod nastavek in prižgali vrvico. Zračni vrtinec, ki je nastal pri strelu, naj bi razgnal oblake in rešil letino.

Po navadi so uporabljali štiri možnarje, ki so jih drugega za drugim postavljali pod strelno napravo. Če bi streljali le z enim, bi se ta preveč segrel, to pa bi lahko povzročilo predčasno eksplozijo smodnika.

Nesreče so bile kljub temu pogoste, zato se je kmalu izkazalo, da tako streljanje ni učinkovito. Po dobrem desetletju in pol so zato streljanje opustili. Ostal je le predmet, kot spomin na človekov večni boj proti silam narave.

Pogovorijo se o poslušanem besedilu in poskušajo ugotoviti, za katero vrsto besedila gre (11. naloga, str. 46).

Po poslušanju si zapišejo vprašanja o napravi (12. naloga).

V SSKJ poiščejo besedo *naprava* in razložijo, kaj pomeni (13. naloga).

Iz preprostih definicij poskušajo ugotoviti, za katere predmete gre in jih poimenovati (14. naloga).

Sami tvorijo podobne opise, opišejo naprave, ki so pritegnile njegovo pozornost, in jih predstavijo sošolcem (15. naloga).

Ob pomoči miselnega vzorca v DZ opišejo napravo. Pozorni so na posamezne enote opisa (16. naloga).

Učenci opišejo predmet, ki ga vsak dan uporabljajo (17. in 18. naloga).

POBUDE

Učenci obišejo muzej.

Ogledajo si naprave, ki so jih ljudje uporabljali nekoč.

Opišejo te predmete po napotkih za opis naprave.

Pripravijo fotografska razstavo zanimivih predmetov oziroma naprav, ki so jih našli pri sorodnikih, prijateljih, v starih hišah ali kje drugje.

ZAPISKI

Ali bom kmalu dobil kopijo sebe?

(str. 48)

CILJI

Učenci

- berejo krajše neumetnostno besedilo in ga razčlenjujejo,
- povedo, kdaj in kje je bilo objavljeno (poiščejo podatke v besedilu),
- prepoznajo temo besedila,
- razmišljajo o besedilu in izražajo svoje mnenje o obravnavani tematiki,
- komentirajo to, kar so prebrali, razmišljajo o obravnavanem besedilu, izražajo svoje strinjanje oziroma nestrinjanje z njim, svoje mnenje utemeljijo,
- oblikujejo mnenje skupine in ga predstavijo,
- berejo kratek odlomek iz umetnostnega besedila,
- ugotavljajo, kdo je avtor,
- besedilo primerjajo z neumetnostnim,
- ugotavljajo, ali je besedilo umetnostno ali neumetnostno, utemeljijo svoje mnenje,
- besedam določajo stilno vrednost, s preprosto definicijo razložijo pomen besede,
- sami tvorijo podobno besedilo,
- pozorni so na stilno vrednost besedila.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki berejo.

Poslušajo posnetek št. 10 na CD-ju.

GOVORJENJE

Izražajo svoje mnenje.

Komentirajo, kar so prebrali.

Odgovarjajo na vprašanja.

Utemeljujejo svoje mnenje.

Primerjajo.

BRANJE

Berejo neumetnostno in umetnostno besedilo.

PISANJE

Pišejo neumetnostna besedila.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Obisk knjižnice.

Učenci na knjižnih policah poiščejo nekaj knjig, ki so jih že prebrali.

Ugotovijo, ali gre za umetnostna ali neumetnostna besedila.

Poročajo, utemeljujejo, izražajo svoje mnenje, zakaj so ta besedila umetnostna.

Primer. Umetnostna besedila so tista, ki imajo estetsko, stilno in izrazno vrednost.

Pišejo jih umetniki, pisatelji in pesniki. Njihova dela lahko razvrščamo v različna literarna obdobja in različna literarna področja.

Primerjajo umetnostna in neumetnostna besedila. Poročajo in utemeljujejo, kdaj so besedila neumetnostna.

Primer. Neumetnostna besedila so tista, ki segajo na različna strokovna ali poljudna področja. Napisana so tako, da jih razumejo ljudje, ki obvladajo različna interesna področja.

Učenci oblikujejo miselni vzorec, kaj je značilno za umetnostna in neumetnostna besedila.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Delo v skupinah.

Učitelj razdeli učencem več različnih člankov iz revij Gea, Življenje in tehnika, Proteus, Šport za mlade, Ekipa, Polet, ŠKL Žurnal itn. Učenci pozorno berejo članke, ki so pritegnili njihovo pozornost, in o vsebini poročajo sošolcem (21. naloga, str. 49).

Izpišejo si manj znane besede in poiščejo razlago zanje v SSKJ (22. naloga).

Komentirajo besedilo.

Preberejo besedilo *Ali bom kmalu dobil kopijo sebe?*.

Ko preberejo besedilo, se o njem pogovorijo in poskušajo odgovoriti na vprašanja v delovnem zvezku v 20. nalogi.

Delo v dvojicah.

Učenci napišejo komentar k besedilu in ga preberejo ter utemeljujejo.

Vsaka dvojica prebere svoj komentar.

Oblikujejo skupno mnenje o kloniranju.

Učitelj ali učenec prebere umetnostno besedilo Miška Kranjca *Šola za čarovnike* na str. 50.

Besedilo primerjajo z neumetnostnim besedilom *Ali bom kmalu dobil kopijo sebe?*.

Naštejejo razlike med besedili.

Umetnostno besedilo:

- ima bogat jezik,
- pisatelj uporablja slikovite prispodobe,
- izpoveduje svoja občutja,
- v njegovem besedilu so izbrane besede.

Primerjajo z jezikom strokovnjakov, ki je jasen in nedvoumen.

V čem se besedili razlikujeta?

Učenci svoje mnenje utemeljujejo.

Odgovorijo na vprašanja (25. naloga, str. 50).

Ugotovijo, kdo je avtor umetnostnega besedila.

Učenci poiščejo podatke iz življenja pisatelja Miška Kranjca.

Napišejo neumetnostno besedilo o življenju in delu pisatelja.

Strokovno besedilo, ki so ga prebrali v poljubni reviji, poskušajo povedati na umetnostni način. Ali bi bilo še strokovno? Bi imelo veljavo?

Ali bi Kranjčevo besedilo kaj izgubilo, če bi ga poskušali povedati na neumetnostni način? Ali bi bilo besedilo še umetnostno?

Besedne zveze in čustveno obarvane besede poskušajo povedati drugače (26. naloga).

Poslušajo odlomek iz Kranjčeve zgodbe *Moj oče*, posnetek št. 10 na CD-ju, (27. naloga).

Bil je silno ubog človek; vsaj Joštu se je tako zdelo, da je ubog, vreden usmiljenja, potreben vsaj tople besede. Jošt ga je nekoč videl v tovarni pri delu: učiteljice so povedle otroke v tovarno. Jošt ni mislil na to, da bo tam srečal očeta, in je čisto otrpnil, ko ga je zagledal pri stroju v zelenkasti delovni obleki, pomaščeni z velikimi madeži, z do komolcev zavihanimi rokavi in z majhno čepico na glavi. Za čas sta se gledala, oče ves dobrodušen, kakršen je že vedno bil, Jošt čisto zgubljen, dokler ni oče položil fantu črne mastne roke na glavo in rekel poln svojevrstne sreče: »Ti si tudi tu, moj fant?«

Po poslušanju poiščejo protipomenke (28. naloga) in se pogovorijo o vsebini poslušane besedila.

POBUDE

Učenec opiše očeta (ali mamo) kot pisatelj, drugi učenec pa kot strokovnjak.

Primerjajo oba opisa.

V različnih revijah poiščejo čim več člankov na enako oziroma podobno temo. Poskušajo ugotoviti, kako različni strokovnjaki podobno temo predstavijo. Zavedajo se, da če želimo izvedeti več o neki temi, moramo prebrati več različnih strokovnih člankov.

Jedilni list

(str. 52)



CILJI

Učenci

- poslušajo pogovor,
- povedo, kakšno je čustveno stanje sogovorcev,
- povedo, ali je pogovor uraden ali neuraden, svoje mnenje utemeljijo,
- povedo, o čem se sogovorniki pogovarjajo,
- berejo kratka neumetnostna besedila, in sicer javna obvestila (jedilni list),
- v javnem obvestilu iščejo zahtevani podatki,
- berejo kratko neumetnostno besedilo – pripoved o tem, kaj je neka jed in kako se pripravi,
- prepoznavajo bistvene podatke in se po njih sprašujejo,
- iščejo podobna besedila v literaturi,
- sami tvorijo podobno javno obvestilo (svoj jedilni list), razmišljajo o značilnih jedeh in pijačah za svoj kraj,
- tvorijo krajše opise jedi in pijač iz svojega kraja,
- zaigrajo pogovor,
- presojujejo vljudnost/nevljudnost, govorni položaj,
- sami dopolnijo besedilo (predvidijo nadaljevanje in konec).

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetek št. 11 na CD-ju.

Poslušajo sošolce, ki sodelujejo v pogovoru.

GOVORJENJE

Sodelujejo v pogovoru in odgovarjajo na vprašanja.

Sodelujejo v zaigranem pogovoru.

BRANJE

Berejo kratko neumetnostno besedilo.

PISANJE

Napišejo jedilni list.

Pišejo krajše opise jedi in pijač iz svojega kraja.

Dopolnjujejo besedilo.



DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učenci prinesejo v šolo več različnih kuharskih knjig ali revij.
Pogovarjajo se o svoji najljubši hrani.
Pripovedujejo, kaj znajo skuhati sami.
Povedo recept za svojo najljubšo jed.
Pogovarjajo se o značilnih narodnih jedeh svojega kraja.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci poslušajo posnetek št. 11 na CD-ju (DZ, str. 52).

Očka: *Radi bi naročili prekmursko kosilo, imamo namreč goste iz Ljubljane. Kaj je danes na vašem jedilnem listu?*

Natakarica: *Telečja obara, dödöli, zabeljeni z ocvrto čebulo, solata iz rdeče pese in prekmurska gibanica.*

Očka: *Sliši se krasno.*

Rok: *Imate še kaj drugega?*

Natakarica: *Bujto repo, krvavice, krompir v oblicah in retaše.*

Marko: *Odlično! Imate skutne retaše?*

Natakarica: *Seveda. In kaj boste vi trije?*

Maks, Špela in Katarina: *Govejo juho, dunajski zrezek, ocvrt krompir in solato. Na koncu pa še palačinke s čokolado.*

Odgovarjajo na vprašanja o poslušanem pogovoru (1. naloga, str. 52).

Ogledajo si jedilne liste, ki jih najdejo v kuharskih knjigah ali jih prinesejo iz restavracije ali gostišča. Izberejo si jedi, ki bi jih radi jedli (2. naloga).

Razumejo in razložijo pojme v 3. nalogi:

- predjed,
- glavna jed,
- poobedek.

Poskušajo sestaviti pravilo, kaj je jedilnik, in ga preberejo v učbeniku na strani 52.

Preberejo besedilo *Prekmurska gibanica* na strani 53.

Odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o besedilu in poskušajo ugotoviti, ali gre za opis, pripoved ali predstavitev kraja (5. naloga).

Ponovijo, kaj so opis, pripoved in predstavitev kraja. Utemeljijo svojo razlago.

Tvorijo vprašalne povedi o besedilu in jih zapišejo v zvezek (6. naloga).

V kuharski knjigi poiščejo recept za svojo najljubšo jed in ga preberejo sošolcem in utemeljijo, zakaj so izbrali prav ta recept (7. naloga).

Sestavijo jedilnik za kosilo (8. naloga) in pripravijo seznam jedi in pijače za praznovanje rojstnega dne (9. naloga, str. 54).

Opišejo jedi, ki so značilne za njihov kraj (10. naloga).

Napišejo ali povedo, kaj so jedli prejšnji dan za zajtrk. Utemeljijo, zakaj je zajtrk pomemben (11. naloga).

Izberejo iz seznama juh tiste, ki jih imajo radi oziroma jih ne marajo, in utemeljijo svojo izbiro (12. naloga).

Zaigrajo dvogovor med natakarjem in gostom.

Skrbijo za vljudno izražanje, določijo, ali gre za uraden ali neuraden pogovor (13. in 14. naloga).

Nadaljujejo začeto pripoved o dogodku v restavraciji, ko fant ni poznal nobene jedi z jedilnega lista (15. naloga). Pripovedujejo, če se jim je kdaj že kaj podobnega zgodilo.

Kako so ravnali v takem primeru?

Berejo nadaljevanje pripovedi.

Vrednotijo pripovedi.

POBUDE

Učenci pripravijo anketo.

Sestavijo anketna vprašanja na temo *Moja najljubša hrana*.

Anketirajo sošolce, učitelje ali prijatelje. Pri dodatnem pouku pripravijo analizo anketnih vprašanj in posredujejo rezultate sošolcem.

ZAPISKI

10

Reklama

(str. 55)

CILJI

Učenci

- poslušajo pogovor in reklamo, ki je njegov del,
- povedo, kdo se pogovarja in o čem,
- povedo, kateri sogovorec je vodil/usmerjal pogovor,
- ob reklami povedo, kaj se reklamira in kaj se o tem pove, ali so vsi podatki resnični ali ne, utemeljijo svoje mnenje,
- povedo, kaj želi sporočevalec doseči pri naslovniku in kako se bo ta odzval na reklamno besedilo, svoje mnenje utemeljijo,
- razmišljajo, kako ob takih priložnostih ravnajo sami,
- berejo reklame,
- obnovijo reklamo, ki so si jo ogledali na TV,
- sami tvorijo podobno besedilo in so pri tem pozorni na njegove značilnosti,
- odgovarjajo na anketna vprašanja, nato predstavijo rezultate.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetek št. 12 na CD-ju.

GOVORJENJE

Sodelujejo v pogovoru.

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo reklame v dnevnem časopisu.

PISANJE

Pišejo reklame.

Odgovarjajo na anketna vprašanja.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj spodbudi učence, da poskušajo čim bolj natančno obnoviti reklamo, ki so si jo zapomnili ob gledanju televizije. Drugi nato komentirajo njegov nastop.

Povedo, kaj zaigrana reklama sporoča, kaj je njen namen, katerih sredstev se poslužuje, da bi pritegnila poslušalce/gledalce.

Povedo, katero reklamo, ki so jo slišali ali brali, ocenjujejo kot dobro in zakaj prav to.

Učitelj naroči učencem, naj prinesejo v šolo več različnih časopisnih reklam.

Učenci komentirajo reklame, jih razvrščajo v skupine dobrih in manj zanimivih reklam in razložijo svoje trditve.

Komentirajo nekaj najbolj znanih televizijskih reklam.

Učenci se razdelijo v skupini ZA in PROTI.

Ob poslušanju ali ogledu določene reklame se razdelijo v ustrezni skupini. Učence iz nasprotnih skupin poskušajo prepričati z argumenti, zakaj veljajo njihova stališča.

Primer:

ZA

Reklama je zanimiva.

Je atraktivna, malce smešna, vključeni so zanimivi ljudje.

Glasba, ki spremlja reklamo, je zelo prijetna.

Reklama je posneta v zanimivem okolju.

Sporočilo reklame je dovolj enostavno, da si ga lahko hitro zapomnijo.

PROTI

Reklama je dolgočasna.

Nastopajo ljudje, ki niso zanimivi, so vsiljivi in domišljavi.

Glasba je neprimerna.

Reklama je tako vsiljiva, da je ne morejo gledati.

Nikoli ne bi kupili reklamiranega predmeta.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci poslušajo posnetek št. 12 na CD-ju, (1. naloga, str. 55).

Mama: Ta konec tedna gremo v Prekmurje.

Špela: Krasna ideja!

Oče: Res je. Samo, kam bi šli? V toplice ne grem, ker potrebujem mir in prijetne sprehode.

Mama: Poglejta. Imam katalog turističnih kmetij. Tukaj piše: Tam, kjer najprej vzide sonce, v Prekmurju torej, blizu avstrijsko-madžarsko-slovenske tromeje, leži prostrano umetno Ledavsko jezero. Obilica rib, različne vrste perjadi, posebno divje race, mu med goričkim gričevjem dajejo še poseben čar.

Oče: Sliši se izvrstno. Pa tudi slika obljublja lepe kraje.

Špela: Pa verjameta reklamam?

Mama: Ne prekinjajta me. Berem naprej: Ob njegovem vzhodnem obrežju, sredi njiv in ob gozdu, 200 metrov od najbližjega sosedu, živi na približno sto let stari kmetiji družina Ferencovih. Izdelujejo rože iz krep papirja, pletejo izdelke iz šib, slame in koruznega ličja. Igrajo na harmoniko in organizirajo tradicionalne etnološko-turistične prireditve, vezane na najpomembnejša dela na kmetiji. Pri tem uporabljajo stara orodja in »mehanizacijo«; nekaj je razstavljenih okoli hiše, posebna atrakcija pa sta 72 let stara parna

lokomotiva (samohodna) in mlatilnica.

Špela: Zanimivo. Vzela bom fotoaparat in vse to poslikala.

Oče: Ali piše kaj o kuhinji? Bomo kar lačni tam?

Mama: Piše, da dobro kuhajo. Same domače reči, ocvirkovo pogačo, posolanko, koruzne jedi. Sami izdelujejo aperitive.

Oče: To se pa dobro sliši. Kaj pa izleti in sprehodi?

Špela: Lahko boš lovil ribe, čolnaril, opazoval ptice. Midve pa jo bova mahnili v Moravske Toplice, kajne, mami?

Oče: Že pripravljam potovalko. Kar danes bi šel, čeprav je šele sredo. To je res dobra reklama. Jaz jim verjamem.

Po poslušanem pogovoru odgovorijo na vprašanja (2. naloga).

Učenci se razdelijo v tri skupine. Vsaka prebere eno od reklam, *Povabilo na nedeljsko kosilo*, *Književni pouk in Hitra pošta že na poti* v DZ na str. 55 in 56.

Razmislijo in odgovorijo na vprašanja ob besedilih. Svoje odgovore utemeljijo (3.–6. naloga).

Sošolcem poročajo svoje ugotovitve.

Sestavijo pravilo, kaj je reklama.

Preberejo pravilo v DZ na str. 57. Pravilo lahko v obliki miselnega vzorca zapišejo v zvezek.

Delo v skupinah.

Učenci iz časopisa izrežejo več različnih reklam. Natančno jih preberejo in odgovorijo na vprašanja v učbeniku. Odgovore zapišejo v zvezek (7. naloga, str. 57).

Čim bolj natančno poskušajo obnoviti reklamo, ki so jo slišali na televiziji ali radiu (8. naloga, str. 58).

Lahko izvedejo tekmovanje v najbolj natančnem pripovedovanju reklam.

Napišejo svojo reklamo za določen, lahko tudi izmišljen, izdelek ali dogodek (9. naloga) in po branju ovrednotijo nastope sošolcev – kako so prebrali reklame, kako so jih razumeli in kako so se drugi odzvali nanje (10. naloga).

Odgovorijo na anketna vprašanja v DZ na str. 58. Komentirajo rezultate.

POBUDE

Povezava z likovno vzgojo.

Učenci izdelajo plakat na različne teme: Naša šola je najboljša, Tekma ŠKL, Šolska prireditel, Obisk pisatelja, Preberite knjigo itn.

Pripravijo razstavo reklamnih plakatov.

Telefonski imenik

(str. 59)



CILJI

Učenci

- poslušajo pogovor po telefonu,
- povedo, o čem sta se sogovorca pogovarjala,
- ugotavljajo, kdo so sogovorniki, kakšno je njihovo razmerje,
- povedo, kakšno je čustveno ozračje, v katerem je pogovor nastal, svoje mnenje utemeljijo,
- vadijo telefoniranje v neuradnih govornih položajih (tudi kot igro vlog ali dramatizacijo),
- berejo pogovor v umetnostnem besedilu,
- dramatizirajo pogovor – predvidijo nadaljevanje besedila,
- berejo javna obvestila, in sicer telefonski imenik,
- v njem iščejo zahtevani podatek,
- odgovarjajo na vprašanja in utemeljujejo svoje odgovore,
- tvorijo krajše neumetnostno besedilo,
- svoja besedila nato primerjajo in presojujejo,
- besedila dramatizirajo.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetek št. 13 na CD-ju.

GOVORJENJE

Sodelujejo v pogovoru.

Pogovarjajo se po telefonu, nastopajo v igranih prizorih.

Odgovarjajo na vprašanja in utemeljujejo svoje odgovore.

BRANJE

Berejo besedila in navodila v delovnem zvezku.

Berejo iz telefonskega imenika.

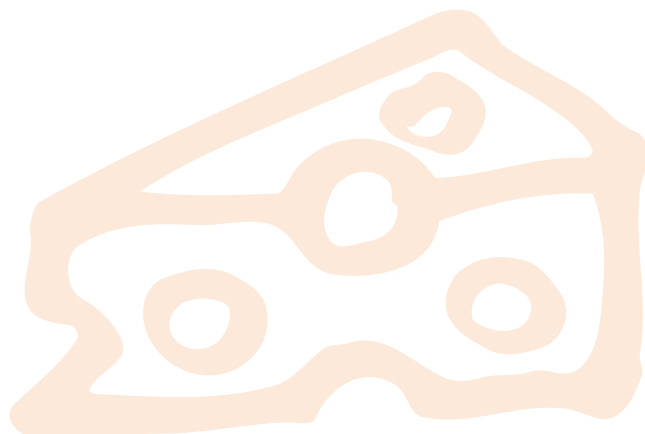
PISANJE

Pišejo krajše neumetnostno besedilo.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učenci se pogovarjajo o pravilih lepega vedenja pri telefoniranju.

Sestavijo deset pravil.



1. Najprej pozdravim.
2. Predstavim se.
3. Povem, koga želim.
4. Govorim jasno, razločno in razumljivo.
5. Sem vljuden in prijazen.
6. Ne govorim dolgo.
7. Pogovore po mobilnem telefonu skrajšam na najkrajši možni čas.
8. Ne uporabljam nevljudnih izrazov, ne grozim, se ne norčujem in ne nagajam po telefonu.
9. Ne kličem v poznih večernih urah in ne v zgodnjih jutranjih.
10. Ko končam, se poslovim s pozdravom.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci poslušajo posnetek št. 13 na CD-ju (str. 59).

Špela: Živjo. Špela pri telefonu. Lahko govorim s Katarino?

Katarina: Tu sem, s kožo, kostmi in lasmi vred. Živjo, modelka.

Špela: Že sto let te nisem slišala. Ne moreš verjeti, kako te pogrešam.

Katarina: Je kaj novega na žabarskem koncu?

Špela: Nič. Sama megla, dolgčas in prazne ulice.

Katarina: Je kaj narobe s teboj?

Špela: Seveda, da je. Same težave. Ne dobim knjige Anastazija Krupnik, ki jo imam za domače branje. Matematiko sem komaj zvozila z milostno štirko in Peter mi je všeč.

Katarina: Ua, kakšen vrstni red dogodkov. Peter! Kateri, tisti, ki je postrižen na ježka?

Špela: Ne, zdaj ima že dolge lase. In ne opazi me. On pa njegov nogomet. Ko so nas zadnjič Hrvati premagali, je ves teden nosil zeleno-beli šal zaviti okoli vratu, čeprav je v razredu vroče kot v kotlu.

Katarina: Joj, ti mulci pa njihov nogomet. Če ne bo drugače, se bomo morale začeti zanimati zanj, kajti nikjer drugje jih ne moreš srečati kot le na igrišču.

Špela: Jaz sem že začela. Vključila sem se v ženski nogometni klub, zato nimam več časa ne za domača branja in ne za matematiko. Same težave, ti pravim.

Katarina: Joj, mama me kliče. Že spet je besna, ker predolgo govorim.

Špela: Imej se dobro. Se slišiva.

Katarina: Živijo.

Po poslušanju komentirajo pogovor in odgovorijo na vprašanja (2. naloga, str. 59).

Zaigrajo več različnih pogovorov med sošolci in jih analizirajo.

Kako sta se sogovorca pogovarjala? Sta bila vljudna? Kakšen je njun jezik? Sta rabila narečne, slengovske izraze? Sta se pozdravila na začetku in koncu pogovora? (3. naloga.)

Tiho preberejo odlomek iz knjige *Galeja gusarskih mačkonov* v DZ na str. 60.
Odgovorijo na vprašanja (5. naloga, str. 61).
Zaigrajo pogovor med profesorjem Stiltonom in razjarjenim slaščičarjem (6. naloga).

Listajo po telefonskem imeniku.
Dopolnjujejo povedi (7. naloga).
Pogovorijo se, kako uporabljajo telefonski imenik, in oštevilčijo vrstni red rabe telefonskega imenika (8. naloga).
Poiščejo zahtevane podatke v telefonskem imeniku (9. naloga, str. 62).
Poskušajo oblikovati pravilo, kaj je telefonski imenik.

Telefonski imenik je seznam telefonskih naročnikov, razvrščenih po abecedi.

V telefonskem imeniku poiščejo pomembne telefonske številke (10. naloga).
V svojo telefonsko beležnico zapišejo številke in naslove svojih sošolcev in prijateljev (11. naloga, str. 63).
Izrazijo svoja mnenja o rabi telefona in utemeljijo izbiro (12. naloga).

Napišejo napeto pripoved na predlagane teme, kjer imajo pomembno vlogo telefonska sporočila (13. naloga) in zaigrajo telefonske pogovore na različne teme (14. naloga).

POBUDE

Povezava s tehnično vzgojo.
Učenci izdelajo knjižico, ki jo uporabljajo kot svoj osebni telefonski imenik.

ZAPISKI



Bistra

(str. 64)

CILJI

Učenci

- tiho berejo kratka neumetnostna besedila, in sicer pismo,
- v besedilu poiščejo tiste prvine, po katerih prepoznajo sporočevalca in naslovnika,
- utemeljijo svoje mnenje o tem, zakaj je pismo neuradno,
- odgovarjajo na vprašanja,
- ob miselnem vzorcu obnovijo besedilo,
- besede s prenesenim pomenom zamenjajo s pomensko prvotnimi besedami oziroma besednimi zvezami,
- besedam iščejo sopomenke in podpomenke,
- pripovedujejo o dogodku, pripoved zapišejo,
- rišejo strip in pri tem napovedujejo, kaj se je zgodilo pred dogodkom.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki sodelujejo v pogovoru, odgovarjajo na vprašanja in utemeljujejo svoje mnenje.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Utemeljijo svoje mnenje.

Obnavljajo besedilo.

Pripovedujejo o dogodku.

BRANJE

Učenci tiho berejo besedilo.

PISANJE

Pisno odgovarjajo na vprašanja.

Rišejo strip.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Delo v skupinah.

Učenci pripovedujejo o obisku muzeja. V šolo prinesejo propagandno gradivo, razglednice, vstopnice ...

Opisujejo dogodke z obiska muzeja, ki so se jim vtisnili v spomin.

Vsi učenci v skupini sodelujejo v pogovoru. Ko vsi člani skupine povedo svoje vtise, eden od njih poroča o zanimivih dogodkih za drugega sošolca v svoji skupini.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci berejo besedilo *Bistra* v DZ na str. 64.

Po poslušanju odgovarjajo na vprašanja v 1. nalogi na str. 66.

Pogovor o besedilu povežejo s svojimi izkušnjami.

Pripovedujejo o podobnih doživetjih.

Razložijo pojme: naslovnik, sporočevalec, uradno, neuradno pismo.

Pismo obnovijo ob pomoči miselnega vzorca (2. naloga).

Razložijo pogovorne izraze (3. naloga), npr. *si v Špelo, ni šans, ful povprečna bejba, par čvekov, štos, slova, je bila kriza, crkavamo*. Zamenjajo pogovorne izraze, ki so jih prebrali v besedilu, s tistimi, ki jih sami uporabljajo.

Iščejo sopomenke in razložijo pojme (4. naloga).

Iščejo podpomenke in razložijo pojme (5. naloga, str. 68).

Nadaljujejo pripoved, kako so Marko in njegovi prijatelji zagodli Kuzmi.

Učenci primerjajo različne pripovedi in jih ovrednotijo.

Ob sličicah pripovedujejo, kaj se je zgodilo Kuzmi (6. naloga).

Narišejo strip, kaj se je zgodilo prej (7. naloga).

Naredijo razstavo stripov. Gradivo lahko uporabijo za šolski časopis.

POBUDE

Učenci pripravijo govorno vajo ali spis za šolski časopis z naslovom *V muzeju*.

Zbiranje slengovskih izrazov.

Učenci naredijo zbirko najpogostejših slengovskih izrazov, ki jih uporabljajo. Poskušajo ugotoviti, ali učenci istega razreda uporabljajo povsem enake izraze. Obstaja razlika med uporabo teh izrazov pri učencih iz nižjih in višjih razredov?

Kateri izrazi so tako pogosti, da jih uporabljajo celo njihovi starši?

Bogatitev besednega zaklada.

Iz knjig, člankov, časopisov itn. izpišejo besede, ki jih doslej niso pogosto uporabljali pri pisanju svojih spisov. Izpišejo si tudi stavke, povedi iz teh besedil, ki so pritegnili njihovo pozornost zaradi svoje enkratnosti, zanimivosti in drugačnosti. Pri dodatnem pouku prebirajo te povedi in se pogovarjajo o njih.

1

Besedne družine

(str. 70)

CILJI

Učenci

- berejo kratko neumetnostno besedilo, in sicer pripoved o dogodku v življenju glavnega junaka,
- po branju odgovarjajo na vprašanja o besedilu,
- opazujejo besede iste besedne družine in jim določijo koren,
- ob danem korenu navajajo besede iste besedne družine,
- v skupini besed podčrtajo tiste iz iste besedne družine in jim določijo koren,
- iz danih korenov besed tvorijo manjšalnice in ljubkovalne besede,
- samostojno tvorijo kratko pripoved, v kateri uporabljajo besede iste besedne družine.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki berejo in odgovarjajo na vprašanja.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Aktivno sodelujejo v pogovoru.

BRANJE

Berejo kratko neumetnostno besedilo.

PISANJE

Napišejo kratko pripoved.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj pripravi vrečko, v kateri so na lističih napisane besede iz iste besedne družine. V vrečki so besede iz več različnih besednih družin. Učenci delajo v paru, in sicer iz vrečke vlečejo lističe. Besede združujejo v skupine posameznih besednih družin.

Primer:

1. hiša, hišnik, hišast, hiška, hišnica, hišnina, hišura
2. prijatelj, prijateljček, prijateljstvo, prijateljski, prijateljevanje, prijateljevati
3. pismo, pismoša, pismouk, pismen, pisati, pismenka
4. svet, svetovalnica, svetovati, svetovljanski, svetovno, svetnik, svetohlinec
5. knjiga, knjižnica, knjižničarka, knjigarna, knjigarnar, knjigovodja, knjigoljub, knjigotržec

Učenci oblikujejo zanimivo kratko pripoved, kjer uporabijo besede iz ene besedne družine. Ugotovijo, kateri del besede je v njihovi besedni družini skupen, je torej besedni koren.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo besedilo *Kolesarjenje* v DZ na str. 70.

Po branju odgovorijo na vprašanja v DZ v 1. nalogi na str. 70 in odgovore utemeljijo.

Razmislijo, kaj imajo skupnega poudarjene besede (2. naloga).

Preberejo poudarjene besede (*kolesar*, *kolesarjenje*, *koleselj* ...) in obkrožijo koren (3. naloga).

Razmislijo, kaj pomeni pojem besedna družina, in razlago preberejo še v delovnem zvezku.

Poiščejo koren v besedi *kolesar* in še v ostalih poudarjenih besedah v besedilu (5. naloga, str. 71).

Razložijo pojem koren.

Poiščejo korene v besedah s skupnim korenem in jih podčrtajo (6. naloga).

Iščejo besedne družine besed (7. naloga v DZ na str. 71).

Učenci preberejo besedilo *V pekarni* v DZ na str. 72.

Razmislijo, o čem besedilo govori (8. naloga, str. 72).

Iščejo besede iz iste besedne družine (9. in 10. naloga).

Razložijo pojma ljubkovalna beseda in manjšalnica (11. in 12. naloga).

Iščejo ženske oblike (13. naloga, str. 73).

Besedilo dopolnijo z manjkajočimi besedami (14. naloga).

Sestavijo pripoved in uporabijo besede iz iste družine (15. naloga).

POBUDE

Iz dnevnega časopisa izrežejo več krajših člankov.

V člankih poiščejo besedno družino, ki se največkrat pojavi.

Z različnimi barvicami podčrtajo besede iz posamezne besedne družine.

ZAPISKI

2

Samostalnik

(str. 74)

CILJI

Učenci

- berejo kratko neumetnostno besedilo, in sicer pripoved o obisku muzeja,
- odgovarjajo na vprašanja,
- poslušajo odgovore, ki jih oblikujejo sošolci, in povedo, kaj jim je skupnega,
- odgovarjajo na vprašanja s samostalniki v slovarski obliki,
- poslušajo besedilo na CD-ju,
- povedo, kdo se je pogovarjal, o čem so se osebe pogovarjale, kakšno je čustveno stanje sogovorcev oziroma čustveno ozračje pogovora in kakšno je družbeno razmerje med sogovorci,
- samostojno nadaljujejo besedilo in predvidijo nadaljevanje, odgovarjajo na vprašanja o bistvenih podatkih,
- berejo kratko neumetnostno besedilo ter ga pomensko in pragmatično razčlenjujejo,
- v njem podčrtajo samostalnike, ki poimenujejo živali,
- dopolnjujejo besedilo s samostalniki, ki poimenujejo rastline,
- presojajo odziv oseb in povedo, kako bi sami ravnali v podobni situaciji,
- v besedilu opazujejo, kdo vse so poimenovane osebe,
- ločujejo med občnimi in lastnimi imeni,
- povedo, kako vse bi lahko poimenovali neko osebo,
- odgovarjajo na vprašanja o tem, kdo je avtor, o čem govori besedilo,
- iz besedila izpišejo pomembne podatke,
- v besedilih podčrtajo zemljepisna lastna imena, stvarna lastna imena in jih razvrščajo v razpredelnice.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetek št. 14 na CD-ju.

Poslušajo sošolce, ki sodelujejo v pogovoru in odgovarjajo na vprašanja.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Sodelujejo v pogovoru.

Utemeljujejo odgovore in oblikujejo zaključke in sklepe.

BRANJE

Berejo kratko neumetnostno besedilo.

PISANJE

Pisno odgovarjajo na vprašanja.

Izpisujejo podatke in dopolnjujejo povedi.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učenci poimenujejo predmete, osebe, živali, rastline ..., ki jih vidijo okoli sebe. Vedo, da te besede imenujemo samostalniki.

Iščejo pojme za občutja, ki jih ta hip občutijo.

Igrajo se igrice in besede, ki se začnejo z isto črko, vpisujejo v razpredelnico.

Didaktična igrice

Na primer:

osebe	živali	rastline	stvari	pojmi
deček	dihur	dalija	drobiž	dobrota

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci tiho in/ali glasno preberejo besedilo *V muzeju* v DZ na str. 74.

Pogovorijo se o vsebini besedila.

Odgovarjajo na vprašanja (1. naloga, str. 74).

Ponovijo, kaj so samostalniki, in dopolnijo pravilo na strani 74.

Iz besedila izpišejo samostalnike in jih razvrstijo (2. naloga, str. 75).

Odgovarjajo na vprašanja in iščejo samostalnike (3. naloga).

Poslušajo posnetek št. 14 na CD-ju (4. naloga, str. 76).

Vesna je zbolela. Ležala je v postelji. Mama ji je kuhala čaje, očka ji je nosil knjige iz knjižnice. Vesna je kašljala in kihala.

Maks, Barbara in Špela so obiskali sošolko. Maks je povedal zanimivosti iz šole. Učiteljica Melita je dobila dojenčka. Peter je bil med prazniki pri babici. Marinka je dobila pet pri matematiki.

Barbara ni pozabila omeniti, kdo je komu podaril darilo za praznike. Peter je dal Teji medvedka, Saša Mateju najnovejši CD, Špela Andreju bonboniero. Mark je Vesni podaril pomarančo in sošolka se je zadovoljno smehljala.

Po poslušanju razmislijo, o čem besedilo govori, opišejo okoliščine, razmerje med osebami in nadaljujejo besedilo (5. naloga).

Odgovarjajo na vprašanja v delovnem zvezku (6. naloga).

Preberejo besedilo *Uta za psa* v DZ na str. 77.

V besedilu podčrtajo samostalnike (7. naloga).

Na manjkajoča mesta v besedilu vpišejo samostalnike, ki poimenujejo rastline (8. naloga).

Sestavijo povedi in v njih uporabijo samostalnike, ki izražajo pojme (9. naloga).

Ponovijo, kaj je občno in kaj lastno ime.

Primer.

Dimnikar, oče, mama, sošolec, brat itn. imajo imena *Miha, Tine, Vlado, Taja* ... To so njihova lastna imena. Pišemo jih z veliko začetnico. K osebnim lastnim imenom prištevamo tudi imena živali.

Samostalniki *dimnikar, oče, mama, sošolec, brat, knjiga, zbirka, gledališče, predstava* so predstavniki vrste, ena od več enakih stvari. To so občna imena in jih pišemo z malo začetnico.

Preberejo besedilo *Na postaji* v DZ na str. 78.

Obnovijo besedilo, povedo svoje mnenje o ravnanju Maksa in Petra in ga utemeljijo (10. naloga).

V besedilu podčrtajo občna imena (s svinčnikom) in lastna imena (z barvico).

Izberejo pravilen odgovor, kaj je občno in kaj lastno ime (11. naloga).

V besedilu zamenjajo lastno ime z občnim, na primer: *fant, učenec, rokometaš, sin* ... (12. in 14. naloga).

Občnim imenom dodajajo lastna (13. naloga, str. 79).

Zapišejo imena svojih sošolcev, ponovijo pojem lastno ime (15. naloga).

Rešijo nalogo in izbirajo občna imena (16. naloga).

Preberejo besedilo *Izviri Ljubljane* v DZ na str. 80.

Razmislijo, o čem govori besedilo in kdo je avtor. Obnovijo besedilo ob pomoči miselnega vzorca (17. naloga str. 80).

Ponovijo, kaj je zemljepisno lastno ime.

V besedilu podčrtajo zemljepisna lastna imena (18. naloga).

Ob pomoči zemljevida izpolnijo razpredelnico z vpisovanjem zemljepisnih lastnih imen (19. naloga).

Nato preberejo besedilo *V knjižnici* v DZ na str. 81.

Komentirajo Barbarin članek in odgovorijo na vprašanja (20. naloga, str. 81).

Ponovijo pojem stvarna lastna imena in rešijo 21. nalogo.

POBUDE

Učenci izdelajo plakat SAMOSTALNIK. Oblikujejo ga s pomočjo pridobljenega znanja. Pokažejo svojo izvirnost in inovativnost. Najboljši plakati so razstavljeni.

Spol samostalnika

(str. 82)



CILJI

Učenci

- berejo kratko umetnostno besedilo o spolu samostalnika, odgovarjajo na vprašanja o tem, kakšno je besedilo, kdo je njegov avtor, o čem govori,
- na fotografiji obkrožajo stvari in jih ločujejo glede na spol,
- samostalnikom določijo spol in jih razvrstijo v razpredelnico,
- berejo kratko neumetnostno besedilo, in sicer pripoved o obisku živalskega vrta,
- v besedilu poiščejo ženske in moške ustrezne poimenovanj za živali in jih razvrstijo v razpredelnico,
- poslušajo pogovor,
- razmislijo, kdo se je pogovarjal, o čem sta se sogovorca pogovarjala,
- pogovarjajo se o okoliščinah tvorjenja čestitke,
- sami tvorijo podobno besedilo – neuradno čestitko,
- sami tvorijo povedi tako, da kombinirajo po dva samostalnika istega spola.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetek št. 15 na CD-ju.

Poslušajo sošolce, ki sodelujejo v pogovoru, odgovarjajo na vprašanja in berejo.

GOVORJENJE

Aktivno sodelujejo v pogovoru.

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo kratko umetnostno besedilo.

Berejo navodila v delovnem zvezku.

PISANJE

Pišejo odgovore.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Ob plakatih, ki so jih pripravili za domačo nalogo, ponovijo védenje o samostalniku.

Kaj so samostalniki? (Imena.)

Kaj poimenujejo samostalniki? (Osebe, živali, rastline, stvari in pojme.)

Kaj so občna imena? (So splošna poimenovanja – pišemo jih z malo začetnico.)



Kaj so lastna imena? (Imena in priimki oseb, imena živali, zemljepisna lastna imena, stvarna lastna imena.)

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Preberejo pesem Berte Golob *Spol samostalnika* v DZ na str. 82 in odgovorijo na vprašanja (1. naloga).

Preberejo pravilo v DZ na str. 82.

Določijo spol bitjem in stvarjem na sliki (2. naloga, str. 83).

Samostalnike razvrščajo v razpredelnico (3. naloga).

Preberejo besedilo *V živalskem vrtu* v DZ na str. 84.

V besedilu iščejo ustrezne pare ter podčrtajo moški in ženski spol.

Poslušajo posnetek št. 15 na CD-ju (5. naloga, str. 84).

Barbara: Poštar zvoni.

Špela: Prinesel je pisma.

Barbara: Kdo je pisal?

Špela: Teta, babica, dedek in prijatelji so poslali čestitke.

Barbara: Kdo praznuje?

Špela: Mama ima rojstni dan. Očka je v reviji objavil raziskovalno delo in malo dete ima pol leta.

Barbara: Čestitam.

Po poslušanju se pogovorijo o vsebini pogovora in odgovorijo na vprašanja (6. naloga).

Razvrstijo samostalnike v razpredelnico in določijo spol (7. naloga, str. 85).

Iz samostalnikov ustno tvorijo povedi, tako da v eno poved povežejo samostalnike istega spola iz levega in desnega stolpca, npr. *Učenec se je razjezil in splezal na dimnik* (8. naloga).

Samostalnike razvrstijo v razpredelnico (9. naloga).

Zapis v zvezek.

SPOL SAMOSTALNIKA

Samostalniki so **moškega, ženskega in srednjega spola** (m. sp., ž. sp., sr. sp.).

Pri samostalnikih v ednini, ki nimajo naravnega spola, si pomagamo z besedami **tisti** za moški, **tista** za ženski in **tisto** za srednji spol.

POBUDE

Kratko preverjanje

UČNI LIST

1. Občnim imenom dodaj osebna lastna imena.

muca
knjižničarka
ravnatelj
pismošojša
lev

2. Podčrtaj samostalnike in jih razvrsti po spolu.

V razred je stopil učitelj. V rokah je nesel zvezke, knjige in redovalnico. Ko je sedel na stol, je odprl redovalnico. Pogledal je po imenih in poklical: »Nika Goršek.« Nika je vstala in pogledala po sošolcih. Učitelj ji je postavil prvo vprašanje: »Si se včeraj učila o samostalnikih?« Nika je prikimala. Vprašal jo je: »Naštej mi tri samostalnike, vsakega v drugem spolu.« Nika ni znala. Učitelj ji je že hotel napisati cvek. Nika je zajokala in rekla: »Vse na svetu bom naredila, samo ne dajte mi cveka.«
»Ali res vse?« jo je vprašal učitelj.
»Vse,« je zatrdila učenka.
»No prav, potem se pa danes ves popoldan uči o samostalnikih,« je rekel učitelj.

ženski spol	moški spol	srednji spol

3. V istem besedilu samostalnikom določi še število. Izpiši jih na ustrezno mesto v razpredelnici. Izpisane samostalnike ustno postavi še v drugi dve števili.

EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA



Število samostalnika

(str. 86)

CILJI

Učenci

- ponovijo vedenje o številu samostalnika (ednina, dvojina, množina),
- berejo kratko neumetnostno besedilo,
- odgovarjajo na vprašanja v zvezi z njim in povedo, o čem govori besedilo,
- razložijo neznane besede,
- v besedilu poiščejo izraze, ki pomenijo enako, in razmišljajo o okoliščinah njihove rabe,
- v besedilu poiščejo samostalnike in jim določijo število, spreminjajo število samostalnika,
- postavijo samostalnik v pravilno obliko,
- poslušajo besedilo in ga razčlenjujejo,
- odgovarjajo na vprašanja o tem, kdo je avtor besedila, kje je bilo objavljeno, komu je namenjeno, o bistvenih podatkih v besedilu,
- v svojem okolju poiščejo podobno pripoved iz ljudskega izročila in jo zapišejo,
- pri tem so pozorni na čitljivost, estetskost in pravilnost besedila,
- samostalnike iz poslušanega besedila razvrstijo v razpredelnico glede na spol.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetek št. 16 na CD-ju.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo besedila v delovnem zvezku.

PISANJE

Zapišejo pripoved iz ljudskega izročila.

Rešujejo naloge v delovnem zvezku.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj prebere kratko besedilo.

Jan, Tine, Ambrož, Jaka in Sašo so šli na nogometno tekmo. Jan in Tine sta hodila spredaj, Ambrož je stopal daleč zadaj. Jaka in Sašo sta ves čas na glas razmišljala, kdo bo

zmagovalec tekme. Vsi so navijači kluba Žoga. Ambrož je poklical prijatelje, naj ga počakajo. Ustavili so se le za hip, potem je Jaka stekel naprej. Tine je zaklical, naj se ustavi. A Jaka ga ni slišal. Tine in Jan sta zdrvela za njim, Sašo pa je počakal Ambroža, ki je prišel bliže. Skupaj sta nadaljevala pot do igrišča.

Po branju učitelj projicira besedilo na tablo.
Učenci podčrtajo samostalnike.

Ugotovijo, da imajo samostalniki tri števila, **ednino**, **dvojino** in **množino**.
Samostalnikom določijo število.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo besedilo *Čarovnice* v DZ na str. 86.
Po branju na kratko obnovijo zgodbo.
Razložijo manj znane izraze in iščejo sopomenke za besedo čarovnica (1. naloga).

Za domačo nalogo ali pri dodatnem pouku poiščejo članek o pustnih običajih in pišejo poročilo o tem.

V besedilu *Čarovnice* podčrtajo samostalnike in jim določijo število (2. naloga, str. 87).
Samostalnike vpišejo v razpredelnico. Po končanem delu skupaj pregledajo pravilnost zapisov.

Berejo in dopolnjujejo besedilo z manjkajočimi samostalniki v 3. nalogi. Pozorni so na sklon.

Poslušajo posnetek št. 16 na CD-ju (4. naloga, str. 88).

Irena Cerar je v Gei avgusta leta 2001 objavila besedilo Kako je nastalo Cerkniško jezero. Takole piše.

Slovensko bajeslovje pozna veliko povodnih mož, ki prebivajo v naših jezerih, rekah, izvirih, potokih in mlakužah.

Za te gospodarje vodnih globin pravijo, da prežijo na ljudi – še posebno imajo radi mlada dekleta – in jih nato potegnejo s seboj v vodo. Večina povodnih mož se zaradi tega zdi nekoliko zlovešča, vendar pa je povodni mož iz Cerkniškega jezera popolnoma drugačen ...

Stara pripovedka o nastanku tega edinstvenega presihajočega jezera pravi, da sta nekoč na Cerkniškem stala dva gradova, karlovški in šteberski. Prvi je stal zraven Male Karlovice nad Svinjsko jamo, drugi pa na nasprotni strani doline, ob vznožju Križne gore. Rodbini sta se sovražili. Sin in hči z nasprotnih gradov pa sta se zaljubila. Mladi vitez je karlovškega grofa zaprosil za roko njegove hčere, ta pa se ga je hotel odkrižati z odgovorom, da jo bo dobil takrat, ko bo dolino med gradovoma zalila voda in bo prišel po nevesto s čolnom. Mladenič je bil ob tej nemogoči zahtevi čisto obupan. Na poti domov je srečal velikega kosmatega povodnega moža, ki se je dvignil iz jame, v katero so se stekali okoliški studenci. Vitez se mu je zasmilil, zato mu je svetoval, naj izdelava močno mrežo

in z njo zapre požiralno jamo. Ker voda ni mogla več odtekati v globine, je zalila celotno dolino in nastalo je veliko jezero, po katerem je vitez s čolnom prišel po nevesto. Toda karlovški grof ni držal besede; še huje, v hišo je vabil druge snubce. Mlada lepotica pa je ostala zvesta svojemu izvoljencu in je vse druge zavračala. Med snubci je bil še en plemenitaš, ki je grofa pregovoril, da mu je obljubil hčer, toda ona se ga je vztrajno branila. Ko je plemenitaš izvedel za ljubezen in nočne obiske mladega Šteberčana pri deklici, je pripravil maščevalni načrt. Vedel je, da dekle vsak večer postavi na grajsko okno luč, ki ljubimcu kaže pravo pot. Zato je nekega večera plemenitaš prestavil luč, ki je nič hudega slutečega viteza odpeljala v požiralnik. Ko je lepa deklica izvedela za usodo svojega ljube-ga, je skočila z grajskega obzidja v jezero in utonila. Zdaj sta bila nesrečna zaljubljenca združena.

Čeprav ima zgodba žalosten konec, pa vendarle pripoveduje, da je Cerknjsko jezero nastalo iz želje, da bi ljubezen premagala staro sovraštvo.

Po poslušanju besedila preberejo vprašanja v delovnem zvezku in odgovorijo nanje (5. naloga, str. 88).

Delo v skupinah.

Na list si zapišejo čim več samostalnikov, ki so si jih zapomnili po ponovnem poslušanju besedila. Razvrstijo jih v razpredelnico in so ob tem pozorni na spol in število samostalnika (6. naloga).

Pregledajo in primerjajo pravilnost zapisov.

POBUDE

Pišejo kratka besedila in v njih uporabljajo čim več samostalnikov.

Besedila zamenjajo s sosedom in v njih podčrtajo samostalnike.

Samostalnikom določajo spol in število.

Iz časopisa izrežejo kratke novice. V njih podčrtajo samostalnike.

ZAPISKI

Sklon samostalnika

(str. 89)



CILJI

Učenci

- v besedilu opazujejo sklanjanje samostalnika,
- samostalnikom določijo sklon ob pomoči vprašalnic,
- dopolnijo samostalnike z ustrezno končnico,
- poslušajo besedilo na CD-ju,
- odgovarjajo na vprašanja,
- berejo pogovor, prepoznajo sogovorca, primerjajo poslušani besedili in prebrani pogovor.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetek št. 17 na CD-ju.

GOVORJENJE

Aktivno sodelujejo v pogovoru.
Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo neumetnostna besedila.

PISANJE

Rešujejo naloge v delovnem zvezku.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učenci ob pomoči vprašanj, ki jim jih zastavlja učitelj, utrjujejo svoje znanje o samostalniku.
Ob navajanju dejstev poiščejo čim več primerov.

Kaj so samostalniki? (To so imena.)

Kaj poimenujejo samostalniki? (Označujejo osebe, živali, rastline, stvari in pojme.)

Kaj so občna imena? (To so splošna poimenovanja – pišemo jih z malo začetnico.)

Kaj so lastna imena? (To so imena in priimki oseb, stvarna lastna imena, zemljepisna lastna imena ...)

Katerega spola so samostalniki? (Moškega, ženskega in srednjega.)

Kako oz. s katerimi besedami si pomagamo pri določanju spola? (Pri samostalnikih v ednini, ki nimajo naravnega spola, si pomagamo z besedami *tisti* za moški, *tista* za ženski in *tisto* za srednji spol.)

Koliko števil ima samostalnik? (Tri: ednino, dvojino in množino.)
Kaj so števeni in kaj nešteveni samostalniki? (Samostalniki, ki jih lahko štejemo, so števeni, tisti, ki jih ne moremo šteti, pa so nešteveni.)

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Preberejo besedilo *Knjiga za domače branje* v DZ na str. 89.
Razmislijo, ali je učenec ves čas bral samostalnik *knjiga* enako (1. naloga).
Učenci ugotovijo, da se je pri samostalniku *knjiga* spreminjala končnica.
Napišejo pravilne končnice (2. naloga, str. 89).

Oblikujejo pravilo, kaj je osnova in kaj končnica.
Kdaj se končnica spreminja?
Ali se spreminja tudi osnova?

Preberejo pravilo v DZ na str. 89.

Učenci preberejo besedilo *Rediteljica* v DZ na str. 90.
Samostalnikom dodajo končnico (4. naloga).
Ponovijo, kaj je končnica in kaj osnova.
Ovrednotijo ravnanje Barbare in učiteljice (3. naloga).
Preberejo kratko besedilo (4. naloga v DZ na str. 90), podčrtajo samostalnik *beležka* ter opazujejo, kako se spreminja končnica (5. naloga).
Obkrožijo del, ki ostaja nespremenjen, in tistega, ki se spreminja (6. naloga).
Besedilo prepišejo tako, da ne ponavljajo več istega samostalnika (7. naloga).

Poslušajo posnetek št. 17 na CD-ju (8. naloga na str. 90).

*Sklon se sklanja in pregiba,
zato je s k l o n.
Besedam spreminja zven
in jim daje nov pomen.*

*Krava, krave, kravi, kravo,
ampak ne le za zabavo;
za zeleno sočno travo
in za kravje mleko pravo.*

*Skloni niso le štirje,
sklonov je šest!*

*Če jih prideš pojest,
to bo modra tvoja glava,
to bo tvoja pamet zdrava!
(Berta Golob)*

*Hiša je zelo velika.
Hiše se nebo dotika.
K hiši vodijo stopnice.
Hišo čuvajo cvetlice.
V hiši naredimo pod.
S hišo gremo na sprehod.
(Niko Grafenauer)*

Učenci preberejo dvogovor *Med odmorom* v DZ na str. 91.
Razmislijo, kaj o sklonu menita sošolca (10. naloga).

ZAPISKI

Imena sklonov

(str. 92)

CILJI

Učenci

- razmišljajo o tem, kako so poimenovani skloni,
- tvorijo vprašanja za poudarjene samostalnike v besedilu,
- besedilo dopolnijo z ustreznim sklonom,
- berejo krajša neumetnostna besedila,
- odgovarjajo na vprašanja o bistvenih podatkih in jih pragmatično razčlenjujejo (avtor, naslovnik, sporočevalec, o čem govori besedilo),
- v besedilu podčrtajo samostalnike in se po njih vprašajo, določijo jim sklon.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki berejo.

GOVORJENJE

Aktivno sodelujejo v pogovoru.

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo neumetnostna besedila.

PISANJE

Rešujejo naloge v delovnem zvezku.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj projicira besedilo na tablo.

TINA si je želela psa.

A TINE ni bilo doma, ko ji ga je sošolec pripeljal.

TINI je bilo žal, da je zamudila obisk.

TINO je poklicala soseda in ji povedala, kje je pes.

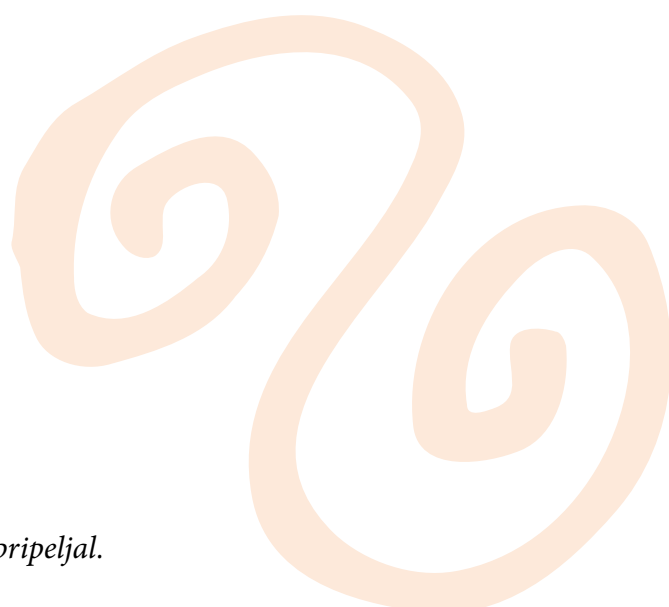
PRI TINI je že stal mali kužek.

Pes je navdušeno stekel s TINO v hišo.

Učenci opazujejo samostalnik TINA.

Postavljajo ustrezne vprašalnice za samostalnike.

Dajejo predloge za imena sklonov.



DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Preberejo imena sklonov in vprašalnice zanje v DZ na str. 92.

Samostalniku spreminjajo končnice in dobijo nov sklon (12. naloga).

V razpredelnico vpisujejo imena sklonov, vprašalnice in sklanjajo samostalnik *mama*, (13. naloga).

Odgovorijo na vprašanje tako, da izberejo samostalnik v pravilnem sklonu (14. naloga).

Preberejo vprašanja, odgovorijo nanje in v povedih podčrtajo samostalnike (15. naloga).

Preberejo besedilo *Charlie Chaplin* v DZ na str. 94.

Razmislijo, o kom govori anekdota in kaj je anekdota (16. naloga).

Tudi sami sestavijo anekdoto.

Preberejo besedilo *Najdba na Barju* v DZ na str. 94, 17. naloga, in nato samostalnike v oklepaju postavijo v pravilen sklon.

Odgovorijo na vprašanja o prebranem besedilu (18. naloga).

Preberejo besedilo *Pisatelj z Vrhniške* v DZ na str. 95.

Po branju odgovorijo na vprašanja (19. naloga).

Ponovijo imena sklonov in se vprašajo po njih. Sklanjajo samostalnike iz besedila.

Iz besedila izpišejo samostalnike in jim določijo sklon (20. naloga).

Preberejo pismo *Pozdravljen, Maks!* v DZ na str. 96.

Odgovorijo na vprašanja ob besedilu (21. naloga).

Ponovijo znanje o samostalniku. Podčrtajo samostalnike v pismu, določijo jim število, spol in sklon (22. naloga).

POBUDE

Kratko preverjanje

UČNI LIST

1. Dopolni.

	IME SKLONA	VPRAŠALNICA	SAMOSTALNIK
1. sklon		Kdo ali kaj?	novica
2. sklon		Koga ali česa?	_____
3. sklon	dajalnik		_____
4. sklon		Koga ali kaj?	_____
5. sklon	mestnik	Pri kom ali pri čem?	_____
6. sklon	orodnik		_____

Volk se odpravi veslat na jezero. Ker je bolj neroden, se mu čoln obrne in začne se utapljati. To vidijo trije zajci na obali. Takoj skočijo v vodo in ga rešijo. Volk se jim zahvali za rešitev. Ker so ga rešili, jim obljubi nagrado. Vsakemu izpolni eno željo.

»Jaz bi rad imel korenje,« reče največji zajec.

Volk se začudi, da ima zajec tako skromno željo, a mu jo izpolni.

Drugi pravi: »Jaz bi rad imel zelje ...«

Tretji pravi: »Jaz pa bi imel kolo ...«

Volk se začudi: »Zakaj pa?«

Pa pravi zajec: »Potreboval ga bom, da bom zbežal z njim. Ko bo oče izvedel, koga smo rešili, mi bo prišlo zelo prav.«

SAMOSTALNIK	ŠTEVILO	SPOL	SKLON	IME SKLONA	VPRAŠALNICA
zajec	ednina	moški	1. sklon	imenovalnik	Kdo ali kaj?

Pridevnik

(str. 97)



CILJI

Učenci

- berejo pogovor,
- povedo, kdo se pogovarja in o čem,
- povedo, kateri sogovorec je usmerjal pogovor,
- presojuje odziv enega od sogovorcev in povedo, kako bi sami ravnali v njegovi vlogi,
- besedilo dopolnjujejo z različnimi vrstami pridevnikov in opazujejo, kako se spreminja njegov pomen,
- samostojno tvorijo opis drevesa in pri tem uporabljajo čim več različnih pridevnikov.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo branje sošolcev.

GOVORJENJE

Aktivno sodelujejo v pogovoru.

Odgovarjajo na vprašanja.

Presojajo in sklepajo.

Ustno dopolnjujejo povedi.

BRANJE

Berejo besedilo v delovnem zvezku.

PISANJE

Napišejo kratko besedilo po vnaprej danih navodilih.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj prebere besedilo.

Nik je izgubil kolo. Morda ga ni izgubil, veliko bolj verjetno je, da mu ga je kdo ukradel. Zjutraj ga je pustil v kolesarnici, ni ga zaklenil, ker ga nikoli ne zaklene, in stekel v razred. Ko se je po pouku hotel z njim odpeljati domov, ga ni bilo v kolesarnici.

Sošolci so obkolili Nika in vsi hkrati hoteli vedeti.

Kakšno je bilo tvoje kolo? Katere znamke? Čigavo je bilo, tvoje ali bratovo?

Nik je globoko zajel sapo in začel razlagati sošolcem.

Kakšno kolo?

Staro, zeleno, obtolčeno, veliko.

Katere vrste?

Moško, športno, dirkalno.

Čigavo?

Bratovo, pravzaprav očetovo, ne, še bolj natančno, bilo je stričevo kolo. Stric ga je prodal očetu, ta pa ga je dal bratu. In brat ga je velikokrat posodil Niku.

Učenci odgovarjajo na vprašanja, ki jih postavlja učitelj.

Kaj so iz pripovedi izvedeli?

Kakšno je bilo kolo?

Čigavo je bilo?

Katere vrste?

Eden od učencev nariše na tablo kolo, kot si ga predstavlja po pripovedovanju.

Učenci okoli narisane kolesa napišejo besede, ki odgovarjajo na vprašanja: kakšno kolo, čigavo in katero.

Kaj je beseda *kolo*?

Kaj so besede *star, zelen, velik, stričev, dirkalni ...*?

Učitelj na tablo pritrdi slike oziroma fotografije.

Na primer: *hiša, otrok, piščanec, torba, pes ...*

Učenci slike najprej poimenujejo. Ob poimenovanju ugotovijo, da so to samostalniki.

Učenci samostalnikom dodajajo pridevnike, s katerimi danemu samostalniku natančno določijo lastnost, količino, vrsto in svojino.

Pridevnike, ki jih učenci dodajajo samostalnikom, dopišejo k slikam v obliki miselnega vzorca.



DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo besedilo *Rada bi imela psa* v DZ na str. 97.

Odgovorijo na vprašanja (1. naloga).

Povedo, katerega psa bi radi imeli in zakaj (2. naloga).

Oblikujejo pravilo, kaj so pridevniki, nato pa ga preberejo v DZ na str. 97.

Učenci preberejo besedilo *Pri Bojani na vrtu* v DZ na str. 98.

V paru s sošolcem dopolnijo samostalnike z manjkajočimi pridevniki (3. naloga).

Preberejo svoje zapise in jih primerjajo.

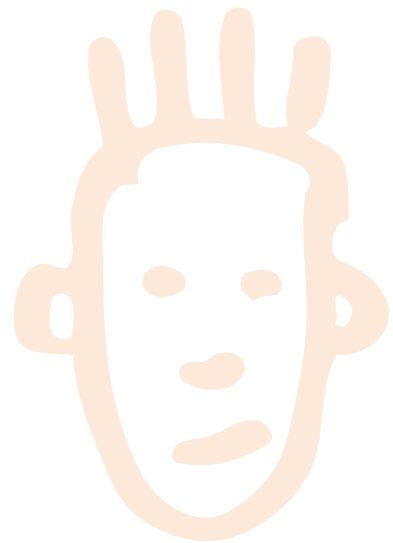
Ogledajo si ilustracijo drevesa in ob sliki napišejo čim več pridevnikov. Zapiše primerjajo in jih dopolnijo (4. naloga).

POBUDE

Didaktična igra.

Učenci razrežejo lističe na trakove. Na vrh napišejo poljuben samostalni.
Ko jim učitelj postavlja vprašanja, odgovorijo z eno besedo, torej dodajajo pridevnik.
Ko zapišejo odgovor, prepognejo listič in ga pošljejo po skupini naprej.
Na koncu listič razgrnejo in preberejo, kaj so napisali.

Primer vprašanj.
Kakšne barve je?
Katere vrste je?
Kakšne oblike je?
Čigav je?
Katere lastnosti ima?
Kakšne dolžine je?



ZAPISKI



Vrste pridevnikov

(str. 99)

CILJI

Učenci

- berejo kratko neumetnostno besedilo,
- ovrednotijo ravnanje oseb in povedo, kako bi v podobni situaciji ravnali sami,
- v besedilu obkrožijo pridevnike,
- odgovarjajo na vprašanja in pri tem tvorijo različne vrste pridevnikov,
- tvorijo različne vrste pridevnikov,
- iz samostalnikov tvorijo pridevnike in jih uporabijo v povedih.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki berejo.

GOVORJENJE

Sodelujejo v pogovoru.

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo kratko neumetnostno besedilo.

PISANJE

Pišejo odgovore, dopolnjujejo in tvorijo povedi.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj razprostre po mizi večje število različnih fotografij iz koledarjev ali revij. Učenci si izberejo vsak po eno.

Učitelj na tablo napiše vprašalnice: KAKŠEN? KAKŠNA? KAKŠNO?

Učenci oblikujejo vprašanje ob pomoči danih vprašalnic in fotografije, ki jo imajo v roki.

Na primer.

Učenec drži v roki sliko drevesa. Postavi vprašanje: *Kakšno je drevo?*

Učenec, ki je postavil vprašanje, pokliče sošolca in ta odgovori. Ko ta pove nekaj ustreznih pridevnikov, nadaljuje naslednji.

Zaključek:.

Imamo več vrst pridevnikov, ki ustrezajo vprašalnicam kakšen, čigav, kateri.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo besedilo *Podpis* v DZ na str. 99.

Odgovorijo na vprašanja, ovrednotijo ravnanje oseb in skušajo poiskati čim več pridevnikov. V besedilu jih obkrožijo (1. naloga).

Na vprašanja odgovarjajo s pridevniki (2. in 3. naloga).

Odgovarjajo na vprašanja in podčrtajo pridevnike (4. naloga).

Učenci preberejo besedilo *Rdeča kapica* v DZ na str. 100.

Razmislijo, o čem govori šala (5. naloga) in besedilo dopolnijo s pridevniki.

Izpolnijo tabelo (6. naloga).

Tabelski zapis. Prepišejo v obliki miselnega vzorca.

PRIDEVNIKI

lastnostni (kakovostni) pridevniki (kakšen, kakšna, kakšno)

vrstni (kateri, katera, katero)

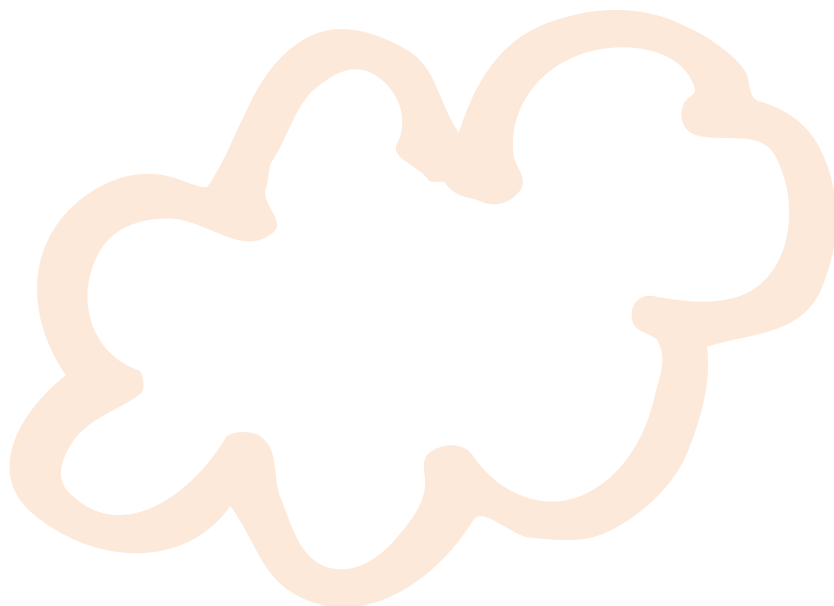
svojilni (čigav, čigava, čigavo)

Vrsto pridevnika dopolnijo s svojimi primeri (7., 8., 9. naloga, str. 101).

Pridevnike, ki se jih domislijo, razvrščajo v razpredelnico (10. naloga, str. 102).

Tvorijo pridevnike iz samostalnikov (11. naloga).

Pridevnike iz 11. naloge uporabijo v povedih (12. naloga).



POBUDE

Kratko preverjanje

UČNI LIST

1. V besedilu podčrtaj pridevnike z zeleno in samostalnike z rdečo barvico.

Zanimiva knjiga Velike oči male budilke prinaša deset ljubkih pravljic. Priljubljen pisatelj Borut Gombač se je prepustil neukrotljivi domišljiji. Odplul je tja, kjer klepetave budilke spijo v mehkih posteljah, na drobnih glavah ljubkih deklic pa rastejo nežne ivanjščice in globok sneg sega do tretjega nadstropja. A bralčeve poti zlepa ni konec, kajti pisateljeva domišljija ne pozna meja.

2. Izpiši pridevnike in jih razvrsti v razpredelnico.

LASTNOSTNI	VRSTNI	SVOJILNI

3. V besedilu podčrtaj pridevnike z zeleno in samostalnike z rdečo barvico.

Martova velika junaštva je knjiga, ki prinaša sedemnajst zgodb. To so pravljice in realistične pripovedi. Govorijo o desetletnem fantu, ki ima dobre prijatelje, a on je najbolj neustrašen, hiter, močan in razposajen. Ko mladi bralci berejo napete dogodivščine, sprva mislijo, da gre za domišljavega in navihanega mulca, ki se bo že na naslednji strani ustrašil prve zapreke in osmešen obstal na sredi poti. A ni tako. Mart sam o sebi ve, da je junak, da lahko premaga velikansko kačo, ogromen orkan, silovit ogenj in še koga in se spopada z vsemi neznanskimi nevarnostmi.

4. Izpiši samostalnike in jim določi število, spol, sklon, ime sklona in dodaj vprašalnico. Dopolni razpredelnico.

SAMOSTALNIK	ŠTEVILO	SPOL	SKLON	IME SKLONA	VPRAŠALNICA
Mart	ednina	moški	1. sklon	imenovalnik	Kdo ali kaj?

Spol pridevnika

(str. 103)



CILJI

Učenci

- spoznavajo slovnične lastnosti pridevnikov, in sicer spol,
- v besedilu poiščejo pridevnike in jim določijo vrsto in spol,
- pretvarjajo pridevnike in samostalnike moškega spola v ženskega.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki berejo in sodelujejo v pogovoru.

GOVORJENJE

Sodelujejo v pogovoru.

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo besedilo v delovnem zvezku.

PISANJE

Rešujejo naloge v delovnem zvezku.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj projicira ali pokaže slike (fotografije), ki upodabljajo predmete, rastline, osebe, živali in pojme.

Učenci povedo po dva ali več pridevnikov, od katerih je le en pravilen, drugi so smešni in neustrezni.

Učenci izločajo neustrezne primere in določijo vrsto pridevnika.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo pogovor med Barbaro in Špelo v DZ na str. 103, in ugotovijo, da tudi pridevniku lahko določamo **spol**, to je **moški**, **ženski** in **srednji spol**. Pridevniki privzemajo spol od samostalnika.

Preberejo pravilo v DZ na str. 103.

Iščejo ustrezne primere. Na primer: priden učenec/pridna učenka, prijazen sosed/prijazna soseda, žareče sonce, star avto ...

Določijo spol: *dolga vrv, prenaseljeno mesto, dolgočasna igra, razburljiv pohod ...*

Učenci preberejo besedilo *V garderobi* v DZ na str. 103.

Odgovorijo na vprašanja in z različnima barvicama podčrtajo samostalnike in pridevnike (1. naloga).

Samostalnike in pridevnike iz moškega spola pretvorijo v ženskega (2. naloga).

Poimenujejo sličice, samostalnikom določijo spol, dopolnijo jih s pridevniki.

Povedi zapišejo v zvezek (3. naloga).

Preberejo besedilo *Konec pouka* v DZ na str. 104.

Odgovorijo na vprašanja (4. naloga).

V besedilu podčrtajo pridevnike in jim določijo vrsto in spol.

Ponovijo vedenje o spolu pridevnika.

POBUDE

Kratko preverjanje

UČNI LIST

1. Podčrtaj samostalnike in obkroži pridevnike.

Nad pridevnike zapiši vrsto.

Rad gledam zanimive filme. Najraje imam duhovite komedije. Moja mlajša sestra rada gleda napete kriminalke, starejša sestra pa ljubezenske filme. Oče prisega na stare kavbojke, brat gleda srhljive trilerje in mama poetične drame.

Komedije me spravijo v smeh zaradi smešnih karakterjev, duhovitih situacij in presenetljivih preobratov v zgodbi. Situacijske komedije imam najraje, ker je tam veliko smešnih dogodkov.

Dolgočasne drame, ki jih gleda moja mama, so polne solzavih prizorov. Mlajša sestra se ob napetih grozljivkah pogosto skriva pod debelo odejo. Res čudno, da ima rada filme, kjer mrgoli drznih pobegov, hitrih zasledovanj, divje akcije in žalostnih prizorov.

2. Izpiši deset samostalnikov in jim določi število, spol, sklon ter napiši ime sklona.

3. Izpiši pridevnike, ki stojijo ob njih, in jim določi vrsto.

Število pridevnika

(str. 104)



CILJI

Učenci

- postavljajo pridevnike v vsa števila,
- v besedilu podčrtajo samostalnike in pridevnike,
- pridevnikom določijo število,
- samostalnikom dodajajo različne pridevnike in jih uporabijo v povedih,
- berejo kratko neumetnostno besedilo,
- odgovarjajo na vprašanja,
- povedo, komu je besedilo namenjeno in kaj je avtorjev namen,
- v besedilu poiščejo bistvene podatke in jih predstavijo v obliki miselnega vzorca,
- pozorni so na časovno zaporedje,
- samostojno oblikujejo besedilo v obliki navodila za postopek izdelave ptičje krmilnice.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki berejo in odgovarjajo na učiteljeva vprašanja.

GOVORJENJE

Sodelujejo v pogovoru.

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo besedila v delovnem zvezku.

PISANJE

Rešujejo naloge v delovnem zvezku.

Pišejo besedilo in upoštevajo navodila.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Utrjevanje.

Učenci ustno odgovorijo na učiteljeva vprašanja.

Kaj so pridevniki?

Kako imenujemo pridevnike, s katerimi poimenujemo lastnosti, svojino, vrsto?

Kaj določamo pridevnikom?

Motivacija

Učitelj projicira kratko besedilo.

Sosedov Jan, nagajivi Tine, zasanjani Ambrož, radovedni Jaka in svojeglavi Sašo so šli na zadnjo nogometno tekmo. Jan in Tine sta hodila spredaj, Ambrož je stopal daleč zadaj. Jaka in Sašo sta ves čas na glas razmišljala, kdo bo zmagovalec tekme. Vsi so zagreti navijači kluba Žoga. Počasni Ambrož je poklical dirjajoče prijatelje, naj ga počakajo. Ustavili so se le za hip, potem je hitri Jaka stekel naprej. Razburjeni Tine je zaklical, naj se ustavi. A bežeči Jaka ga ni slišal. Kar šel je. Tine in Jan sta zdrvela za njim, Sašo pa je počakal Ambroža, ki je prišel bliže. Skupaj sta nadaljevala dolgo pot do igrišča.

Učenci poimenujejo pridevnike v povedih.

Poskušajo ugotoviti število.

Ugotovijo, da se število pridevnika ujema s samostalnikom.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo pogovor med Maksom, Špelo in Barbaro v delovnem zvezku in izpišejo pridevnike. Določijo jim spol in število (1. naloga, str. 104).

V delovnem zvezku preberejo pravilo o številu pridevnika.

Pridevnike in samostalnike postavijo v vsa tri števila (2. naloga).

Preberejo besedilo *Črna mačka* v DZ na str. 105.

Besedilo komentirajo (3. naloga).

V besedilu podčrtajo samostalnike in pridevnikom določijo število (4. naloga).

Poimenujejo predmete v sobi, dodajo jim pridevnike in jih uporabijo v povedih. Povedi napišejo v zvezek (5. naloga).

Preberejo besedilo *Pravilno zimsko hranjenje ptic* v DZ na str. 106.

Besedilo obnovijo ob pomoči miselnega vzorca.

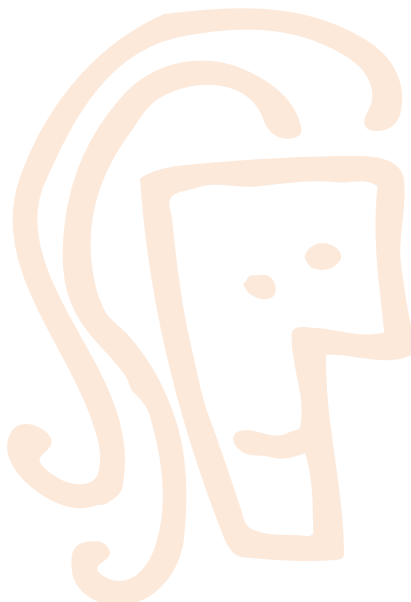
Odgovorijo na vprašanja (7. naloga).

V besedilu podčrtajo pridevnike in poimenujejo vrsto (8. naloga).

Podčrtane pridevnike izpišejo in jim določijo vrsto, spol in število (9. naloga).

POBUDE

Kratko preverjanje



UČNI LIST

1. Iz besedila izpiši samostalnike in pridevnike.

Samostalom določi število, spol, sklon, ime sklona in dodaj vprašalnico.

Tone Partljič je za mlade bralce napisal izvrstno delo Hotel sem prijeto sonce. Lepa knjiga je izšla kot posebna darilna izdaja. Dobili so jo prizadevni mentorji ob častitljivi obletnici Bralne značke. Izvrstno darilo znanega pisatelja je pravi bralni užitek tudi za mlade bralce.

SAMOSTALNIK	ŠTEVILO	SPOL	SKLON	IME SKLONA	VPRAŠALNICA

2. Podčrtaj pridevnike.

Feri Lainšček je napisal berljiv roman PETELINJI ZAJTRK. Po priljubljenem romanu je bil posnet popularen film.

Slovenski pisatelj v romanu razkriva vsakdanjo zgodbo. Ta se dogaja v avtomehanični delavnici. Junaki sanjarijo o romantični ljubezni, hitrih avtomobilih, večnem prijateljstvu in lepi Severini.

3. Pridevnikom določi vrsto, spol in število.

PRIDEVNIK	VRSTA	SPOL	ŠTEVILO

ZAPISKI

10

Sklon pridevnika

(str. 107)

CILJI

Učenci

- postavljajo pridevnike v vsa števila,
- v besedilu podčrtajo samostalnike in pridevnike ob njih, določijo jim število,
- samostalnikom dodajajo različne pridevnike in jih uporabijo v povedih,
- berejo kratko neumetnostno besedilo,
- odgovarjajo na vprašanja,
- v besedilu poiščejo vrstne pridevnike,
- v besedilu dopolnijo pridevnike z ustrezno končnico,
- v besedilu opazujejo sklanjanje pridevnika,
- z vprašalnicami določijo sklon pridevnika in samostalnika,
- ob besedilu ugotavljajo, za katero vrsto besedila gre, utemeljijo svoj odgovor,
- vadijo sklanjanje pridevnika in samostalnika.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki sodelujejo v pogovoru.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Utemeljijo svoj odgovor.

BRANJE

Berejo kratko neumetnostno besedilo.

PISANJE

Pridevnike uporabijo v povedih.

Dopolnjujejo besedilo.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj projicira besedilo na tablo.

Učenci besedilo preberejo.

Dva majhna velika ribiča je zgodba o zabavni ribičiji, ki jo je napisal slovenski pisatelj Slavko Pregl. Spoznamo začetniškega ribiča. Ko izbere pravo vabo, začne spoznavati reč-

ne ribe in ribiške zvijače. A tudi na ribičiji pride do velikih težav. Treba je imeti trdno voljo in jekleno potrpljenje.

Poimenujejo samostalnike in pridevnike.

Analizirajo samostalnike in pridevnike.

Odgovorijo na vprašanja.

Kaj so pridevniki?

Kako imenujemo pridevnike, s katerimi poimenujemo lastnosti, svojino, vrsto?

Kaj določamo pridevnikom?

Kaj so samostalniki?

Kaj določamo samostalnikom?

Poimenuj sklone in naštej vprašalnice.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

V zgornjem besedilu pridevnikom poskušajo določiti sklon, ki ga pridevniki prevzamejo od samostalnika.

Učenci preberejo besedilo *Rdeče kolo* v DZ na str. 107.

V besedilu dopolnijo končnice (1. naloga) in dokončajo pripoved.

V delovnem zvezku preberejo pravilo, sklanjajo pridevnike in poimenujejo sklone.

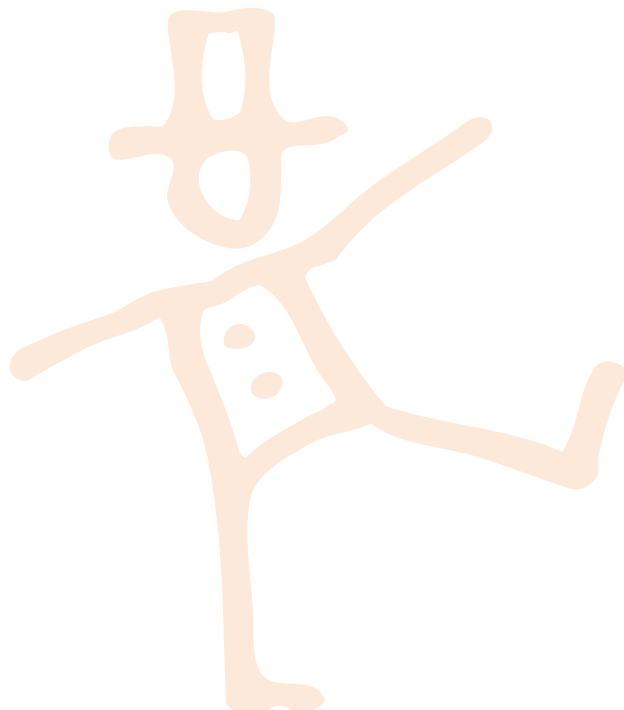
Preberejo besedilo *Slivnica* v DZ na str. 108.

Pridevniške besede v oklepaju uskladijo s samostalnikom v številu in sklonu (2. naloga).

Določijo vrsto besedila (3. naloga).

Preberejo povedi, samostalnike in pridevnike postavijo v vsa števila (4. naloga).

Sklanjajo pridevnike (5. naloga).



UČNI LIST

Domača naloga

1. Iz besedila izpiši samostalnike. Pridevnikom določi lastnosti.

V deželi medenjakov je bogata pravljica, ki prinaša zgodbo v slovenščini in angleščini. Napisala jo je mlada pisateljica Jana Bauer. Ilustracije ni narisala, ampak spekla Marija Bauer. V pravljici je vse narejeno iz medenega testa, mehki griči, dišeče hiše in stopljeni bonboni.

2. Samostalnik in pridevnik v besedni zvezi *dišeča hiša* postavi v vsa tri števila.

EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA

3. Sklanjaj *dišeča hiša* in napiši imena sklonov.

- | | | |
|----------|-------------|-------------|
| 1. sklon | imenovalnik | dišeča hiša |
| 2. sklon | | |
| 3. sklon | | |
| 4. sklon | | |
| 5. sklon | | |
| 6. sklon | | |

ZAPISKI

Stopnjevanje pridevnika

(str. 109)



CILJI

Učenci

- postavljajo pridevnike in samostalnike v vsa števila,
- v besedilu podčrtajo samostalnike in pridevnike ob njih, določijo jim število, spol, sklon,
- samostalnikom dodajajo različne pridevnike in jih uporabijo v povedih,
- berejo pogovor,
- po pogovoru povedo, kdo so sogovorci, o čem govorijo, kakšno je čustveno stanje sogovorcev,
- svoje mnenje utemeljijo,
- povedo, kakšno je razmerje med sogovorci, svoje mnenje utemeljijo,
- v besedilu opazujejo stopnjevanje pridevnika in mu določajo stopnje,
- razvrščajo stvari in osebe in pri tem vadijo stopnjevanje pridevnika.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki sodelujejo v pogovoru in pri analizi pridevnika.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja o bistvenih podatkih.

Svoje mnenje utemeljijo.

So aktivni v pogovoru.

BRANJE

Berejo pogovor.

PISANJE

Dopolnjujejo povedi.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

1. Utrjevanje.

Učitelj projicira besedilo.

Učenci poimenujejo samostalnike in pridevnike.

Po branju besedila odgovorijo na spodnja vprašanja.

Tija je sedela z veliko knjigo v senci košatega drevesa in si ogledovala slike pomembnih slovenskih slikarjev. Na sliki z naslovom Poletje je Tija občudovala dolg cvetlični venček, ki se je vil do mehkih tal. Ivana Kobilca je prva pomembna slikarka, ki je slikala krajine.

Kaj so pridevniki?
Kako imenujemo pridevnike, s katerimi poimenujemo lastnosti, svojino, vrsto?
Kaj določamo pridevnikom?
Določi spol, sklon in število pridevnika: *mogočna zgradba, star časopis, razbito okno ...*
Kaj so samostalniki?
Samostalnikom določi spol, število in sklon.
Poimenuj sklone in vprašalnice.

2. Uvodna motivacija.

Učenci berejo besedilo, ki je projicirano na tablo.

Ljudje so zelo prijazni. Prijaznejši kot v našem mestu. Tu v Londonu so sploh najprijaznejši ljudje, kar sem jih srečala do zdaj. Na letališču sem vprašala možakarja, če imajo vozičke za prtljago. Tip je začel počasi obračati glavo, a kmalu jo je sukal hitreje in hitreje in nazadnje zagledal voziček. Že je hitro stekel k njemu in se še hitreje vrnil z njim. Bil je najhitrejši voznik vozičkov na letališču.

Opazuj pridevnike.
Kaj se dogaja s pridevnikom *hiter*?
Pridevnike lahko stopnjujemo.
Posamezne stopnje imenujemo **osnovnik**, **primernik** in **presežnik**.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo pogovor med Špelo, Barbaro in Maksom v DZ na str. 109.
Odgovorijo na vprašanja v 1. nalogi.

V delovnem zvezku preberejo pravilo o stopnjevanju pridevnikov.

Razvrščajo pridevnike (2. naloga).

POBUDE

Samostojno delo: utrjevanje in ponavljanje znanja o samostalniku in pridevniku.
Določanje spola, sklona, števila samostalnikom in pridevnikom.
Poimenovanje sklona in vprašalnice.
Stopnjevanje pridevnikov.

Veter močno piha, sicer pa je bilo danes lepo vreme in popoldne je celo svetilo toplo sonce.

Iz povedi izpiši pridevnike in jih stopnuj.

Glagol

(str. 110)

12

CILJI

Učenci

- opazujejo fotografijo in povedo, kaj kdo dela,
- berejo pogovor,
- povedo, kdo se je pogovarjal, kdo je klical in kdo je bil poklican, o čem sta sogovorca govorila,
- povedo, ali je pogovor uraden ali neuraden,
- presojajo vljudnost sogovorcev, ustreznost njihove govorice, poiščejo v pogovoru pozdrav in presojajo njegovo ustreznost oziroma neustreznost,
- vadijo ustrezno in vljudno telefoniranje v neuradnih govornih položajih,
- povedo, kaj sta sogovorca delala včeraj,
- poslušajo besedilo in povedo, kaj dela gospod Glagol, povedo, kaj delajo osebe različnih poklicev,
- povedo, kaj delamo z različnimi predmeti,
- dopolnjujejo povedi z glagoli in jih postavljajo v ustrezne oblike,
- iščejo sopomenke navedenih glagolov,
- ugotavljajo, kdaj je primerna raba enih in drugih,
- berejo odlomek umetnostnega besedila,
- po drugem branju odgovarjajo na vprašanja o avtorju in o tem, komu je besedilo namenjeno,
- v besedilu označijo odstavke,
- v besedilu podčrtajo glagole,
- povedo, kaj pomeni beseda v prenesenem pomenu,
- poslušajo besedilo in si poskušajo zapomniti čim več glagolov,
- glagole zapišejo v slovarski obliki.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetka št. 18 in 19 na CD-ju.

GOVORJENJE

Povedo pravilne odgovore.

Vljudno telefonirajo.

BRANJE

Berejo besedilo.



PISANJE

Dopolnjujejo povedi.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Poglejmo skozi okno. Ljudje hodijo mimo ali se vozijo v avtomobilih.

Kaj so delali ljudje danes zjutraj?

Kaj bodo delali zvečer?

Kaj delajo zdaj?

Zabavna domišljajska igra.

Na primer

Metka je zjutraj brskala po internetu, pa je pozabila ugasniti štedilnik in se ji je zažgalo mleko. Morala je zračiti stanovanje ...

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Pred branjem se učenci poskušajo domisliti čim več glagolov, s katerimi povedo, kaj delajo ljudje na rokometni tekmi.

Preberejo besedilo *Na rokometni tekmi* v DZ na str. 110.

Po branju odgovorijo na vprašanja, kdo se je pogovarjal po telefonu, kdo je klical in kdo je bil poklican, o čem sta se sogovorca pogovarjala, kakšen je bil pogovor (1. naloga).

V delovnem zvezku dopolnijo, kaj sta delali Vesna in Katarina včeraj (3. naloga).

Poslušajo posnetek št. 18 na CD-ju (4. naloga).

Tako delavnega človeka, kot je gospod GLAGOL, zlepa ne boste srečali. Kar naprej nekaj počne.

V službi vrta, reže, striže, zbija, barva, brusi, tipka, telefonira in malica.

Doma popravlja, kuha, pere, lika, šiva, pomiva, briše, sesa in pometa.

Kadar je vesel, skače, se prekopicuje, se reži, smeji, si žvižga in poje.

Včasih, ko je siten, kar pa se zelo redko zgodi, renči, godrnja, nerga, se spakuje, kriči in cepeta.

In ponoči? Kaj dela ponoči?

Počiva, spi, smrči, drnjoha, sanja in sem in tja tudi govori v spanju.

(Majda Koren)

Učenci odgovorijo na vprašanja in zapišejo, kaj dela gospod Glagol (5. naloga, str. 111).

Napišejo, kaj delajo zdravnica, zidar ... (6. naloga).

Samostalnikom poiščejo glagole in povedo, kaj delamo z določenimi predmeti (7. naloga) (na primer: *S kolesom se peljemo.*).

Pripovedujejo, kaj so delali včeraj (8. naloga, str. 112).

Z glagoli dopolnijo nedokončane povedi (9. naloga).

Napišejo, kaj se dogaja danes, kaj se je včeraj in kaj se bo jutri (10. naloga).

Nepopolno besedilo dopolnijo z glagoli, kaj dela Marko (11. naloga, str. 113).

S sošolcem se pogovorita, kaj bosta delala popoldne. V zvezek vpišejo glagole (12. naloga).

Iščejo sopomenke za glagole (13. naloga).

Ponovijo, kaj je glagol, oblikujejo pravilo in ga preberejo v delovnem zvezku na str. 113.

Iščejo čim več primerov za glagol.

Učenci preberejo besedilo *Odprava zelenega zmaja* v DZ na str. 114.

Odgovorijo na vprašanja v 14. nalogi in podčrtajo glagole. Dopolnijo, kaj delajo Bob, Pipi in avto.

Napišejo glagole, kaj delajo na smučanju, v knjižnici in na avtobusu (15. naloga).

Poslušajo posnetek št. 19 na CD-ju (16. naloga, str. 115).

Gal je zgodbo kajpada malo poenostavil. Ko je vstopil v bajto in se mu je udrlo pod nogami, je mislil, da je konec sveta: iz gostega mraka v pritličju je priletel v gosto temo v kleti. Imel je največjo možno srečo, ker je ostal živ. Pajčevine so ga nežno ovile. Skalnata tla so ga trdo pobožala v konec hrbta. Kričal je in se drl, jokal in stokal. Ponoči med nevihto se po svetu in po samotnih otokih drenja malo manj sprehajalcev kot ob sončnih dnevih. Obnemogel in trd od groze je utonil v neskončno omedlevico. Zložil se je na kup preperelih jader. Zjutraj se je otrpel prebudil. Spet se je malo drl. Razen čričkov ni bilo slišati prav nič. Ko je tako sedel in tuhtal, kaj še bi, je od zgoraj treščilo. Andrej je sesul nekaj tramovja in po zračni poti tlesknil v Galovo bližino. V grozi je sicer malo zakričal. Malo tudi od bolečine, ker so ga deske potrepljale po rami. Potem sta se fanta spogledala in si skoraj padla v objem.

Na list si zapišejo čim več glagolov, ki so jih slišali, in seznam primerjajo s sosedom. Obnovijo besedilo (17. naloga).

Učenci preberejo besedilo *Lintvern pod Zaplano pri Vrhniki* v DZ na str. 116.

Razmislijo, o čem govori besedilo, ga obnovijo in podčrtajo glagole (18. naloga).

Samostalnikom dodajo glagole (19. naloga).

Povedo drugače, tako da izberejo ustrežnejši glagol (20. in 21. naloga) (na primer: *Raje imam knjigo kot delo. Raje berem kot delam.*).

Iščejo ustreznice za samostalnike (22. naloga).

Uporabijo dane glagole v pripovedi in jo zapišejo (23. naloga).

Kratko preverjanje

1. Podčrtaj glagole.

Z Lenartom sva se dobila v Dobu in se s kombijem odpeljala v Ljubljano. V Centru sva naložila Žana in dve mladenki. Jana piše za literarni časopis, Anja prevaja knjige. Z nami naj bi šla še Nina, pa je odšla na seminar. Žal je Matjaž šele zjutraj spoznal, da je tudi ob pol devetih prekmalu za potovanje in je obležal v postelji. Ko je popoldne telefoniral, je priznal, da je tam tudi ostal. Postelja je pribežališče, če si bolan. Matjaž je obležal zaradi bolezni.

Oseba in število glagola

(str. 117)

13

CILJI

Učenci

- berejo pogovor,
- povedo, kdo se je pogovarjal, o čem sta sogovorca govorila,
- povedo, ali je pogovor uraden ali neuraden,
- presojujejo vljudnost sogovorcev, ustreznost njihove govorice, poiščejo v pogovoru pozdrav in presojujejo njegovo ustreznost,
- povedo, kaj sta sogovorca delala včeraj,
- poslušajo besedilo in povedo, kaj dela ena oseba, kaj delata dve in kaj jih dela več,
- dopolnjujejo povedi z glagoli in jih postavljajo v ustrezna števila in osebe,
- iščejo sopomenke navedenih glagolov,
- ugotavljajo, kdaj je primerna raba enih in drugih,
- berejo besedila,
- po drugem branju odgovarjajo na vprašanja o tem, komu je besedilo namenjeno,
- v besedilu označijo odstavke,
- v besedilu podčrtajo glagole,
- povedo, kaj pomeni beseda v prenesenem pomenu.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetka št. 20 in 21 na CD-ju.

Poslušajo sošolce, ki berejo rešitve nalog v delovnem zvezku.

GOVORJENJE

Sodelujejo v pogovoru in odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo besedila.

PISANJE

Pisno rešujejo naloge v delovnem zvezku.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učenci vlečejo iz vrečke samostalnice in jim dodajajo glagole. Iz prve vrečke izvlečejo samostalnik, iz druge pa glagol. Dobivajo zabavne dvojice (1. naloga).

Druga možnost je, da žrebajo glagole in jim dodajajo ustrezne samostalnice.

Pogovarjajo se, kaj delajo v šoli, krožku, na igrišču itn. in kaj delajo ostali v skupini v šoli, krožku ...

Ugotovijo, da ima glagol različne končnice. Glagolska končnica izraža osebo in število. Glagol lahko postavimo v ednino, dvojino in množino in izražamo se v prvi, drugi in tretji osebi.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Preberejo pogovor med Katarino in Markom v DZ na str. 117. Razmislijo o pogovoru in glagolom določijo osebo in število.

Dopolnijo razpredelnico z drugimi glagoli iz besedila (3. naloga).

Podčrtajo glagole v besedilu (4. naloga) in preverijo pravilnost.

Preberejo besedilo *Najboljša pevka v šoli* v DZ na str. 118.

Razmislijo, o čem govori besedilo, in določijo njegovo vrsto, ali gre za opis, pripoved ali novico, ter podčrtajo glagole (5. naloga).

Poslušajo besedilo Janje Vidmar *Manca & rock* (posnetek št. 20 na CD-ju), (6. naloga, str. 118).

Na Mančino klop prileti papirček, toda Manca je gluha in slepa za svet okoli sebe. Po papirju širokogrudno razmetava barve, s čopičem pleše sem ter tja kot Picasso. Pod njenimi prsti nastajajo podobe, ki oblikujejo povsem novo smer v likovni umetnosti. Z risalnega lista teče voda kot hudournik. Manca je vzela akvarel, ki pomeni sliko, naslikano z vodnimi barvicami, zares. Voda kaplja po tleh in Manca ima mokre rokave. Ampak s svojim izdelkom je zadovoljna. Prepričana je, da bo mogoče, ko se barve posušijo, v velikih nejasnih madežih prepoznati portrete Nadeta, Starca, Žuleta, Mirča in Zaka.

Odgovorijo na vprašanja in nadaljujejo pripoved v 1. osebi (6. naloga).

Preberejo besedilo *Medved* v DZ na str. 119.

Razmislijo in odgovorijo na vprašanja ob besedilu (7. naloga).

Učenci pripovedujejo, kaj se jim je zgodilo včeraj (8. naloga).

Iz povedi izpišejo glagole in jim določijo spol (9. naloga, str. 120).

Povežejo samostalnik in glagol v ustrezno dvojico (10. naloga).

Preberejo besedilo *Beg* v DZ na str. 120.

Odgovorijo na vprašanja, podčrtajo in zaničajo glagole, nadaljujejo pogovor (11. naloga).

Preberejo besedilo *Lipicanci* v DZ na str. 121 in rešijo 12. nalogo.

Preberejo besedilo *Pri likovnem pouku* v DZ na str. 122.
Celotno besedilo postavijo v drugo osebo dvojine (13. naloga).

Preberejo besedilo *Matematični test* v DZ na str. 122.
Podčrtajo glagole in določijo osebo in število (14. naloga).

Poslušajo posnetek št. 21 na CD-ju (15. naloga, str. 123).

Barbara: *Kaj delaš?*

Špela: *Rada bi spekla piškote, a mi ne gre.*

Barbara: *Si poiskala knjigo receptov?*

Špela: *Kuharska knjiga je izginila.*

Barbara: *Kako, izginila?*

Špela: *Včeraj je stala na polici, danes je ni več.*

Barbara: *Morda jo je kdo odnesel?*

Špela: *Ali pa je dobila noge in odšla v kuharsko šolo.*

Barbara: *Ne šali se. Boš spekla piškote?*

Špela: *Ne. Odšla bom v trgovino in kupila škatlo najboljših piškotov.*

Glagolom določijo osebo in jih postavijo v množino. Odgovorijo na vprašanja (16. naloga).

POBUDE

Ponovimo.

UČNI LIST

1. Podčrtaj glagole in jih spregaj.

Hitim v šolo. Avtobus mi odpelje pred nosom, zato tečem. Danes moram sošolcem prebrati odlomek iz knjige.

Primer.

	EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA
1. oseba	berem	bereva	beremo
2. oseba	bereš	bereta	berete
3. oseba	bere	bereta	berejo

14

Glagolski čas

(str. 123)

CILJI

Učenci

- obnovijo besedilo,
- berejo kratka neumetnostna besedila,
- v njih podčrtajo osebne glagolske oblike in jim določijo osebo, število, spol in čas,
- osebni glagolski obliki ob neubesedenem osebkju določijo nanašalnico v sobesedilu/okoliščinah,
- glagolu določijo čas.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSŁUŠANJE

Poslušajo sošolce.

Poslušajo posnetek št. 22 na CD-ju.

GOVORJENJE

Obnovijo besedilo.

Odgovarjajo na vprašanja.

Sodelujejo v pogovoru.

BRANJE

Berejo kratka neumetnostna besedila.

PISANJE

Rešujejo naloge v delovnem zvezku.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj spodbudi učence, naj opazujejo glagole v besedilu, ki ga projicira na tablo.

Obetal se je turoben majski dan. Oblaki so se raztegnili prek celega neba. Topli dnevi so mi na zgornjo polico skrili jopico z dolgimi rokavi, zato nekam nerazpoloženo drgetam ob cesti, kjer mi dež skače v čevlje in se mi kaplje stekajo po hrbtu.

Pomahala sem Marku. Še preden sem se zavila v svileno ruto, je že izginil za ovinkom. Obljubil mi je, da se bo vrnil čez kako uro, do takrat bom končala svoj nastop.

Učenci ugotovijo, ali se vse dogaja zdaj ta hip, se je kaj zgodilo že prej in se bo kaj zgodilo čez nekaj časa.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učitelj predvaja posnetek št. 22 na CD-ju (str. 124, 1. naloga).

Špela: Počakaj malo. Še pojem. Pospravim za seboj. Odneseš skodelico in greva.

Barbara: Pohiti. Medtem poiščem fotoaparata.

Špela: Vprašalnik sem pripravila že včeraj. V torbo sem spravila zvezek in svinčnik.

Barbara: Anketirali bova šestošolce.

Špela: Šli bova pred šolo in jih spraševali o njihovih zimskih načrtih. Ti boš spraševala, jaz bom pisala. Fotografirala boš ti. Rezultate ankete bova objavili v časopisu.

Učenci zapišejo čim več glagolov iz poslušanega besedila.

Odgovorijo na vprašanja v 1. nalogi.

Poskušajo ugotoviti, da glagoli izražajo dejanja, ki se dogajajo v trenutku govorjenega, pred govorjenjem ali po govorjenju.

Preberejo pravilo v DZ na str. 123.

Anketa (str. 124)

Učenci izpolnijo anketo v 2. nalogi.

Ugotovijo, kaj je anketa, kako zbiramo odgovore (3. naloga).

Učenci dopolnijo povedi z glagoli v sedanjiku, pretekliku in prihodnjiku (4. naloga) s svojimi primeri.

Preberejo besedilo *Športni dan* v DZ na str. 125, nato pa rešijo 5. nalogo.

Preberejo besedilo *Med knjigami* v DZ na str. 126.

Dogajanje postavijo v preteklost (6. naloga) in prihodnost (7. naloga).

Ugotovijo, kaj je namen besedila in o čem govori (8. naloga).

Pripovedujejo o svojih doživetjih v preteklosti (9. naloga).

Oblikujejo pripoved o nekem dogodku in ob tem upoštevajo časovno zaporedje, osebno mnenje in dogodke v preteklosti.

POBUDE

Kratko preverjanje

UČNI LIST

1. Poišči glagole, ki pomenijo skoraj enako kot

delati _____

opazovati _____

hoditi _____

2. Razpredelnico dopolni z glagolom iskati.

	EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA
1. oseba			
2. oseba			
3. oseba			

3. Izpiši glagole iz besedila in jim določi število, čas in osebo.

Gaja: Prihajam. Še dvajset minut in film se bo končal. Zdaj vrtijo na televiziji reklame. Razganja me od radovednosti, kaj bo naredil glavni junak. Bo pustil deklico v preriji?

Neža: Film sem gledala pred nekaj meseci. Z Janom sva šla v kino. Ne spominjam se, kako se konča.

Gaja: Ničesar mi ne povej. Izgubila bom veselje, če bom poznala konec zgodbe.

Neža: Torej boš prišla čez pol ure na igrišče?

Gaja: Seveda. Lepo bodi. Film se je že začel.

ZAPISKI

Na sončni strani Alp

(str. 6)



CILJI

Učenci

- tiho berejo kratka neumetnostna besedila, in sicer pismo,
- utemeljijo svoje mnenje o tem, zakaj je pismo neuradno,
- odgovarjajo na vprašanja,
- primerjajo različna neuradna pisma,
- ugotavljajo razlike in podobnosti med njimi,
- sami tvorijo neuradno pismo,
- v besedilu prepoznajo bistvene podatke,
- med dvema dejanjema prepoznajo dobnostno, vzročno-posledično in namerno razmerje,
- izrazijo dobnostno, vzročno-posledično in namerno razmerje,
- prepoznajo pogojno razmerje in ga izrazijo z veznikom če (ob prihodnjiku in pogojniku),
- primerjajo nadaljevanja in utemeljujejo njihovo ustreznost.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo odgovore svojih sošolcev.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Ustno nadaljujejo povedi.

BRANJE

Berejo neuradna pisma.

PISANJE

Pišejo podobno neumetnostno besedilo, in sicer neuradno pismo.

Pišejo domišljjski spis.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj učence eno uro pred obravnavo 3. enote prosi, naj v razred prinesejo razglednice, ki so jih dobili od svojih prijateljev ali sorodnikov. Sam pa poskuša najti nekaj razglednic, ki jih občasno kot oglasno gradivo dobimo v nabiralnike. Potem razglednice razporedijo, pogovarjajo se o njih, npr. o

- motivih na razglednicah (dobivamo lahko razglednice s fotografijami krajev ali zna-

menitosti, lahko so na njih nevtralni motivi, npr. živali, rože; to so razglednice s pozdravi; razglednice pa lahko dobimo tudi kot voščilnice ob praznikih, npr. rojstnih dnevih ali veliki noči, na njih so spet zelo različni motivi);

- nagovorih (ker gre za neformalna sporočila, so nagovori večinoma podobni, npr. *Draga Špela, Živjo, Špela ...*);
- kraju in datumu (v neformalnih sporočilih na razglednicah včasih sta zapisana, drugič pa ne, vprašanje – ali je to ustrezno, ali vemo, kdaj in od kod je sporočevalec poslal razglednico);
- pozdravih na koncu (zaradi neformalnosti so ti spet lahko zelo različni, npr. *Lep pozdrav, Živjo, Kmalu nasvidenje ...*);
- vikanju oziroma tikanju v jedru sporočila (vprašanje, kdaj tikamo in kdaj vikamo naslovnika);
- odnosu med sporočevalcem in naslovnikom.

Če učitelj ima razglednice v funkciji oglasnih sporočil, potem z učenci primerja njihove in te razglednice.

Ugotavljajo, ali so sredstva, ki jih je sporočevalec uporabil, enaka, podobna ali različna. Ugotavljajo tudi, ali je namen prvih in drugih enak ali različen.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo Špelino pismo v delovnem zvezku na str. 6–7. Najprej se učitelj z njimi pogovori o njihovih izkušnjah s pisanjem pisem in naveže pogovor na uvodne misli o razglednicah.

Ali tudi vi kdaj pišete pisma?

Komu jih pišete?

Ob katerih priložnostih?

In ob kateri priložnosti je Špela pisala pismo Katarini?

Učenci povedo, ali v pismu česa ne razumejo. Morebitna nejasna mesta skupaj pojasnijo.

Nato pa učenci rešujejo naloge v DZ na str. 8. Najprej obnovijo Špelino pismo (1. naloga). Pri obnovi, ki jo lahko pripravijo individualno, v parih ali skupaj, si lahko pomagajo z alinejami ali miselnim vzorcem. Tisti, ki potrebujejo več vaje v pisanju, naj jo napišejo za domačo nalogo, sicer pismo obnovijo ustno. Če se učenci sami ne znajdejo, lahko učitelj postavi dodatna vprašanja, npr.

Kdaj je Špela pisala Katarini?

Kje je bila?

Zakaj je bila v Ski hotelu na Voglu?

Kakšno je vreme, ko piše pismo?

Kaj je povzročil snežni metež?

Kako se Špela počuti?

Zakaj?

Kaj je dobra stran snežnega meteža?
O čem še piše Špela?
Mimo katerih večjih krajev so se peljali?
Zakaj je bilo Špeli žal, da niso imeli s seboj drsalk?
Kje so se ustavili?
Zakaj so se ustavili?
Kaj so počeli v Bohinju?
Kakšna je bila pot do slapa?
Koga še omenja Špela?
Kje sta se srečala z Markom?
Zakaj Špela omenja tudi Barbaro?
Kje je Barbara?

Po obnovi poiščejo besede iz neknjižnega jezika, jim poiščejo ustreznice v knjižnem jeziku (2. naloga) in jih razložijo (3. naloga). To je priložnost za pogovor o tem, zakaj so besede iz neknjižnega jezika sploh v tem besedilu.

Kakšno funkcijo imajo?
Ali jih lahko enakovredno ustreznici iz knjižnega jezika uporabljamo v vseh besedilih?
Ali jih tudi oni uporabljajo?
So te besede popolnoma enake?
Če poznajo še kakšne besede z istim pomenom, opredelijo še njihovo vlogo.

4. naloga je namenjena prepoznavanju odnosa med Špelo in Katarino. Poskušajo ga ugotoviti iz jezikovnih sredstev, ki jih v pismu uporablja Špela, in iz vsebine, o kateri govori.

Špela npr. tika Katarino, označi se kot njena prijateljica, uporablja neknjižne izraze, npr. pogovorno besedo zdralsala ..., piše o tem, da sta se z Markom držala za roke, ko sta se vzpenjala na Ljubljanski grad (očitno Špela Katarini zaupa, da z njo deli tako intimne stvari, čeprav kot glavni vzrok navede to, da je pozabila rokavice).

Obravnavo uvodnega pisma zaključimo s tvorbeno nalogo, ki jo lahko učenci rešijo doma (5. naloga). Napišejo namreč pismo prijatelju ali prijateljici.

Nato pa sledi še slovnična analiza besedila. V 7. nalogi povezujejo dele povedi iz levega in desnega stolpca tako, da pred dele na levi napišejo črko povedi iz desnega stolpca. S tem po eni strani kažejo svoje razumevanje besedila, po drugi pa vadijo dobnostno, vzročno-posledično in namerno pomensko razmerje. Ista razmerja vadijo tudi v 8. nalogi (str. 9), v 9. nalogi pa začnejo spoznavati pogojno razmerje, ki ga lahko neposredno izražamo s podrednim veznikom če. Tudi v naslednjih nalogah (10.–13.) vadijo izražanje pogoja.

POBUDE

Ker je pismo precej dolgo, ga lahko učenci pred obravnavo preberejo doma.

Prvo nalogo lahko v razredu nadomestimo s šesto, v kateri učenci izbirajo med pravilnimi trditvami, obnovo pisma pa napišejo doma ali se pripravijo na govorni nastop.

V pismu lahko učenci poiščejo tudi vsa zemljepisna lastna imena in kraje poiščejo na zemljevidu (torej pokažejo zmožnost uporabe zemljevida); medpredmetna povezava z zemljepisom pa se lahko nadgradi tudi s tem, da npr. poiščejo podatke o krajih, ki jih najdejo v besedilu, morda vsaj o tistih, ki jih ne poznajo. Pri tem uporabljajo različne vire, npr. splet. Za Folgario lahko pogledajo na spletno stran <http://en.wikipedia.org/wiki/Folgaria> (dostopno 10. marca 2008).

14. nalogo v DZ na str. 10 učenci rešijo za domačo nalogo.

ZAPISKI

Prislovi

(str. 11)



CILJI

Učenci

- tiho preberejo kratka besedila in jih primerjajo,
- ugotavljajo, v čem se razlikujejo,
- besedilo slovnično razčlenijo,
- ugotavljajo, katerim besedam se oblika spreminja in katerim ne,
- spoznajo prislove, jih podčrtajo v besedilih in jih na podlagi vprašalnic razvrstijo v pomenske skupine,
- besedilo dopolnjujejo s prislovi,
- časovne prislove povežejo z glagolskimi oblikami,
- berejo neumetnostno besedilo, in sicer pripoved o življenju v kraju, po branju odgovarjajo na vprašanja,
- ugotavljajo, kaj je besedilo.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo učitelja in sošolce.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo kratka neumetnostna besedila.

Berejo navodila.

PISANJE

Dopolnjujejo povedi.

Pišejo podobna neumetnostna besedila.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Na obravnavo prislovov lahko učence pripravimo na različne načine. Navajamo nekaj možnih uvodnih motivacij.

1. Risanje po nareku. Učitelj v razred prinese skopiran podroben zemljevid (lahko kopira tega, ki ga dodajamo v priročniku, ali katerikoli drugi zemljevid).



Učencem potem da navodilo, naj natančno rišejo pot z izhodišča, ki je na zemljevidu označeno s puščico št. 4. Učitelj nato bere opis poti.

Ste pred železniško postajo. Pojdite čez parkirišče in nato zavijte desno na Trg svobode. Pojdite mimo trgovine, hotela Ajdovec in knjižnice, ki je v trgovsko-poslovni stavbi. Pred koncem stavbe prečkajte cesto in na vaši desni na koncu parkirišča je spomenik Matiju Gubcu.

Kam so učenci prišli po zemljevidu? Primerjajo cilje. Ugotavljajo, zakaj so cilji na različnih mestih, če seveda so.

Katera vprašanja so učenci postavljali, če niso slišali navodila?

2. Opis prostora. Učitelj prinese v razred sliko nekega prostora. Pove, kaj je na sliki, vendar slike učencem ne pokaže. Ti morajo spraševati, kje kaj je.



Kje je okno?
Kje je postelja?
Kje so slike?
Kje je luč? ...

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Najprej preberejo obe besedili v 1. nalogi v DZ na str. 11. Besedili primerjajo. Pri tem jim lahko učitelj pomaga še z dodatnimi vprašanji.

V čem se razlikujeta druga poved v besedilu a in v besedilu b?

V čem se razlikujeta tretji povedi?

In v čem četrti?

Katere dodatne informacije najdemo v besedilu b, ki jih v besedilu a ni bilo?

Nato se po obarvanih besedah vprašajo (2. naloga). Enako kot po besedah *navzdol*, *levo* in *desno* se vprašamo tudi po drugih besedah oziroma besednih zvezah, npr. *na noge*, *po progi*, *po hribu*, *ob nogah* (3. naloga). V 4. nalogi jih tudi ob pomoči dodatnih vprašanj spodbudimo, da sami spoznajo razliko med različnimi izrazi, s katerimi odgovarjamo na vprašalnico *kam* (4. naloga).

Kam je stopila Barbara?
 Kam še lahko stopimo? Npr. *V sobo. Na avtobus. Z avtobusa. ... Ven. Noter.*
 Kam je šla Barbara?
 Kam še lahko gremo? Npr. *Naprej. Nazaj. Proti hiši. Proti bloku. Proti razredu. Proti učilnici.*
 Kam je zavila Barbara?
 Kam vse še lahko zavijemo? Npr. *Za hišo. Za vrata. Levo. Desno.*
 Ali se besede kot npr. *levo, desno, naprej, ven* kaj spreminjajo?
 Kaj pa besede ob predlogih, npr. *na avtobus, v sobo, proti hiši*?
 Katere besede stojijo ob predlogih?
 Kaj je zanje značilno?

Besede *levo, desno, naprej, ven ...* ne spreminjajo svoje oblike. Vedno so enake, kjerkoli se pojavijo. Imenujemo jih prislovi.

V 5. nalogi spoznajo še besede in besedne zveze, s katerimi odgovarjamo na vprašalnico *kje*. Nato jih v 6. nalogi razdelijo glede na to, ali se njihova oblika spreminja ali ne (torej na predložne besedne zveze in prislove). Krajevne prislove vadijo tudi v 7. in 8. nalogi.

Nato spoznajo še časovne in načinovne prislove (9., 10. in 11. naloga). Ugotavljajo lahko, v čem se besedili v 9. in 11. nalogi razlikujeta.

Pred reševanjem naslednjih nalog povzamemo pravilo. Učenci ga lahko, preden ga preberejo v delovnem zvezku, poskušajo izpeljati sami. Učitelj jim pove, kako se besede, ki so jih to uro spoznali, imenujejo, učenci pa povedo, kaj je zanje značilno in katere vrste prislovov poznamo.

Sledijo naloge za utrjevanje. V 12. nalogi v DZ na str. 13 učenci dodajajo prislove, pri tem pa morajo biti pozorni tudi na njihovo vrsto. Kot dodatno dejavnost lahko vstavljenim prislovom določijo tudi vrsto.

V 13. nalogi dodajajo ustrezne časovne prislove, v 14. nalogi pa besedilo postavijo še v drugi dve časovni obliki. Pri tem so pozorni na prislove in glagolske oblike. Slednje se spreminjajo. Prislovi pa, razen *jutri*, ki se spremeni v *danes* in *včeraj*, ostajajo isti.

V 15. nalogi v besedilu poiščejo prislove in jih razvrstijo v tabelo glede na njihovo vrsto. Pri tem naj si pomagajo z vprašalnicami.

V nadaljevanju sledi še pragmatična razčlemba besedila iz 15. naloge.

POBUDE

Besedilo iz 15. naloge, ki je opis kraja, lahko služi kot motivacija za obravnavo naslednje enote, to je reklame oziroma oglasnih besedil.

Kot domačo nalogo lahko učenci rešijo še učni list, ki sledi v nadaljevanju.

UČNI LIST

1. Preberi besedilo.

Zjutraj tekne kozarec sadja

Naravni napitki so energija narave drugače. Z njimi vnašamo v telo številne sestavine, ki jih organizem potrebuje, da lahko deluje uravnoteženo.

Navedemo lahko vrsto razlogov, zakaj zjutraj dan začeti s svežim sokom. Poživil vas bo in osvežil zaspano telo od znotraj. Naravni sokovi imajo tudi številne zdravilne učinke, saj dokazano izboljšujejo odpornost, premagujejo stres, odpravljajo utrujenost, pomagajo pri hujšanju in zvišujejo energijsko raven v telesu.

Ste prepričani, da so kupljeni sokovi resnično naravni? Bodite pozorni na spremne deklaracije na njih, kajti kar prodajajo pod oznako naravno, še ne pomeni, da je brez primesi.

2. V besedilu poišči prislove. Izpiši jih na ustrezno mesto v tabelo. V zadnji stolpec vpiši še vprašalnico, s katero se vprašaš po izpisani besedi.

Krajevni	Časovni	Načinovni	Vprašalnica

ZAPISKI

2

Reklama

(str. 15)

CILJI

Učenci

- poslušajo neumetnostno besedilo, in sicer opis planote,
- po poslušanju povedo svoje mnenje o besedilu in ga skušajo utemeljiti,
- odgovarjajo na vprašanja,
- ugotavljajo, kaj je to besedilo,
- prepoznajo temo,
- ob besedilu pripovedujejo o svojih izkušnjah,
- po ponovnem poslušanju si zapišejo bistvene podatke in jih ob učiteljevi pomoči uredijo v miselni vzorec,
- preberejo neumetnostno besedilo, in sicer reklamo,
- povedo svoje mnenje o besedilu in ga skušajo utemeljiti,
- odgovarjajo na vprašanja,
- povedo, kaj se propagira in kaj se o tem pove, ali so vsi podatki resnični ali ne,
- utemeljijo svoje mnenje, kaj želi sporočevalec doseči pri naslovniku in kako se bo ta odzval,
- primerjajo dve neumetnostni besedili,
- presojajo, katere povedi bi sodile v opis in katere v reklamo.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetek št. 23 na CD-ju.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo navodila.

Berejo neumetnostna besedila, in sicer opis in reklamo.

PISANJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Izpisujejo bistvene podatke.

Samostojno tvorijo podobna neumetnostna besedila.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj ali učenci v razred prinesejo oglase, ki jih dobivajo domov v poštne nabiralnike. Lahko pa jih tudi pri uri izrežejo iz časopisov. Učitelj poskrbi, da so oglasi čim bolj raznoliki, nekateri naj bodo predvsem besedilni, drugi pa slikovni.

Kids Camps 2008

Pri nas imajo otroci glavno besedo - vendar samo v angleščini ali nemščini.

Angleščina ali nemščina, zabava, šport in narava!

Berlitzev program je namenjen vsem med sedmim in šestnajstim letom, s predznanjem ali brez. Kot vsako leto smo tudi letos pripravili zanimive novosti, tako da bodo te počitnice zares nepozabne!

Pozor!!! Posebej ugodna Last Minute ponudba!

Za vpis v jezikovne počitnice **v nemškem jeziku**, ki bodo potekale med 24.8. in 29.8. vam ponujamo poseben 15% popust!!! Pohitite, število mest je omejeno! Prosto mesto si lahko zagotovite na 01/433 13 25. Pokličite zdaj!



Zabavno bo!

Poleg tega, da bodo udeleženci izboljšali znanje tujega jezika, se bodo neizmerno zabavali: pri pouku, kosilu, športu,...

Garancija: Berlitzevi učitelji so izključno rojeni govorniki, ki poučujejo svoj materni jezik po preizkušeni Berlitz metodi, vsi pa so posebej usposobljeni za delo z otroki. Učitelji znajo otroke motivirati, poskrbeti za pravo mero azposajenosti, v vsakem trenutku pa so seveda strokovni in odgovorni.

Izkušnje: Otroci so bili v preteklih letih navdušeni nad posebnim načinom učenja, učitelji in tudi nad različnimi zabavnimi dejavnostmi. Pomembno je, da so tudi starši pri svojih otrocih opazili velik napredek pri znanju tujega jezika.



Cvetličarna Trzin
Mlakarjeva ulica 7, 1236 Trzin
Tel.: 01 56 41 187, Fax: 01 54 28 372
E-pošta: info@cvetlicarna-trzin.si



Cvetličarna Trzin

Pozdravljeni na spletnih straneh Cvetličarne Trzin!

Smo mlada cvetličarna, ki je odprla svoja vrata na Mlakarjevi ulici 7 v Trzinu, na istem mestu, kjer je potekala cvetličarska dejavnost že doslej.

V svoji ponudbi imamo široko izbiro cvetja in okrasnih rastlin za različne potrebe in priložnosti. Aranžiramo darila in izdelke ter poskrbimo za dekoracijo prostorov, poslovnih in sejamskih prostorov. Pomagamo, svetujemo in urejamo vrtove, nasade, cvetlična korita ter vse v zvezi s cvetjem in rastlinami. Poskrbimo za cvetje na porokah in žalnih slovesnostih.

Posebej bi želeli poudariti izvirnost, drugačnost in tudi drznost naših aranžmajev in dekoracij.

Nudimo vam brezplačno dostavo do razdalje 30 km, po dogovoru pa tudi drugod po Sloveniji.

Obiščite nas! Gospa Tanja Hadler in Cvetličarna Trzin vas z veseljem pričakujemo!



ZOJINA ZAVAROVANJA

nezgodna in štipendijska zavarovanja za otroke in mladino

Tudi ti si del narave - pusti v njej svoj pečat

Že kar nekaj let se družimo. In vsako leto znova sem vesela, ko prihaja maj, ker vem, da bodo kmalu počitnice in se bom spet odpravila na pot do vaših naravnih. Letos bi ti rada nekaj povedala, kar me prav posebej teži in skrbi. Pred kratkim sem prejela pismo o ugotovitvah mednarodnega srečanja klimatologov (ljudi, ki se ukvarjajo s spremembami vremena). Govorili so o segrevanju našega ozračja.

Ne more nam biti vseeno.

Zato letos že peto leto aktivno sodelujemo z vtci, šolami in z drugimi tako pri ozaveščanju kot pri povsem konkretnih ekoloških akcijah. Prvo leto smo varovali oljke. Nato smo zaščitili vodne vire. Enkrat smo iskali črne ekološke točke in jih narisali pod imenom Zojina zelena zemljevidi. Letos skupaj z vami odkrivamo okoljsko in kulturno dediščino. Želimo si, da boš ti, pa tudi tvoji prijatelji in prijateljice živeli z naravo. S čisto vodo in z gozdovi. Z rekami.

Da bodo naši Pohorje, Kozjak, Brkini, Gorjanci, Julijci, Peca, Goriško, Alpe in Šmarna Gora še naprej zeleni. Za življenje in igro.

Ko se nam boš pridružil kot zavarovanec, ti bomo poslali osebno štampiljko, s tvojim imenom in priimkom, da boš tudi ti pustil svoj pečat. V igri.

Za naravo pa bomo poskrbeli skupaj s tvojimi starši.



Z učenci se pogovarja o tem, kaj je značilno za ta besedila.
Pri pogovoru jih usmerja z vprašanji.

Kje so bila besedila objavljena?
Kaj je v besedilih predstavljeno?
Komu so namenjena ta besedila?
Ali ste jih v časopisu sploh opazili?
Zakaj?
Kaj vas je najbolj pritegnilo na njih?
Ali mislite, da je vse, kar piše v teh besedilih, čisto res?
Ali torej sporočevalec laže?
Zakaj pa pretirava?

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

V vseh besedilih si sporočevalec ne more privoščiti, da bi pretiraval. V teh, ki so bila obravnavana kot motivacija za nadaljevanje, je to mogoče, kaj pa v naslednjem besedilu?

Učenci poslušajo posnetek št. 23 na CD-ju (1. naloga v DZ na str. 15).

Vogel je kraška planota, ki se v obliki pomola dviga južno od Bohinjskega jezera. Na vzhodu je planota odrezana s krnicami in grapami nad globeljo Suhe planine, na zahodu pa jo omejujeta Žagarjev greben in globel planine Zadnji Vogel. Južno je greben Spodnjih Bohinjskih gor med Šijo (1880 m) in vrhom Vogel (1922 m). Od severnega roba planote do vrha Vogla na jugu je 3,5 km. Široka je več kot 1,5 km, celotna površina pa znaša 5,25 km².

Planota je precej razgibana s kraškimi vrtačami, kontami, suhimi grapami in žlebovi. Posebnost Vogla je gozdni rezervat Lopata. Gozdna meja sega do okoli 1600 m, nad njo pa prevladuje rušje. Prvotno planino za pašo goveje živine so zaradi ugodnih reliefnih in snežnih razmer začeli l. 1964 preurejati v smučišče. Proge so uredili na okrog 80 ha površine, najdaljša je 8,5 km dolga proga skozi Žagarjev graben. Tekaška smučarska proga, dolga 7,5 km, je urejena po mednarodnih merilih.

Do planine Prvi Vogel na severnem robu planote (1532 m) je iz Ukanca speljana nihalna žičnica.

Nato odgovorijo na vprašanja v 2. nalogi. Besedilo poslušajo še enkrat in si izpišejo bistvene podatke (3. naloga), nato pa oblikujejo vprašanja o teh bistvenih podatkih. Razdelijo se v pare in si zastavljajo vprašanja ter nanje odgovarjajo.

O Voglu pa govori tudi besedilo v DZ na str. 15. V nadaljevanju navajamo besedilni del reklame, ker je v izvirniku v DZ nabor črk majhen in bi lahko imeli učenci zaradi tega težave pri branju in razumevanju.

Učenci naj torej preberejo besedilo (ali v DZ ali z učnega lista) (4. naloga v DZ na str. 15).

Vogel
Ski center

Slovenija, nova članica združene Evrope, leži na jugovzhodnem delu Alp in obsega tudi območje Panonske nižine, Dinarskega gorstva in del Jadranskega morja s Krasom.

Vogel ski center leži visoko nad prelepim Bohinjskim jezerom, v osrčju zaščitenega območja Triglavskega narodnega parka. V poletnem času do spodnje postaje vozi turistični avtobus, pozimi pa bohinjska naselja in Bled z Voglom povezuje Skibus. Na spodnji postaji gondole je tudi veliko parkirišče za avtomobile in avtobuse, kjer boste svoje vozilo lahko pustili tudi več dni.

Smučarski začetki segajo tja v leto 1964. Gondolska žičnica, leta 2001 obnovljena, s kapaciteto 950 oseb/h, vas iz doline nedaleč od Bohinjskega jezera pripelje na nadmorsko višino dobrih 1500 m, od koder se vam odpre čudovit panoramski razgled vse do Kamniškega pogorja. Običajna smučarska sezona traja od decembra do prvih dni maja. Visokogorski ambient in izjemni razgledi na okolico (smučišče leži v Triglavskem narodnem parku nad Bohinjskim jezerom) dajejo Voglu še poseben čar. Toda veličastnemu okolju navkljub smučišče ni zelo zahtevno. Obilica sonca, izjemne panorame, lepe in urejene smučarske proge so kot nalašč za tiste, ki jim smučanje prinaša najlepše trenutke. Mojestre vijuganja pa ob lepem vremenu in ustreznih razmerah navdušujejo možnosti smuke tudi zunaj označenih prog.

Ko izstopite iz nihalne žičnice, ste že na smučišču. Je eno redkih, kjer lahko smučate izključno na naravnem snegu. Proge so odlično urejene. Za ljubitelje teka na smučeh uredimo krajšo tekaško progo, primerno za prosto tehniko.

V smučarski šoli poskrbijo za vse, ki so željni smučarsko znanje izpopolniti ali se naučiti osnov, tudi telemarka in snowboarda.

Nudimo vam tudi izposajo in servis smučarske opreme, vrtec na snegu, turno smučanje z vodnikom po nedotaknjenih snežnih prostranstvih, adrenalinski tandemski polet z jadrlnim padalom v dolino. Pestra je tudi gostinska ponudba za vse okuse. Poskrbimo tudi za zabavne prireditve in igre.

Nihalna žičnica Vogel obratuje od 8 h do 18 h, vsake pol ure.

Smučarske naprave obratujejo od 9.00 do 16.00. Poletna sezona traja od 15. 6. do 15. 9. Nihalka poleti obratuje s podaljšanim obratovalnim časom od 7 h do 19 h, vsake pol ure.

Sedežnica Orlove glave v poletni sezoni vozi od 8 h do 15.30.

Nihalna žičnica Vogel obratuje celo leto, razen v času rednega letnega remonta. V prehodnih mesecih med zimsko in poletno sezono in obratno si družba Žičnice Vogel pridržuje pravico do spremembe obratovalnega časa.

Avtentično besedilo nudi kar precej snovi za pogovor. Besedilo na učnem listu je namreč nekoliko popravljeno (dodane so manjkajoče vejice, odvečne pa izbrisane). Besedilo lahko tako učitelj izkoristi tudi za utrjevanje pravopisnih vprašanj, in sicer vejice.

Sicer pa branju sledi podčrtovanje prislovov (4. naloga v DZ na str. 15), nato pa pragmatična razčlemba besedila reklame (5. naloga na str. 16) ter primerjava reklame in poslušanega opisa (6. naloga).

Učitelj lahko učence usmerja še z dodatnimi vprašanji.

Kateri podatki so predstavljeni v prvem (opisu) in v drugem (reklami) besedilu?

Kako si podatki sledijo?

Kako označuje avtor kraj v prvem in kako v drugem besedilu? (V drugem npr. govori o *prelepem Bohinjskem jezeru*, *čudovitem panoramskem razgledu*, česar v opisu ne pričakujemo.)

V kateri slovnični osebi so glagoli v prvem besedilu?

Katera slovnična oseba prevladuje v drugem? (Drugo besedilo bralca nagovarja.)

7. naloga v DZ na str. 16 je namenjena prav prepoznavanju razlik med opisom in reklamo (ki ji v sodobnem jezikoslovju in oglaševalstvu sicer rečemo oglas, vendar je v učnem načrtu za besedilni tip izbrano poimenovanje reklama, zato sledimo tej izbiri termina). Seveda gre za poudarjeno predvsem eno samo razliko; teh je sicer še veliko več, vendar lahko že na prvi pogled iz konteksta iztrgane povedi prepoznamo kot dele opisa ali reklame prav po izbiri slovnične osebe. To seveda ne pomeni, da so vse reklame pisane v obliki nagovorov, čeprav ta prevladuje.

POBUDE

Da bi se prepričali o resničnosti podatkov v besedilu, ki so ga poslušali (posnetek št. 23 na CD-ju), naj podatke preverijo v različnih virih – na internetu, v enciklopediji ... Potem naj preverjene podatke še primerjajo in ugotavljajo, ali so ti povsod enaki. Nato pa naj primerjajo še nekaj oglasov za iste vrste izdelkov in jih primerjajo. Ugotovili bodo, da vsi izdelki pač ne morejo biti najboljši oziroma boljši od vseh ostalih.

LITERATURA

Enciklopedija Slovenije.
Leksikon Sova.

ZAPISKI

Premi in odvisni govor



(str. 17)

CILJI

Učenci

- berejo pogovor,
- povedo, kdo se je pogovarjal,
- presojajo odziv sogovorcev ter povedo, kako bi sami ravnali v njihovi vlogi,
- nadaljujejo pogovor,
- sami pripravijo podoben pogovor, in sicer lahko tudi kot igro vlog ali dramatizacijo,
- primerjajo pogovor z dobresednimi navedki z besedilom, kjer so poleg navedkov tudi spremni stavki, ter z besedilom, kjer je odvisni govor,
- v besedilu podčrtajo premi govor in povedo, po čem so ga prepoznali in čemu ga je pisec uporabil,
- preproste primere premega govora pretvorijo v odvisni govor, besedilo opremijo z narekovaji in drugimi ločili,
- poslušajo pogovor in ga pretvorijo v odvisni govor,
- povedo, ali je pogovor uraden ali neuraden,
- povedo, kakšno je razmerje med sogovorcema in kdo je vodil pogovor.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo pogovore sošolcev.

Poslušajo posnetek št. 24 na CD-ju.

GOVORJENJE

Pogovarjajo se v parih o besedilih, ki so jih prebrali.

Sami tvorijo podobne pogovore.

BRANJE

Berejo pogovore.

Berejo kratka neumetnostna besedila.

PISANJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Dopolnjujejo povedi.



DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj učencem pripoveduje, kaj se mu je zgodilo na hodniku.

Med odmorom sem na hodniku srečal(a) hišnika. Ne boste verjeli, kaj mi je povedal. Rekel je, da je pred šolo našel košaro s štirimi majhnimi kužki. Rekel/rekla sem mu, naj jih prinese v naš razred, da si jih bomo ogledali. Obljubil je, da bo prišel med naslednjim odmorom.

Učenci naj odigrajo dialog med učiteljem in hišnikom. Nato pa naj primerjajo obe besedili. V čem se razlikujeta?

Kot uvodno motivacijo za obravnavo premega in odvisnega govora pa lahko uporabimo tudi pogovor z učenci, npr. o tem, o čem vse se pogovarjajo med odmorom. Enkrat naj poročajo o pogovorih, drugič naj pogovore zaigrajo.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

O počitnicah pa se pogovarjajo tudi osebe v delovnem zvezku *Moja slovenščina 6*. Najprej učenci preberejo pogovor v 1. nalogi na str. 17. Berejo ga lahko tako, da dve učenki prevzameta vlogi Špele in Barbare, ali pa ga berejo vsak zase.

Po branju se v parih pogovarjajo o tem, o čem sta se pogovarjali, kakšen je njun odnos ... (2. naloga), nato pa še sami zaigrajo pogovore na različne teme (3. naloga). Teme lahko predlagajo tudi učenci sami. Sošolci jih ocenjujejo. Pozorni so na to,

1. kako se pogovarjata,
2. ali sta vljudna,
3. kakšen je njun odnos,
4. ali uporabljata tudi ustrezna nejezikovna sredstva,
5. ali je pogovor smiseln ...

Sledi analiza zapisa pogovora v 1. nalogi (4. naloga v DZ na str. 17). Učenci opazijo, da so vse povedi, ki jih izrečeta Špela in Barbara, opremljene z narekovaji. Pogovarjajo se o tem, kakšne oblike so lahko narekovaji, npr. », “ ...

V nadaljevanju preberejo še besedili v 5. in 6. nalogi (DZ, str. 18 in 19) in ju primerjajo z besedilom v 1. nalogi. Spoznajo razlike med dobesednim in odvisnim govorom. Učitelj jih opozori tudi na vlogo spremnega stavka.

Sledijo naloge, s katerimi utrjujejo rabo premega in odvisnega govora (7. in 8. naloga v DZ na str. 20), v 9. nalogi na str. 21 pa utrjujejo rabo ločil pri premem govoru.

V 10. nalogi v DZ na str. 21 poslušajo posnetek št. 24 na CD-ju, in sicer pogovor med Maksom in Rokom.

Maks: Ej, Rok, si ti že bil kdaj na koncertu?
Rok: Seveda, zakaj sprašuješ?
Maks: Ker se tako čudno obnašaš.
Rok: Kako se pa obnašam?
Maks: Nekam nenaravno.
Rok: In kaj je nenaravnega, če sem vesel?
Maks: No, ne bodi no užaljen.
Rok: Če me pa sprašuješ take neumnosti.
Maks: Saj nisem mislil nič slabega, samo kakšno navodilo bi ti dal.
Rok: Navodilo? Se ti je zmešalo?

Nato pa o pogovoru poročajo, in sicer tako, da tvorijo odvisni govor. Nalogo lahko rešujejo tudi tako, da najprej samo obnovijo pogovor in odgovorijo na vprašanja v 11. nalogi, potem pa jim učitelj razdeli napisan pogovor in ga za domačo nalogo pretvorijo v odvisnega.

UČNI LIST

1. Preberi besedilo in premi govor v njem pretvori v odvisnega.

Štirinajsti mednarodni bazar združuje sila

Nakupi za dober namen

V živahnem vrvežu se je sprehajala predsednica Europe Donne Mojca Senčar. »Prišla sem, ker izjemno cenim humanitarno delo. Tudi sama se ukvarjam z dobrodelnostjo in vem, koliko truda je treba vložiti za vsaj malo učinka.« /.../
»Najprej smo razprodali tulipane,« pove nasmejana Saskia Agotha, žena namestnika nizozemskega veleposlanika. »Ponujamo tudi majice nizozemskih oblikovalcev, replike umetniških del, denimo Vincenta van Gogha, in seveda sir, eno naših najbolj znanih dobrot. Na bazarju sem tretjič in izkušnja je prijetna. Vse, kar imamo, gre v promet.« /.../
»Letos sodelujem zadnjič, ker se možu izteka mandat. Vesela sem, da sem bila lahko del tako pomembnega projekta,« izkušnjo opisuje Marijana Kujundžić, žena hrvaškega veleposlanika v Sloveniji. »Pripravili smo izbor sira, vin, izdelke podjetij Gavrilović, Po-dravka in Kraš, ki jih Slovenci dobro poznajo. Pri nas jih dobijo ceneje kot v trgovinah, ker smo mi najboljši sosed.«

2. Besedilo dopolni z ustreznimi ločili.

Letos so iz veleposlaništva Indonezije v Avstriji prinesli značilno pecivo s kokosom in riževo moko je razložila žena častnega konzula Indonezije Arneja Misleja, ki je skrbela za stojnico. Sicer se obiskovalci navdušujejo nad lesenimi izdelki iz pomarančnega lesa in torbicami iz kokosovega oreha je dodala.

Svojo državo je uspešno zastopala tudi Junko Iiyama, žena japonskega veleposlanika. Na stojnici imamo origamije, ki so jih izdelale Japonke v Sloveniji. Druga posebnost so pahljače, ročno potiskane s pismenkami. Kdor bo želel, mu bomo v japonščini izpisali njegovo ime je hitela pojasnjevati sogovornica, ki je na bazarju sodelovala drugič. Slovenci imate odličen kristal Steklarne Rogaška, med in čokolado.

POBUDE

O vlogi spremnega stavka se lahko prepričajo tudi pri branju odlomkov dramskih del. To so tako imenovane didaskalije, ki bralcem oziroma igralcem povedo, kako je kdo kaj izrekel ... Didaskalije se ne pojavljajo v vseh dramskih delih. Glejte npr. Milan Jesih: Cesarjeva nova oblačila (v: Sledi do davnih dni. Berilo za 6. razred osnovne šole, str. 160–161) in Bina Štampe Žmavc: Ure kralja Mina (v: Sledi do davnih dni. Berilo za 6. razred osnovne šole, str. 117–119).

LITERATURA

Sledi do davnih dni. Berilo za 6. razred osnovne šole. Domžale: Izolit, 2004.

ZAPISKI

Pripoved, novica, naročilnica, poizvednica in predstavitev



(str. 22)

CILJI

Učenci

- poslušajo kratko neumetnostno besedilo o življenju ljudi in njihovem delu, in sicer pripoved o kuhanju oglja,
- obnovijo besedilo ob pomoči miselnega vzorca,
- povedo svoje mnenje o besedilu in ga skušajo utemeljiti, pripovedujejo o svojih izkušnjah ob besedilu,
- iščejo dodatne informacije o temi v literaturi,
- v razredu predstavijo domačo obrt, ki je doma v njihovem kraju,
- na govorni nastop se pripravijo doma,
- za predstavitev izdelajo plakat,
- berejo kratko neumetnostno besedilo, in sicer reklamo,
- primerjajo dve besedili in ugotavljajo, o čem govori prvo besedilo in kaj se propagira v drugem,
- ugotavljajo, kje bi lahko srečali podobna besedila in utemeljujejo svoje mnenje,
- povedo, kaj želi sporočevalec doseči z obema besediloma,
- sami tvorijo neumetnostno besedilo na izbrane teme, in sicer o svojem obisku nekega kraja, o počitnicah ...,
- povedo, kaj je značilno za reklamo in kaj za pripoved,
- berejo kratko neumetnostno besedilo, in sicer novico o izidu knjige,
- besedilo pragmatično razčlenjujejo (kdo je avtor, komu je namenjeno, kje je objavljeno),
- iz besedila izpišejo bistvene podatke,
- sami tvorijo podobno besedilo o temah, ki so njim blizu, za šolski časopis,
- berejo kratko neumetnostno besedilo – obrazec, in sicer naročilnico,
- naročilnico izpolnijo in jo primerjajo z drugo, kjer manjkajo nekatere prvine,
- ugotavljajo, katere podatke mora taka vrsta besedila vsebovati,
- berejo kratko neumetnostno besedilo, in sicer poizvednico,
- povedo, čemu sporočevalec pošilja tako besedilo naslovniku, kdo je sporočevalec in kdo naslovnik, poiščejo tiste prvine, po katerih so ju prepoznali,
- izpolnijo poizvednico,
- poslušajo kratko neumetnostno besedilo, in sicer predstavitev knjige,
- povedo, o čem govori besedilo, kaj želi sporočevalec sporočiti naslovniku,
- predstavijo mnenje sporočevalca o predstavljeni knjigi.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetka št. 25 in 26 na CD-ju.
Poslušajo učitelja in sošolce.
Poslušajo starše.

GOVORJENJE

Ustno obnavljajo prebrana besedila.
Odgovarjajo na vprašanja.
Predstavijo referat v razredu.
Pripovedujejo na izbrano temo.
Pogovarjajo se s starši.

BRANJE

Berejo kratka neumetnostna besedila.
Berejo navodila.

PISANJE

Odgovarjajo na vprašanja.
Napišejo referat.
Dopolnjujejo tabele.
Dopolnjujejo povedi.
Samostojno tvorijo podobna neumetnostna besedila, kot jih berejo.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

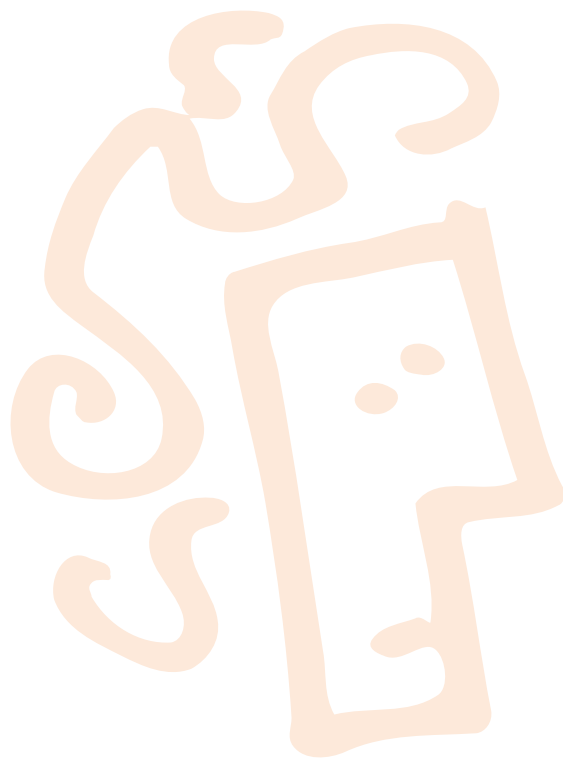
Če ima učitelj v razredu dostop do interneta, poišče kakšen članek o kateri od starih obrti, npr. oglarstvu, oljarstvu, klekljanju ... Lahko pa zavrti tudi krajši film na to temo.

Če dostopa do spleta ali filmov nima, si lahko pomaga tudi s spodnjim besedilom, povzetim s spletnega naslova http://sl.wikipedia.org/wiki/Babi%C4%8Dev_mlin (29. 3. 2008).

Učitelj pripoveduje ali pa prebere naslednje besedilo.

Babičev mlin je kombinirani plavajoči mlin na reki Muri, pri kraju Veržej. Mlinarska hiša je na kopnem, vodni mlin pa je na reki.

Družina Babič je leta 1912 kupila Kolmaničev v celoti plavajoči mlin, ki pa je v požaru leta 1927 popolnoma pogorel. Babičevi so v enem letu na istem mestu postavili nov mlin tako, da so mlinarsko hišico postavili na obrežje, mlinsko kolo pa na čolne (kumpe). Pogonska sila se prenaša z jekleno vrvjo. Tudi drugi mlin je voda odnesla in tako je bila družina leta 1947 ponovno primorana zgraditi novega. Od takrat dalje moči vodnega kolesa v sušnih mesecih pomaga tudi elektromotor. Leta 1990 je narasla voda ponovno odnesla mlinsko kolo. Zadnja obnova je trajala le 3 mesece in tako je zdajšnja različica tega mlina že četrta po vrsti.



Obrtniška namembnost mlina in pa turistična, etnografska znamenitost Prlekije in Pomurja privablja mnogo obiskovalcev. Mletje žitaric v starem slogu nam ponuja vpogled v pretekla obdobja. Prav tako lahko na Babičevem mlinu kupimo moko, ki za razliko od trgovinskih blagovnih znamk ni mešana z ostalimi (npr. ajdovi in koruzni moki je večinoma primešana tudi bela moka).

Po branju/pripovedovanju se učitelj z učenci pogovarja o besedilu. Postavi jim lahko naslednja vprašanja.

O čem pripoveduje besedilo?

Po kom se mlin imenuje?

Kakšen je Babičev mlin?

Kdaj je družina Babič kupila mlin?

Kaj se je zgodilo s prvotnim mlinom?

Kolikokrat je voda odnesla mlin ali njegove dele?

Zakaj mlin privablja veliko obiskovalcev?

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci najprej poslušajo posnetek št. 25 na CD-ju (1. naloga v DZ na str. 22).

Kuhanje oglja

V preteklosti je bila najpogostejša oblika izkoriščanja gozdov oglarjenje. Fužinske peči in talilnice, koksarne in kovačije so za svoje delo potrebovale velike količine energije v obliki oglja. Pred nekaj stoletji so na Pokljuki še prevladovali bukovi gozdovi, ki pa so bili prav zaradi oglarjenja močno spremenjeni. V »zlati« dobi fužinarstva je bilo v Zgornjesavski dolini, na Mežaklji, Pokljuki in Jelovici več kot 1500 kopišč. Danes je tak način pridobivanja le še spomin na nekoč zelo razvito obrt.

Oglje so izdelovali tako iz listavcev kot tudi iz iglavcev. Najpogosteje so uporabljali bukov les, včasih pa tudi gabrov, javorjev, jesenov, hruškov, brestov, lipov ali smrekov les.

Kot oglarska drva so uporabljali okroglice in cepanice, dolge od enega metra do metra in pol. Bukovino so sekali od jeseni do spomladi, izdelali drva in jih sušili dva do tri mesece.

Predel, kjer so postavili kopo, se je imenoval kopišče. Oglarji so jih postavljali v gozdu, kjer sta bili dostava drv in odvoz oglja enostavna. Najprimernejši prostor je bila odprta ravnica z izvirom vode. Prostor so očistili in nasuli 50 cm debelo plast prsti. Proti sredini je bilo kopišče nekoliko dvignjeno zaradi odtekanja tekočin.

Za oglenitev ali kuhanje oglja je bila potrebna temperatura od 240 do 280 °C. Kuhanje so uravnavali s številom zračnic na vznožju kope. Oglar je po kopi tudi hodil. Ko je okrog stržena začelo pri hoji hreščati, je vedel, da je tam oglje že gotovo. Skozi dimnice na glavi kope je takrat spustil dim. Barva dima je služila kot prepoznavno znamenje, kdaj je oglje kuhano. Od spretnosti in izkušenosti oglarja je bila odvisna kakovost oglja, ki je bila pogojena tudi s hitrostjo kuhanja.

Čas je bil odvisen od vrste in kakovosti, načina zlaganja in osušenosti drv, vremenskih razmer in pazljivosti oglarja. Ko se je iz spodnjega dela kope prenehalo kaditi in je oglar zagledal moder plamen, je bila kopa kuhana in vse odprtine na kopi so zaprli. Dobro kuhano oglje je bilo črne barve, svetleče, ob prelomu so nastali ostri robovi z dobro vidno strukturo lesa. Teža oglja je bila odvisna od vrste in kakovosti lesa, načina kuhanja, stopnje vlage in temperature. Kakovost oglja je določil šele kovač, ki je koparju dal »kredit«. Če je bilo oglje dobro kuhano, ga je še naprej naročal pri njem.

Med poslušanjem si lahko zapisujejo oporne točke ali pa oblikujejo miselni vzorec. Ker gre za precej dolgo besedilo, naj ga učenci poslušajo dvakrat. Nekaj učencev naj nato predstavi obnovo besedila. Obnove primerjajo z izvirnim besedilom in ugotavljajo, ali so besedilu sledili in ga ustrezno povzeli ali ne.

Kot dodatne dejavnosti (domača naloga) so navedene 3., 4. in 5. naloga, kjer podatke, ki so jih dobili v tem besedilu, dopolnjujejo še z drugimi. Na temo domačih obrti izdelajo še plakat in/ali pripravijo referat. V razredu ga nato predstavijo sošolcem, ti pa ocenjujejo govorne nastope. Dodatni viri o domačih obrteh so tudi na spletnih straneh http://e-lookout.com/index_ljudje_kultura.htm, http://sl.wikipedia.org/wiki/Main_Page (29. 3. 2008).

Učenci v 6. nalogi na str. 22 berejo besedilo o Kropi, nato pa rešijo 7. nalogo. V njej primerjajo poslušano in prebrano besedilo (iz 1. in 6. naloge). Ugotovijo, da avtor ni naveden, naslovnik je splošen, kdorkoli, ki ga tema zanima, gre pa za pripoved v prvem primeru in opis v drugem. Besedilo iz 1. naloge bi lahko bilo objavljeno na primer na spletu (dejansko tudi je povzeto s spletnih strani), drugo pa bi lahko bilo članek v enciklopediji (vir: Enciklopedija Slovenije, 6, str. 39). Obnovijo še drugo besedilo.

V 9. nalogi razmišljajo, v čem se pripoved (besedilo iz 1. naloge v DZ na str. 22) razlikuje od opisa (besedilo iz 6. naloge v DZ na str. 22) in reklame (besedilo iz 4. naloge v DZ na str. 15).

<i>Opis</i>	<i>Pripoved</i>	<i>Oglas</i>
Objektivno besedilo.	Objektivno/subjektivno besedilo.	Subjektivno besedilo.
Podatki morajo biti resnični.	Podatki morajo biti resnični.	Pretirana hvala izdelka ali storitve.
Glagoli so v sedanji-ku (brezčasnost).	Glagoli so navadno v pretekliku, pogosti so tudi časovni prislovi.	Čeprav želi vplivati na naslovnika, da bi npr. izdelek kupil, tega ne pove naravnost.

Sledi spoznavanje še enega tipa besedila, in sicer novice.

Novica je kratka vest, v kateri tvorec besedila pripoveduje o kakem zanimivem dogodku. Je objektivna. V novici morajo vedno biti naslednji podatki:

- kaj se je zgodilo,
- kje se je zgodilo,
- kdaj se je zgodilo,
- kdo je sodeloval pri dogodku,
- avtor lahko tudi pojasni, zakaj je do dogodka prišlo.



V 10. nalogi v DZ na str. 24 preberejo kratko novico o predstavitvi knjige in jo v 11. nalogi pragmatično razčlenijo. Primerjajo jo z besedili, ki so jih prebrali in poslušali na prejšnjih straneh, npr. pripovedjo (besedilo iz 1. naloge v DZ na str. 22), opisom (besedilo iz 6. naloge v DZ na str. 22), pripovedjo o Babičevem mlinu (besedilo iz Priročnika, str. 118-119), Špelinim pismom v DZ na str. 6 in 7 ...

Učenci ali učitelj prinesejo v razred dnevne časopise, v katerih iščejo zanimive novice (12. naloga na str. 25) in jih razvrstijo glede na vsebino v štiri skupine – novice o športu, kulturi, gospodarstvu in šolstvu. Razvrščajo lahko tudi druge novice, ki se pojavljajo v časopisih, npr. notranjepolitične, zunanjepolitične ...

Za domačo nalogo ali v razredu nato rešijo še 13. nalogo, v kateri sami tvorijo podobna besedila. Lahko jih oblikujejo tako, da jih bodo objavili na šolskem radiu, če ga imajo, ali pa v razrednem/šolskem glasilu.

Sledi spoznavanje nekaterih splošnejših obrazcev, s katerimi (vsaj nekaterimi med njimi) se bodo učenci verjetno kmalu srečali, če se kdo še ni. Gre za naročilnico in poizvednico. Prva je bolj razširjen obrazec, ki ga pogosto izpolnjujemo, zato naj jo učenci izpolnijo samostojno (15. naloga na str. 26), medtem ko lahko poizvednico izpolnjujejo skupaj ali v skupinah.

Da bi spoznali, katere podatke naročilnica nujno vsebuje, v 16. nalogi primerjajo besedili (izpolnjeni naročilnici) iz 14. in 15. naloge. Prva ni natančno izpolnjena, saj ne vsebuje ne naslova naslovnika ne naročnika, prav tako manjka tudi podpis. Nujna rubrika, ki preprečuje nesporazume o plačilu, je tudi navedeni način plačila. Tudi ta v naročilnici v 14. nalogi manjka.

Naročilnica mora torej vsebovati naslednje podatke: kdo naroča, pri kom naroča, kaj naroča, koliko izvodov, način plačila, datum in podpis.

Po prebrani poizvednici odgovorijo na vprašanja v 17. nalogi na str. 28, nato pa poskušajo po vzorcu na strani 27 v skupinah še sami izpolniti obrazec. Tega verjetno sami ne

bodo velikokrat izpolnjevali, zato je predvsem pomembno, da razumejo, kaj pomenijo posamezne kategorije, zapisane na poizvednici, in čemu sploh služi.

V nadaljevanju poslušajo posnetek št. 26 na CD-ju (DZ, str. 30, 19. naloga). Predstavitve lahko obravnavamo pred naročilnico in poizvednico (torej pred nalogami 14–18) ali pa za njima, kot je to predvideno v DZ.

Svet mineralov

V knjižici Svet mineralov avtor predstavlja najrazličnejše minerale iz svoje mineraloške zbirke, urejene po kemijski sestavi oziroma Strunzevi standardni sistematiki. Renato Vidrih je minerale začel zbirati že po prvem letniku študija geologije pred približno 25 leti. Med izbranimi minerali je veliko takšnih, ki so po obliki in barvi zelo lepi, pravilni, privlačni in redki. Pri predstavitvi je upoštevana tudi velikost kristalov ali primerkov, saj med izbranimi ni manjših od 2 mm. V knjigi so upodobljeni predvsem redkejši minerali z lepo razvitimi kristali z vseh celin razen Antarktike. Iz Slovenije je vključenih le deset mineralov, v glavnem iz nekdanih rudnikov in premogovnika: samorodni svinec iz Litije, samorodno živo srebro in cinabarit iz Idrije, kalcit, hidrocinokit, anglezit in wulfenit iz Mežice, kremen iz Rašce, zoisit s Pohorja ter samorodni organski mineral melit iz Trbovelj.

Knjižica, v kateri se vrstijo podatki o načinih in različnih pojavljanjih, ostalih prepoznavnih znakih, združbah z drugimi minerali, pomembnejših svetovnih najdiščih, njihovi uporabnosti ter pojavljanju v Sloveniji, se zaključi z uporabljenimi viri in vsebinskim kazalom. Na hrbtni strani platnic so še osnovni podatki o avtorju.

Po poslušanju odgovorijo na vprašanja (20. naloga), nato pa še sami tvorijo podobno besedilo. Predstavitve svoje najljubše knjige, filma, predstave ... lahko pripravijo tudi kot govorni nastop ali pa besedilo napišejo za domačo nalogo.

V 22. nalogi na str. 30 še enkrat ponovijo, kaj je značilno za opis in pripoved. Nato poskušajo ugotoviti, v čem se predstavitev razlikuje od obeh.

Ocena, ki sledi v nadaljevanju (DZ, str. 31), pa se od predstavitve razlikuje po vrednotenjski komponenti, ki je v predstavitvi ni. Izpostavljeno je subjektivno mnenje avtorja besedila, ki se kaže v izbiri izrazov, npr. *Goriška izvedba Godota je posebna zaradi izvrstne ekipe in mojstrske roke režiserja Vita Tauferja ...*

POBUDE

Učence po obravnavi prvih devetih nalog v DZ na str. 22 in 23 spodbudimo k pripovedovanju o izbrani temi (8. naloga v DZ na str. 23). Na pripovedovanje naj se pripravijo kar v razredu, in sicer jim učitelj da na voljo npr. pet minut, da si pripravijo miselni vzorec ali alineje, po katerih bodo pripovedovali. To bodo seveda krajša besedila, ki jih učitelj ne ocenjuje, za učence pa so dobra vaja za govorno nastopanje. Poleg tega v

njih pokažejo tudi, kako imajo razvito jezikovno zmožnost, saj je učitelj v tem primeru lahko prepričan, da so se na govorni nastop pripravili sami.

LITERATURA

http://sl.wikipedia.org/wiki/Babi%C4%8Dev_mlin (29. 3. 2008)

<http://sl.wikipedia.org/wiki/Oglje> (29. 3. 2008)

ZAPISKI



Črka in glas

(str. 32)

CILJI

Učenci

- razmišljajo o zasebnosti in javnosti nekaterih neuradnih besedil, in sicer neuradnega zasebnega pisma,
- poslušajo neumetnostno besedilo, in sicer pismo,
- pozorni so na izgovarjavo,
- v pismu označijo tiste črke, ki se izgovarjajo drugače, kot se pišejo,
- vadijo razločno, naravno in knjižno govorjenje,
- pozorni so predvsem na težja mesta v knjižni izreki, izgovor samoglasnikov, mesto naglasa, stavčni poudarek in intonacijo, vezani izgovor nezložnih predlogov,
- navedejo samoglasnike in soglasnike slovenskega knjižnega jezika,
- ločujejo med pojmom glas in črka ter se zavedajo delne nesimetrije v njunem razmerju,
- utemeljijo zapis glasov v besedi,
- vadijo težja mesta v pravopisu, npr. zapis nezvočnikov sredi besede, zapis polglasnika v soglasniških sklopih, deljenje domačih besed.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetka št. 27 in 28 na CD-ju.

Poslušajo svoje sošolce in učitelja.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Izgovarjajo posamezne besede in besedilo.

BRANJE

Berejo navodila.

Berejo neumetnostno besedilo, in sicer pismo.

PISANJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Pišejo po nareku.

Iz danih besed tvorijo povedi.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj naj v razred prinese posnetek govora učencev, ki jih je posnel na kateri od prejšnjih ur ali med odmorom. Učenci naj poslušajo svoj govor in ga komentirajo. Opazujejo naj predvsem svojo izreko.

Druga možnost je, da učencem predvaja posnetek z narečnimi besedili. Nato se o poslušanem pogovarjajo. Usmerja jih lahko tudi z naslednjimi vprašanji.

V čem se besedilo govorcev razlikuje od besedil, ki jih tvorite vi?

Katere razlike ste najprej opazili?

Zakaj?

Ali govorci na posnetku izgovarjajo glasove tako kot vi?

V čem se njihov izgovor razlikuje od vašega?

Kaj pa naglasi? So ti na istih mestih kot v vaših besedilih?

Po poslušanju se z njimi pogovori tudi o tem, ali smemo ljudi snemati, ne da bi jih prosili za dovoljenje. Odpre vprašanje javnosti in zasebnosti, ki je poudarjeno tudi v 1. nalogi v DZ na str. 32.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci poslušajo posnetek št. 27 na CD-ju (DZ, str. 32, 2. naloga).

Živjo, Katarina,

sedim ob oknu Ski hotela na Voglu, lepo na toplem, in opazujem snežni metež, ki divja zunaj. Čudovito vzdušje za pisanje pisem.

Vse naprave na smučišču so ustavili in zdaj, tako kot mi, čakajo na boljše čase. Prav vesela sem, da nam je vreme naklonilo dan počitka. Po dveh napornih dneh smučanja so se mi razbolele noge, pa še malo sem se prehladila.

Po drugi strani pa je tudi prava sreča, da bo zapadlo nekaj novega snega, kajti proge so bile že tako zdrajsane, da se je kazalo kamenje.

Ko smo se odpravili iz Ljubljane, tam praktično ni bilo več snega, sijalo je toplo, skoraj pomladansko sonce, da je bilo kar malo smešno, ko smo pritrjevali smuči na prtlačnik. Ampak, globlje ko smo prodirali na Gorenjsko, več snega je bilo ob cesti. Začelo se je v Kranju. Okoli Radovljice, kjer smo zavili proti Bledu, pa je bilo že vse naokoli belo. Imeli smo prekrasen razgled na Julijce, vrhovi gora so se svetili, kot bi bili iz biserovine.

Ker pa so noči še hudo mrzle, je bilo Blejsko jezero zamrznjeno. Čeprav je bilo še precej zgodaj, komaj nekaj po deseti uri, je bilo na zamrznjeni jezerski gladini že precej drsalcov, tako da smo že na daleč videli, da je led dovolj debel in trden.

Kar žal mi je bilo, da nismo imeli s seboj drsalk in smo morali zapustiti ledeno pravljico.

Peljali smo se naprej proti Bohinju. Ker se nam je bivanje uradno začelo šele z večerjo, sem očetu predlagala, da bi čas do večera izkoristili še za kakšen kratek izlet.

Si moreš misliti, da niti mami niti oče še nista bila pri slavnem slapu Savici? Pri slapu, ki ga je v svoji znameniti pesmi Krst pri Savici opeval največji slovenski pesnik Prešeren! Jaz sem bila tam že dvakrat. S taborniki. Začuda so se vsi takoj strinjali. Malo me je postalo strah, kajti, bolj ko smo se bližali Bohinjskemu jezeru, več snega je bilo. Od doma Savica do slapa je ob idealnih pogojih poleti kar kakšnih dvajset minut, nič pa nisem vedela, kako zadeva izgleda pozimi. Kmalu smo prispeli do cerkve svetega Janeza in mostu, pod katerim se konča Bohinjsko jezero in začne Sava Bohinjka. Cesta ob jezeru je bila dobro

splužena, tako da smo brez težav mimo Ukanca vstopili v Triglavski narodni park. Presenetilo me je in mi vlilo upanja, ko sem videla, da je bilo na parkirišču pri domu parkiranih že kar nekaj avtomobilov.

Proti slapu je vodila v snegu shojena široka gaz. Deviško bela pokrajina in ne prehud vzpon po stopničasti poti sta nas navdušila. Sam slap Savica pa nas je presunil s svojo mogočnostjo. Vode, ki izvirajo izpod Triglavskega ledenika in Sedmerih jezer, pribrzijo preko skalnega roba in se peneče spustijo v globino, kjer polnijo Bohinjsko jezero. Res veličastno. Poslikali smo skoraj ves film, ki smo ga imeli v fotoaparatu.

Lahko si predstavljaš, kako sem bila ponosna, ko se je vse skupaj tako dobro končalo. Že dolgo se ni zgodilo, da bi me oba starša naenkrat pohvalila. Taborniki so zares koristni. Verjetno ti je Marko že povedal, da sva se srečala, ko je bil prejšnjo soboto z očetom v Ljubljani. Medtem ko je oče obiskal avtosejem, sva midva kolovratila po starem mestnem jedru. Med drugim sva se povzpela tudi na Ljubljanski grad in uživala v razgledu na mesto spodaj. Ker sem doma pozabila rokavice, sva se držala za roke. Sicer niti ni bilo preveč mraz, ampak ko sva se že enkrat držala, se nisva hotela izpustiti. Ko ga vidiš, ga, prosim, pozdravi. In Roka tudi.

Se ti je Barbara kaj oglasila? Meni vsak dan pošlje SMS iz Folgarie v Italiji, kjer je s celo družino na smučanju. Poslala mi je tudi veliko fotografij. Si moreš misliti, da tukaj deluje internet?

Lepo pozdravljam, tvoja prijateljica Špela.

V nalogah, ki sledijo, učenci utrjujejo vedenje o izgovarjavi glasov (3., 4. naloga). Predvsem so pozorni na glasove, ki se izgovarjajo drugače, kot se pišejo. Tudi sami izgovarjajo na glas posamezne besede (če le lahko, jih učitelj posname na diktafon) (5. naloga na str. 33), nato pa še enkrat poslušajo pismo (2. naloga v DZ na str. 32 oziroma 6. na str. 33). Primerjajo svojo izgovarjavo in izgovarjavo spikerja (7. naloga).

Vadijo izgovarjavo parov besed, v katerih je zamenjan en soglasnik (8. naloga na str. 34). Učitelj lahko ob tej nalogi učence spodbudi tudi, da povedo, v čem se besedi razlikujeta. Pri izgovoru so pozorni na naglas, poslušajo, kateri samoglasnik je izgovorjen glasneje.

Besede iz parov v 8. nalogi nato uporabijo pri tvorbi smiselnih povedi (9. naloga na str. 34). Prav tako v povedi postavijo besede iz 10. naloge (11. naloga na str. 34). Pri tem spreminjajo njihov sklon. Pozorni so predvsem na izgovor črke e (v zapisanih besedilih oziroma glasu v govorjenih besedilih). Polglasnik v zadnjem zlogu, ki ga zapisujemo s črko e, namreč pri pregibanju izgine. Prav tako ga ni v tvorjenkah, npr. pridevnikih, ki jih tvorimo iz teh besed (13. naloga v DZ na str. 34).

V 14. nalogi na str. 35 je navedeno besedilo, ki ga lahko uporabimo za narek in z njim vadimo zapisovanje glasov, poleg tega pa se v njem pojavlja več osebnih, zemljepisnih in stvarnih lastnih imen, ki jih pišemo z veliko začetnico.

Učenci poslušajo posnetek št. 28 na CD-ju.

Zgodba sega vsaj deset let nazaj, ko je dala občina Žalec družini Boruta in Marije Dolinar v najem hišo. V njej so vzpostavili Agencijo za turizem in istočasno tudi Galerijo Oskar Kogoj. Galerija je zaživela. Ob obletnicah so imeli občasne akcije. Pred leti so naredili poseben vrček, ker je Žalec središče slovenskega hmeljarstva, hmelj pa je povezan s slovenskim pivom. Ta vrček je bil odlit in se še danes prodaja kot nekakšna znamenitost pokrajine. Tako so prišli do desetletnice galerije. Oskar Kogoj je lastnici predlagal tudi tematiziranje lika Barbare Celjske, zgodovinske osebnosti, ki je malo znana. Pritegnila ga je namreč zgodba, kako so v srednjem veku lepo ciganko poročili z evropskim cesarjem, ona pa se je začela ukvarjati z alkimijo in znanostjo, ki sta bili skoraj prepovedani.

V 15. nalogi pa je navedenih nekaj besed in besednih zvez, ki se pojavljajo v tej lekciji, v katerih učenci označijo zloge. Seveda smo na deljenje pozorni tudi pri drugih zapisanih besedilih, ki jih učenci samostojno tvorijo ali prepisujejo (npr. narek).

POBUDE

O problematiki deljenja se lahko učitelj z učenci pogovori ob kakšnem besedilu, ki ga sami napišejo in uredijo na računalniku. Večina računalniških programov za urejanje besedila namreč uporabnikom ponuja tudi možnost samodejne delitve besed. Deljenja niso vedno ustrezna. Tak primer je tudi besedilo v DZ na str. 36 o pravilih igranja dame. Učenci besedilo preberejo in ugotovijo, da je v njem precej napak, povezanih predvsem z deljenjem. Napačno deljenje je lahko za bralca zelo moteče. V 16. nalogi v DZ na str. 37 nato napačne delitve popravijo, v 17. nalogi pa razmislijo še o vsebini prebranega besedila na str. 36. Tudi sami razložijo pravila igre s kartami, ki jo dobro poznajo.

Zadnjo alinejo 17. naloge lahko tako izvedemo kot igro uganjevanja. Razred razdelimo v dve skupini (ali več). Vsaka od skupin pripravi nekaj opisov iger s kartami. Na glas jih predstavlja vsakokrat en učenec, nasprotna skupina pa ugotavlja, katero igro opisuje. Po vsaki izjavi, ki jo izreče predstavnik ene skupine, drugi ugotavljajo, za katero igro gre. Prej ko ugotovijo, več točk dobijo. Med pravili, ki jih pred vsako igro določimo, je tudi omejitev izjav v opisu. Na začetku npr. določimo, da mora imeti vsak opis npr. 10 izjav (povedi), če nasprotniki ugotovijo po prvi izjavi, dobijo 10 točk, če po drugi, 9, če po tretji, 8 ... Če ne ugotovijo po zadnji izjavi, igro učenec poimenuje, njegova skupina pa dobi eno točko. Zmaga tista skupina, ki doseže večje število točk.

ZAPISKI



Kralj Matjaž in Alenčica

(str. 38)

CILJI

Učenci

- tiho berejo kratka neumetnostna besedila, in sicer neuradno elektronsko pismo,
- povedo, kdo je sporočevalec in kdo naslovnik,
- v besedilu poiščejo tiste prvine, po katerih so ju prepoznali,
- povedo, kakšno je družbeno in čustveno razmerje med sporočevalcem in naslovnikom,
- v besedilu poiščejo tiste prvine, po katerih so to prepoznali,
- povedo, kaj želi sporočevalec od naslovnika oziroma čemu mu pošilja to besedilo,
- v besedilu poiščejo tiste prvine, po katerih so to prepoznali,
- presodijo, ali so izrazi vljudni ali ne,
- zamenjajo jih z vljudnejšimi,
- povedo, ali je besedilo uradno ali neuradno,
- v njem poiščejo tiste prvine, po katerih so to prepoznali,
- določijo temeljne prvine zunanje oblikovanosti neuradnih in uradnih besedil,
- pogovarjajo se o tem, kakšne so razlike v govorjenju/pisanju v neuradnih in uradnih položajih,
- premišljujejo, zakaj različnim osebam pišemo različno,
- pogovarjajo se o okoliščinah rabe knjižnega in neknjižnega jezika,
- v besedilu poiščejo prvine neknjižnega jezika in jim poiščejo ustreznice v knjižnem jeziku,
- sami tvorijo podobna besedila v uradnih in neuradnih položajih,
- berejo kratka e-pisma, povedo, ali je besedilo uradno ali neuradno,
- e-pisma pretvorijo v klasična pisma,
- razmišljajo o razlikah v zunanji oblikovanosti med klasičnim in e-pismom.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo učitelja in sošolce.

GOVORJENJE

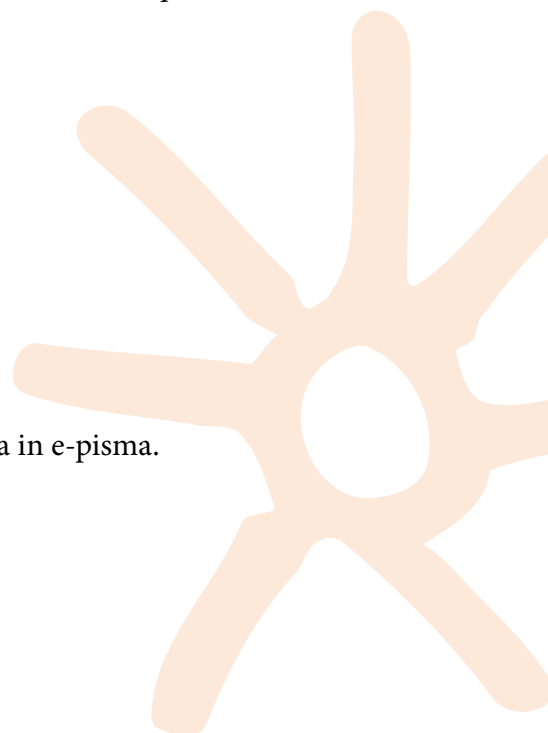
Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo kratka neumetnostna besedila, in sicer klasična in e-pisma.
Berejo navodila.

PISANJE

Pišejo klasična in e-pisma.
Pretvarjajo pisma iz ene oblike v drugo.
Izpolnjujejo tabele.



DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj se pred obravnavo te enote z učenci pogovarja o kulturi pisanja pisem, torej dopisovanja. Pri tem jim zastavi tudi naslednji vprašanja.

Katere vrste pisem najpogosteje pišete vi?

(Če se je o vrsti pisem učitelj z učenci pogovarjal že ob kateri drugi enoti, potem tu tega vprašanja ne zastavi, sicer pa je vprašanje smiselno; vprašanja v nadaljevanju sledijo, če je to vprašanje postavljeno na tem mestu.)

V čem se pa navadna pisma razlikujejo od elektronskih?

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Najprej natančno preberejo besedilo na str. 38 in 39 v DZ (1. naloga v DZ na str. 40), nato pa odgovarjajo na vprašanja o besedilu (2. naloga). Na vprašanja lahko odgovarjajo frontalno, torej učitelj postavlja vprašanja celotnemu razredu, učenci odgovarjajo in se o odgovorih pogovarjajo v eni skupini, lahko pa se razdelijo v pare ali manjše skupine ter nato primerjajo odgovore na vprašanja.

V 3. nalogi iščejo sopomenke nekaterih izrazov, ki se pojavljajo v besedilu. Gre za sopomenke slengovskih in pogovornih izrazov ter tujk. Pri tem lahko ugotavljajo, v katerih govornih položajih bi uporabili eno in v katerih drugo različico para.

Čeprav pravimo, da sta npr. besedi *gas* in *plin* sopomenki, kar pomeni, da imata enak pomen, pa njun pomen vendarle ni čisto isti, saj označujeta odnos govorca/pisca do zunajjezikovne dejanskosti, ki jo z njima poimenujemo, in do naslovnika. Besedi iz sopomenskega para torej ne moremo enakovredno izbirati v kateremkoli govornem položaju. Če besedo izberemo neustrezno govornemu položaju, je ta zaznamovana. Izbira je odvisna od konteksta, kjer je ena od bistvenih prvin predvsem vrsta govornega položaja, npr. formalni ali neformalni.

Učenci tudi sami iščejo sopomenske pare in ugotavljajo, v katerih govornih položajih bi bila primerna ena in kdaj druga izbira (4. naloga v DZ na str. 40).

Drugi del obravnave pa je namenjen značilnostim e-pisma. Učenci si še enkrat ogledajo Rokovo pismo na str. 38 in 39. Povedo, kaj je značilno zanj. Pri ugotavljanju značilnosti jim učitelj lahko pomaga z vprašanji.

Ali je v e-pismu napisan naslov pošiljatelja? Kje in v kakšni obliki?

Ali je napisan naslov naslovnika? Kje in v kakšni obliki?

Kaj pa datum?

Kako naslovnik ve, kdaj je bilo e-pismo poslano?

Ali v e-pismu napišemo zadevo oziroma naslov, o čem bomo govorili? Kam ga napišemo?

Kaj vsebuje e-pismo na začetku in koncu?

Kako vse lahko zapišemo pozdrav na koncu?

Od česa je odvisno, kako bomo pozdravili naslovnika?
Ali je podpis pošiljatelja obvezen? Od česa je to odvisno?

V odgovorih na ta vprašanja so zapisane značilnosti e-pisem in razlike med e-pismom in navadnim pismom, ki ga pošiljamo po pošti. Odgovori so zapisani tudi v obliki pravila v DZ na str. 41.

V 5. nalogi v DZ na str. 41 učenci tvorijo e-pismo. Naslovnika izberejo sami, tudi teme so lahko različne. Pomembno je, da upoštevajo vrsto govornega položaja. Učitelju npr. lahko pišejo, ker želijo dodatno informacijo npr. o literaturi za referat, prav tako sošolki ali sošolcu, ker so pozabili, kaj imajo za domačo nalogo ...

Seveda pa vsa e-pisma niso enaka, prav tako kot niso enaka navadna pisma. Razlikujejo se tudi po tem, ali so tvorjena v uradnem ali neuradnem govornem položaju.

V 6. nalogi na str. 42 učenci po značilnih jezikovnih sredstvih prepoznajo vrsto govornega položaja, v katerem je bilo tvorjeno e-pismo.

E-pisma učenci pretvorijo v navadna pisma. Pri tem bi se morali znajti predvsem v dilemi,

- kateri naslov ima pošiljatelj pisma,
- kateri naslov ima naslovnik.

Če sami tega vprašanja ne zastavijo učitelju, naj jih ta spomni na pomembnost naslova vsaj pri 8. nalogi. Naslove pošiljatelja in naslovnika si lahko izmislijo učenci sami ali pa jim jih pove učitelj.

Tudi datum si učenci izmislijo sami.

Opredelijo še družbeno razmerje med naslovnikom in sporočevalcem (9. naloga v DZ na str. 43).

V 10. nalogi v DZ na str. 43 strnjeno razmišljajo o značilnostih obeh vrst pisem in izpolnijo tabelo.

	Elektronsko uradno pismo	Uradno pismo, ki ga pošiljamo po običajni pošti
Naslov sporočevalca	ga ne pišemo še enkrat,	napišemo ga levo zgoraj.
Datum	ga ne napišemo,	napišemo ga desno zgoraj (nekaj vrstic pod naslovom sporočevalca).
Naslov naslovnika	ga ne napišemo,	napišemo ga levo zgoraj (nekaj vrstic pod datumom).

1

Opis in reklamno besedilo

(str. 44)

CILJI

Učenci

- berejo kratko neumetnostno besedilo, in sicer opis kraja,
- povedo, kdo so naslovniki, kje je bilo besedilo objavljeno, kaj z njim avtor sporoča naslovnikom,
- iz besedila izpišejo bistvene podatke,
- ugotavljajo, kako tako besedilo imenujemo,
- iz besedila izpišejo glagole in krajšave,
- sami tvorijo podobno besedilo,
- opišejo svoj kraj,
- opis pretvorijo v predstavitev,
- opisujejo kraje,
- iz opisov prepoznajo ime kraja,
- berejo kratko neumetnostno besedilo, in sicer reklamno predstavitev kraja,
- primerjajo obe besedili in ugotavljajo, v čem se razlikujeta,
- poslušajo reklamo,
- povedo, kaj se propagira in kaj se o tem pove,
- povedo, ali so vsi podatki resnični ali ne,
- utemeljijo svoje mnenje,
- povedo, kaj želi sporočevalec doseči pri naslovniku in kako se bo ta odzval, svoje mnenje utemeljijo,
- sami tvorijo podobno besedilo,
- berejo kratko neumetnostno besedilo – predstavitev kraja,
- ob besedilu tvorijo vprašanja,
- iz besedila izpišejo najpomembnejše podatke,
- iz izpisanih podatkov sami tvorijo opise kraja in jih primerjajo,
- samostojno tvorijo opis kraja in njegovo predstavitev,
- pred pisanjem izdelajo osnutek,
- pri pisanju pazijo, da besedilo vsebuje vse bistvene podatke, značilne za to vrsto besedila,
- pri pisanju pazijo na čitljivost, estetskost in pravilnost zapisa,
- po pisanju svoja besedila primerjajo in presojujejo.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.
Obnavljajo prebrana besedila in jih predstavljajo v razredu.
Postavljajo vprašanja.

BRANJE

Berejo kratka neumetnostna besedila.
Berejo navodila.
Berejo razlago besed v SSKJ.

PISANJE

Sami tvorijo podobna neumetnostna besedila.
Odgovarjajo na vprašanja.
Dopolnjujejo tabelo.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj v razred prinese nekaj kopij člankov iz leksikonov ali enciklopedij, kjer so predstavljeni kraji, in oglasnih besedil o teh istih krajih (letaki ali oglasna besedila s spleta). To so lahko kar besedila o kraju, v katerem je šola. Učenci besedila pregledujejo in poskušajo odgovoriti na vprašanja,

- kje je bilo besedilo objavljeno,
- kakšno je besedilo,
- komu je namenjeno,
- kaj je namen sporočevalca,
- kaj želi od naslovnika ...

Ugotovijo, da lahko besedila razvrstijo v dve skupini – oglase in opise oziroma predstavitev.

Nato v delovnem zvezku poiščejo mesta, kjer je govora o opisu in reklamah, npr. v tretji enoti, in ponovijo, kaj je značilno za eno in kaj za drugo vrsto besedila.

Učitelj lahko to enoto začne tudi s 5. nalogo v DZ na str. 44. Fotografije krajev lahko v razred prinese on ali pa to naroči učencem. Ti se razdelijo v skupine, vsaka skupina dobi nekaj fotografij. Pripravijo opise in jih predstavijo sošolcem. Ti poskušajo ugotoviti, za kateri kraj gre.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo besedilo v 1. nalogi v DZ na str. 44 in odgovorijo na vprašanja. Odgovarjajo lahko pisno ali ustno, samostojno, v parih ali skupinah.

Besedilo iz 1. naloge nato preoblikujejo tako, da so naslovniki sošolci (4. naloga v DZ na str. 44). Utemeljijo svoje spremembe v besedilu. Primerjajo besedila med seboj in ugotavljajo, ali so vsi besedila preoblikovali enako.

Ponovijo, kaj je opis (6. in 7. naloga v DZ na str. 45).

Nato pa preberejo še besedilo v DZ na strani 45 in odgovorijo na vprašanja v 8. nalogi na str. 46. Primerjajo besedilo z besedilom iz 1. naloge v DZ na str. 44. Ugotavljajo, kje so razlike. Pri tem si pomagajo s tabelo, kamor vpisujejo podatke.

Nato odgovorijo še na vprašanje v 10. nalogi.

Besedila o svojem kraju (če teh ne najdejo, pa o katerem bližnjem), ki jih učenci prinesejo v šolo, analizirajo podobno, kot je navedeno že v poglavju Didaktične zamisli pri tej enoti (11. naloga v DZ na str. 46). V 12. nalogi pokažejo svojo zmožnost sinteze, ko primerjajo dve vrsti besedil (pri tem si še vedno lahko pomagajo z obema besediloma o Gornjem Gradu iz DZ na str. 44 in 45).

Nato si ogledajo reklamo, ki jo učitelj projicira na tablo (13. naloga na str. 47).

The screenshot shows the homepage of the Založba Izolit website. The browser address bar displays 'http://www.zalozba-izolit.si/'. The website has a dark header with the logo 'ZALOŽBA IZOLIT Ko črke oživijo ...' and contact information: 'Založba Izolit d. o. o.', 'Prešernova cesta 33, 1234 Mengeš', 'T: 01 729 10 00', 'F: 01 729 14 22', and 'E: info@zalozba-izolit.si'. Below the header is a navigation menu with links: 'Kdo smo', 'Katalog', 'Reference', 'Aktualno', and 'Vprašanja'. The main content area is divided into several sections: 'Novice' (News) with dates and headlines like 'OD IGRE DO BRANJA (IN OD BRANJA K IGRI)', 'Pomembno' (Important) with a notice about school year 2008/2009, and 'Učbeniki na vpogled' (Textbooks on display) with a notice about new textbooks. A large central advertisement for the book 'OD IGRE DO BRANJA (IN OD BRANJA K IGRI)' by Marija Grigorič is featured, showing a cartoon character and a book cover. To the right, there is a 'Zadnje vprašanje' (Latest question) section with a text box and a 'Hitri dostop' (Quick access) section with links to 'Domov', 'Kdo smo', and 'Katalog'. At the bottom right, there is an 'Anketa' (Survey) section with the question 'Ali menite, da so bolj praktični delovni učbeniki ali kombinacija učbenik + delovni zvezek?' and radio button options for 'Delovni učbeniki' and 'Učbenik + DZ', followed by an 'anketa +>' button.

Odgovorijo na vprašanja iz 14. naloge (DZ str. 47).

V 16. nalogi v DZ na str. 48 sledi nekoliko daljše besedilo o Kamniku. Če imajo učenci (še vedno) težave z branjem, lahko besedilo vsaj enkrat preberejo že doma. Po »osvežitvenem« branju v razredu se razdelijo v pare. Eden od učencev v paru oblikuje vprašanja o besedilu, drugi pa nanje odgovarja (17. naloga). Skupaj poskusita odgovoriti še na vprašanja v 18. nalogi.

Iz besedila izpišeta bistvene podatke (19. naloga) in napišeta opis kraja (20. naloga).

Nekaj opisov Kamnika naj učenci preberejo na glas, potem pa naj besedila primerjajo (21. naloga). Pri tem jih učitelj lahko usmerja z vprašanji, kot npr.

- Katere podatke vsebuje opis?
- V kateri časovni obliki so glagoli v opisu?
- Kateri glagoli so v opisu najpogostejši?
- Ali je opis subjektivno ali objektivno besedilo? ...

POBUDE

Učenci za domačo nalogo napišejo opis svojega kraja (3. naloga v DZ na str. 44). Naslovnik besedila je novi sošolec/sošolka.

Za domačo nalogo učenci napišejo opis in/ali predstavitev svojega kraja (22. naloga na str. 49), ki ju bodo objavili v lokalnem časopisu.

Preizkusijo se lahko tudi v oblikovanju reklamnih besedil (15. naloga na str. 47). Tudi pri pisanju reklamnega besedila so pozorni na način oblikovanja (tako kot pri drugih besedilih). Izbira sredstev je namreč odvisna od vrste dejavnikov, tudi od namena, ki ga ima sporočevalec.

LITERATURA

Enciklopedije, leksikoni.
SSKJ.

ZAPISKI

2

Vremenska napoved

(str. 50)

CILJI

Učenci

- v javnem obvestilu – vremenski napovedi (njegovem nebesednem delu) – iščejo zahtevani podatek in napovedo vreme,
- napoved napišejo in jo analizirajo,
- pozorni so predvsem na časovno obliko glagolov,
- prepoznajo pomen piktogramov (vremenskih simbolov),
- berejo kratko neumetnostno besedilo – javno obvestilo, in sicer vremensko napoved,
- v besedilu podčrtajo prislove in jih na podlagi vprašalnic razvrstijo v pomenske skupine,
- poslušajo pogovor,
- povedo, kdo se je pogovarjal,
- povedo, o čem sta se sogovorca pogovarjala,
- presojujejo vljudnost sogovorcev,
- povedo, ali je pogovor uraden ali neuraden, svoje mnenje utemeljijo,
- povedo, kakšno je čustveno ozračje pogovora, svoje mnenje utemeljijo,
- presojujejo odziv sogovorcev ter povedo, kako bi sami ravnali v njihovi vlogi,
- sami pripravijo podoben pogovor (kot igro vlog ali dramatizacijo),
- vadijo pogajanje v dvojicah ter oblikujejo skupno mnenje, odločitev in jo nato predstavijo sošolcem,
- poslušajo pogovor in ga razčlenijo,
- obnovijo bistvene podatke,
- pogovor samostojno nadaljujejo in nadaljevanje utemeljijo.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetka št. 29 in 30 na CD-ju.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Pogovarjajo se o izbranih temah.

BRANJE

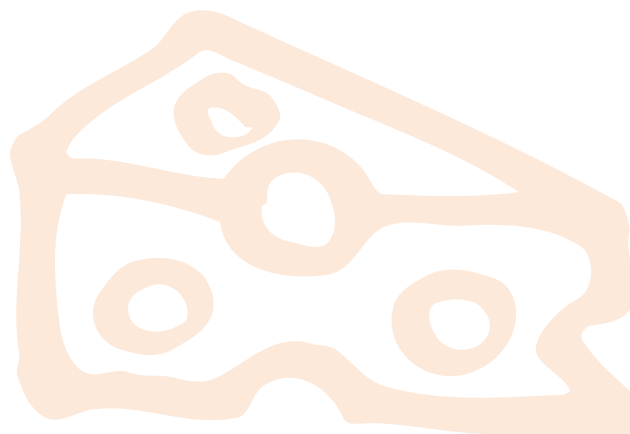
Berejo kratka neumetnostna besedila.

Berejo navodila.

PISANJE

Pišejo podobna neumetnostna besedila.

Odgovarjajo na vprašanja.



DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj učence vpraša, kakšno bo vreme čez nekaj dni, ko imajo npr. izlet. Ko pripovedujejo, jih vpraša, kako to vedo. Če ima možnost, jim na internetu pokaže spletno stran, kjer lahko spremljamo vremenske napovedi za različne kraje na Zemlji (www.weather.yahoo.com), in stran Zavoda za meteorologijo RS (www.arso.gov.si). S seboj prinese tudi nekaj vremenskih napovedi iz časopisov.

Učence vpraša, kakšno besedilo je vremenska napoved.

Katere podatke vsebuje vremenska napoved?

V nekaterih vremenskih napovedih so namreč tudi podatki o temperaturah, kar sicer ni napoved za naprej, ampak na neki način poročilo o tem, kakšno je vreme ob določeni uri.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci v 1. nalogi v DZ na str. 50 najprej ob karti napovejo, kakšno bo vreme, torej samostojno tvorijo krajše neumetnostno besedilo. Vremensko napoved naj napišejo, ker bodo tako lažje rešili 2. nalogo, ki sprašuje, v kateri časovni obliki so glagoli. Najprej morajo seveda v besedilu poiskati glagole, nato določijo še časovno obliko.

Učenci, ki imajo težave s slovnično analizo, naj glagolom določijo še osebo, spol in število.

V 3. nalogi na str. 50 prepoznavajo pomen nebesednih znakov, ki jih uporabljamo pri napovedovanju vremena, v 4. nalogi pa v zemljevid Slovenije vpišejo podatke iz vremenske napovedi v DZ na str. 51. Pri tem si pomagajo s simboli, ki so na sliki v delovnem zvezku v 3. nalogi na str. 50.

Sledi še slovnična analiza – v 5. nalogi iz besedila na vrhu strani v DZ na str. 51 izpišejo prislove in jih razvrstijo v pomenske skupine. V 6. nalogi pa iz samostalnikov tvorijo prislove. Novo besedilo zapišejo.

Obisk v Gornjem Gradu

Učenci poslušajo posnetek št. 29 na CD-ju (7. naloga v DZ na str. 52).

Barbara: Oči, gremo, ne?

Oče: Joj, Barbara, ne vem, če je res nujno prav zdaj hoditi tja.

Barbara: Prosim.

Oče: Pa saj bo še čas, npr. spomladi, ko bo vse brstelo in cvetelo.

Barbara: Veš, ne želim si tja le zato, ker je bil tudi Rok.

Oče: Ampak?

Barbara: Malo sem brskala po učbeniku za zgodovino. Zelo kmalu bomo obravnavali obdobje baroka ...

Oče: Ja?

Barbara: Zato bi rada v živo videla znamenito cerkev v Gornjem Gradu. Saj veš, znamenita je njena baročna arhitektura.

Oče: No ja, potem si jo pa res moramo ogledati. Tako boš lažje razumela barok.

Odgovori na vprašanja v 8. nalogi.

Učenci v parih oblikujejo in zaigrajo pogovore na navedene teme (9. in 10. naloga v DZ na str. 52). Drugi učenci pare opazujejo in ocenjujejo njihove pogovore (11. naloga na str. 53). Pozorni so na jezikovna in nejezikovna sredstva, ki jih pri tem uporabljajo.

Kako uspešni so »igralci« pri izražanju čustev?

Ali upoštevajo uradnost (formalnost) govornega položaja?

Po katerih sredstvih ste to prepoznali?

Učenci v 12. in 13. nalogi opisujejo pot. Opis poti je lahko oblikovan na več načinov. Eno je v obliki poročila, kjer so glagoli v pretekliku (npr. *Peljali so se do ... in tam zavili levo proti ...*). Lahko pa ga oblikujemo kot navodilo (npr. *Peljete do križišča, nato zavijete levo.* ali *Peljite do križišča, nato zavijte levo.*).

Učenci poslušajo posnetek št. 30 na CD-ju (14. naloga v DZ na str. 53).

Barbara: Tole je pa res super. Ne morem verjeti, da me še nikoli nista pripeljala sem, pa tako blizu smo. Drugod smo pa že skoraj povsod bili.

Mama: Barbara, saj bi te, pa nisva vedela, da te bo ravno Gornji Grad tako zanimal.

Oče: Da ni to zaradi tega, ker je bil tu tudi Rok?

Barbara: Ne, ne. Res me zanima, še posebej cerkev.

Oče: No, pa vstopimo in si jo oglejmo.

Barbara: Poglejta, kako je mogočna. Sicer pa tudi zunaj izgleda podobno.

Oče: Če se prav spomnim, je zelo stara.

Barbara: Res je. Tu je najprej od leta 1140 stal edini benediktinski samostan v Sloveniji. Ko je bila leta 1461 ustanovljena ljubljanska škofija, je bil vključen vanjo, nato pa kmalu razpuščen.

Mama: Barbara, kako to, da veš toliko o tem kraju?

Barbara: Zanima me zgodovina. Morda bom nekoč zgodovinarica ali pa celo umetnostna zgodovinarica.

Oče: To je pa super. Veš še kaj?

Barbara: Okrog leta 1500 je bila tu urejena škofovska rezidenca. Škofijski dvorec je bil nato v 18. stoletju preurejen v baročnem stilu, med drugo svetovno vojno pa so ga požgali. Od prvotne samostanske cerkve se ni ohranilo nič. Današnja cerkev izvira iz druge polovice 18. stoletja.

Mama: Barbara, mislim, da boš res dobra zgodovinarica.

POBUDE

ZAPISKI

3

Zaimek

(str. 54)

CILJI

Učenci

- berejo kratka neumetnostna besedila in povedo, kakšen je njihov vtis o besedilu,
- pripovedujejo o tem, katere razlike v besedilih so opazili,
- poskušajo ugotoviti nanašalnico podčrtanih besed,
- sprašujejo se po podčrtanih besedah,
- v besedilih opazujejo osebne zaimke in jih izpišejo v slovarski obliki,
- izpisanim osebnim zaimkom določijo osebo, spol in število, osebnim zaimkom v besedilu pa še sklon in nanašalnico v sobesedilu/okoliščinah,
- presojajo ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost besedila,
- popravijo neustreznosti/nerazumljivosti/nepravilnosti ter utemeljijo popravke (ob pomoči učitelja ali jezikovnih priročnikov).

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo učitelja in sošolce.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo neumetnostna besedila.

Berejo navodila.

PISANJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Iz besedil izpisujejo besede.

Izpolnjujejo tabele.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj na tablo projicira naslednje besedilo.

UČNI LIST

Krokodil ga je hotel pojesti. Pojedel mu je noge. Potem je šel k naslednjemu ... Potem je šel k njemu. Pojedel mu je noge.

Učenci besedilo preberejo, učitelj ga še enkrat prebere na glas, potem pa jih sprašuje.

Koga je hotel pojesti krokodil?

Komu je pojedel noge?

Kdo je šel k naslednjemu?

H komu je šel?

Kdo je potem šel k njemu?

H komu je šel potem?

Kdo je pojedel noge?

Komu je pojedel noge?

Učenci bodo na ta način spoznali, kako težko je odgovoriti na vprašanje z natančnim podatkom, če ta v besedilu ni neposredno izražen. To pa lahko naredimo s samostalnikom.

Besedilo preoblikujejo tako, da bodo odgovori na vprašanja jasni.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo besedilo v 1. nalogi v DZ na str. 54 in odgovarjajo na vprašanja v 2. in 3. nalogi. Zapišejo vprašalnice za obarvane besede v besedilu v 1. nalogi.

Nato preberejo še besedilo v 4. nalogi in odkrivajo razlike med obema besediloma (5. naloga). Tudi v drugem besedilu ugotavljajo, kaj pomenijo obarvane besede in kako se vprašamo po njih (6. naloga).

Preberejo še besedilo v 7. nalogi in ugotavljajo, kaj pomenijo obarvane besede. Kako se vprašamo po njih in v čem se razlikujejo obarvane besede v zadnjih dveh besedilih (8. naloga).

Povzetek vseh odgovorov je v obliki pravila napisan v delovnem zvezku na str. 55 zgoraj.

Učitelj lahko učencem pri spoznavanju vloge in pomena zaimkov pomaga tudi z naslednjo tabelo.

UČNI LIST

1. S katerimi besedami so v besedilih na 54. strani v delovnem zvezku poimenovane osebe? Dopolni tabelo.

Barbara	
oče	
mama	

2. S katerimi besedami je v besedilih na 54. strani v delovnem zvezku poimenovana cerkev? Dopolni tabelo.

cerkev	
--------	--

3. Kaj oziroma koga vse poimenujeta navedeni besedi v besedilih na 54. strani v delovnem zvezku? Dopolni tabelo.

je	
jo	

Učenci v 9. nalogi v DZ na str. 9 obkrožijo zaimke in jih postavijo v povedi (10. naloga), nato pa v 11. nalogi samostalnike v besedilu nadomeščajo z zaimki. Popravljeno besedilo lahko zapišejo v celoti ali pa le vstavljene zaimke (12. naloga).

Učenci naj nato še enkrat preberejo besedili v 4. in 7. nalogi in ju primerjajo z besedilom v 1. nalogi. Učitelj jih vodi do spoznanja, da se, tako kot se sklanjajo samostalniki, sklanjajo tudi zaimki.

Poleg sklona pa se pri zaimkih spreminjajo tudi oseba, število in spol.

Besedilo iz 4. naloge naj učenci pretvorijo tako, kot da ga pripoveduje Barbara.

UČNI LIST

Mami in očetu sem rekla, da **me** cerkev zelo zanima. Oče je predlagal, da si jo ogledamo. Rekla sem mu, naj pogleda, kako mogočna je cerkev. Oče se je spomnil, da je že slišal o njej. Je zelo znana po svoji baročni arhitekturi. Postavili so jo po letu 1752. Načrt zanjo je delo Perskega. Iz stare cerkve so v njo prenesli več nagrobnikov.

Kaj se je zgodilo v prvi povedi?

Potem pa cerkev zamenjajo z gradom.

UČNI LIST

Barbara je mami in očetu rekla, da **jo** grad zelo zanima. Oče je predlagal, da si **ga** ogledajo. Barbara **mu** je rekla, naj pogleda, kako mogočen je grad. Oče se je spomnil, da je že slišal **o njem**. Je zelo znan po svoji baročni arhitekturi. Postavili so **ga** po letu 1752.

Kaj se je zgodilo zdaj?

Nato sledijo naloge za utrjevanje osebnih zaimkov. Najprej jim določijo osebo (13. naloga), nato jih postavijo v druge spole, kjer je to mogoče (14. naloga).

V 15. in 16. nalogi dopolnjujejo tabele. Na manjkajoča mesta vpisujejo vprašalnice, oblike in ime sklona.

V 17. nalogi so predstavljene še preostale oblike osebnih zaimkov.

V 18. nalogi v DZ na str. 58 zaimek postavijo v pravilni sklon in obliko vpišejo na črto.

19. naloga je nekoliko zahtevnejša, saj poleg vpisovanja pravilnih rešitev v tabelo zahteva še prepoznavanje napačne oblike pri zaimku *pri nama*. Če učenci sami napake ne opazijo, jih učitelj opozori nanjo.

Pri zaimkih je pomembno vprašanje o njihovem pomenu, torej na kaj v zunajjezikovni dejanskosti se nanašajo. Sami namreč nimajo lastnega splošnega pomena, ampak ga vsakokrat pridobijo iz konteksta.

V 20. nalogi se tako učenci vadijo v prepoznavanju nanašalnice, nato pa podčrtanim zaimkom v 21. nalogi določijo spol, osebo, število in sklon.

Raba zaimkov je pogosto vzrok za napake v besedilih. Pogosto jih rabimo tudi tam, kjer to ni potrebno. Tako je tudi v besedilih v 22. in 24. nalogi. Učenci popravijo napake, popravljena besedila pa med seboj primerjajo in utemeljujejo popravke (23. naloga v DZ na str. 59).

POBUDE

O tem, kako pomembni so v besedilih zaimki, lahko učitelj z učenci razpravlja tudi ob naslednjem primeru. Učence vpraša, kdo odgovori na vzgojiteljičino vprašanje, Špela ali drugi otroci.

Vzgojiteljica: *No, kaj je Špela potegnila iz vreče?*
???: *Žogo.*

(Vzgojiteljica je dala navodilo, naj vsak otrok iz vrečke izvleče predmet, ga pokaže drugim otrokom v skupini in pove, kaj je izvlekel. Ko se je pri neki deklici igra nekoliko upočasnila in je vzgojiteljica skušala posredovati, je vprašala deklico: »No, kaj je izvlekla Špela?« Otroci so v en glas odgovorili: »Kocko!« Potem pa jih je vzgojiteljica, ki se očitno ni zavedala svoje napake, pokarala: »Otroci, kaj ste vsi vi Špele?« Gre za napačno razumevanje tretje osebe.)

Dodatna vaja v rabi zaimkov je tudi naslednje besedilo.

Učitelj prebere naslednje besedilo.

UČNI LIST

Kraljevič je hodil po vsej deželi in iskal kraljično, ki bi bila prava. A je bilo pri vsaki nekaj narobe. Potem se je kraljevič vrnil v svoj dom. Kraljevič je bil žalosten in osamljen, ker je kraljevič hotel imeti pravo kraljično. Zajela jih je strašna nevihta in na grajska vrata je nekdo potrkal. Star kralj je prišel odpret: »Jaz sem prava kraljična,« je prosilo dekle. Mlada kraljična je morala na grahu spati vso noč. »Kako si spala?« sta kraljično vprašala kralj in kraljica. »Oh, slabo. Celo noč nisem zatisnila očesa. Pod odejo sem imela nekaj trdega.« Tako je kraljevič spoznal, da je kraljična prava kraljična. Samo kraljična lahko začuti zrno na najvišji blazini. In zrno so potem nesli v muzej.

Učence vpraša, kakšno se jim zdi besedilo.

Ali bi ga lahko oblikovali še kako drugače?

Se katere besede preveč ponavljajo?

Katere bi lahko izpustili?

Bi jih morda lahko s čim nadomestili?

Besedilo popravite tako, da bo ustrezno.

Besedilo lahko projicira na tablo ali pa ga učencem razdeli, da bodo lažje odgovarjali na vprašanja in ga ustrezno preoblikovali.

ZAPISKI

Pripoved

(str. 60)



CILJI

Učenci

- poslušajo pogovor,
- povedo, kakšno je družbeno razmerje med sogovorci in kakšno je njihovo čustveno razmerje,
- obnovijo bistvene podatke iz besedila,
- razmišljajo o tem, kaj je značilno za obnovo,
- pogovor pretvorijo v pripoved o dogodku,
- tvorijo vprašanja o zanimivem dogodku, pri tem so pozorni na časovno zaporedje in na to, da ne ponavljajo časovnih prislovov (pozorni so na jezikovno pravilnost, ustreznost in razumljivost besedila, ki nastaja),
- samostojno tvorijo pripoved o življenju neke slavne osebe,
- pred pisanjem izdelajo osnutek,
- pri pisanju pazijo, da besedilo vsebuje vse bistvene podatke, značilne za to vrsto besedila,
- pri pisanju pazijo na čitljivost, estetskost in pravilnost zapisa,
- po pisanju svoja besedila primerjajo in presojujejo,
- samostojno oblikujejo intervju z osebo v svojem kraju,
- osebo opišejo, nato še predstavijo.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetek št. 31 na CD-ju.

Poslušajo sošolce in učitelja.

Poslušajo osebo, ki jim odgovarja na vprašanja.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Izvedejo intervju z izbrano osebo.

Obnovijo poslušano/prebrano besedilo.

Tvorijo vprašanja.

BRANJE

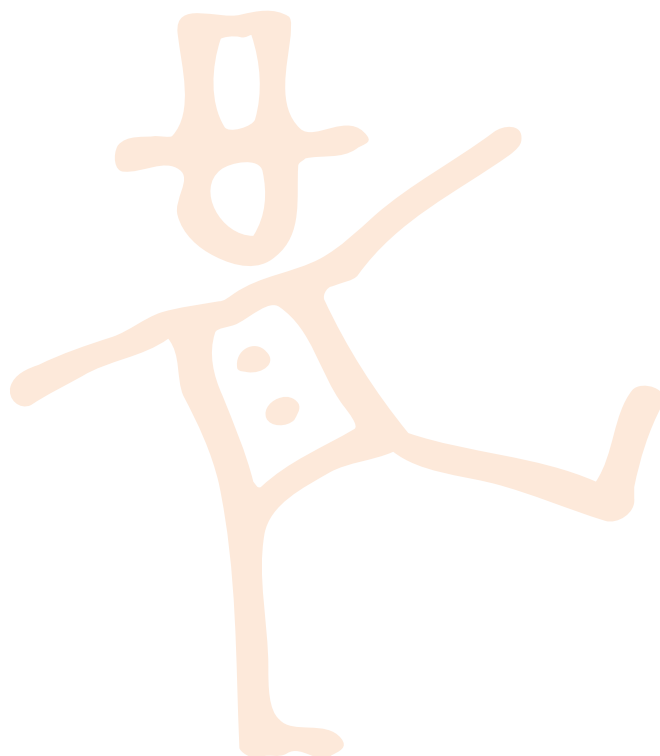
Berejo kratka neumetnostna besedila.

Berejo navodila.

PISANJE

Pišejo podobna neumetnostna besedila.

Odgovarjajo na vprašanja.



DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj v razredu predvaja krajši posnetek intervjuja z znano osebo (posnetke lahko poišče v arhivih na spletnih straneh televizijskih hiš, če ima v razredu dostop do svetovnega spleta, ali pa ga prej posname). Nato pa se z učenci pogovarja o vsebini posnetka. Pogovor vodi tudi z naslednjimi vprašanji.

Kdo je na posnetku?
Katere vrste oddaja je to?
Kdo sodeluje v pogovoru?
Kako rečemo takemu pogovoru?
O čem pripoveduje intervjuvanec?

Ali pa učence spodbudi, da pripovedujejo o tem, kaj se jim je dogajalo prejšnji dan, kaj so gledali na televiziji, o čem so nazadnje brali ...

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci poslušajo posnetek št. 31 na CD-ju (1. naloga v DZ na str. 60).

Barbara: V soboto smo se z mamo in očetom odpeljali v Gornji Grad. Si predstavljaš, da me najprej sploh nista hotela peljati. Ne vem sicer, zakaj. Veš, oči je pomislil, da želim tja le zato, ker si je cerkev in kraj ogledal tudi že Rok. Ti veš, da mene zanima predvsem arhitektura, ne?

Špela: Seveda. Pripoveduj naprej.

Barbara: Potem smo si ogledali cerkev. Očetu in mami sem pripovedovala o zgodovini kraja. Z zanimanjem sta me poslušala.

Špela: In kaj si jima povedala?

Barbara: Da je tam od leta 1140 stal edini benediktinski samostan v Sloveniji. Ko je bila leta 1461 ustanovljena ljubljanska škofija, je bil vključen vanjo, nato pa kmalu razpuščen. Pa da je bila v Gornjem Gradu urejena škofovska rezidenca, škofijski dvorec pa je bil v 18. stoletju preurejen v baročnem stilu.

Špela: O baroku smo se že učili. To je pa zanimivo. Tudi jaz si moram ogledati to cerkev.

Nato pa odgovarjajo na vprašanja v 2. nalogi.

V 3. nalogi oblikujejo obnovo Barbarinega sobotnega izleta. Pri tem si lahko pomagajo z miselnim vzorcem ali pa alinejami. Predstavijo naj podrobno obnovo, kar pomeni, da morajo obnoviti vse podrobnosti. Pomembno je tudi zaporedje.

Po ponovnem poslušanju (besedilo lahko učitelj projicira na tablo) se učenci razdelijo v pare in igrajo igro vlog. Eden je učitelj, drugi pa Barbara. Pogovarjata se o Barbarinem sobotnem izletu.

Pogovor nato v parih preoblikujejo tako, da napišejo pripoved o izletu. Pozorni so na časovno zaporedje, glagole postavijo v preteklik.

V 6. nalogi, pri kateri so učenci spet razdeljeni v pare, drug drugemu (najprej eden, potem drugi) postavljajo vprašanja o preteklem tednu in o tem, kaj se jim je zanimivega zgodilo. Pozorni so predvsem na izbiro raznolikih časovnih prislovov.

V nadaljevanju oblikujejo pripoved o dogodku, ki jim je najbolj ostal v spominu (7. naloga v DZ na str. 61). Na govorni nastop naj se pripravijo kar v razredu, na voljo naj imajo pet minut, kot pomoč pri pripovedovanju pa lahko oblikujejo miselni vzorec ali si zapišejo alineje.

Med pripovedovanjem sošolci ocenjujejo njihov govorni nastop in jih ovrednotijo. Pri tem si lahko pomagajo s tabelo, v kateri označijo, ali so bile prvine prisotne ali ne.

UČNI LIST

Govorni nastop _____

	DA	NE	KOMENTAR
Izbral(a) je ustrezno temo.			
Bil(a) je jasen(na) in natančen(na).			
Upošteval(a) je, da je govoril(a) dovolj počasi in razumljivo.			
Govoril(a) je in ne bral(a).			
Govoril(a) je v knjižnem jeziku.			
Gledal(a) je naslovnike in ni preveč mahal(a) z rokami.			
Uporabljal(a) je ustrezna pomagala (slike ...).			

POBUDE

Za domačo nalogo učenci napišejo pripoved o življenju poljubno izbrane slavne osebe (8. naloga v DZ na str. 61). Pomagajo si z različnimi viri, ki jih dobijo v knjižnici ali na spletu.

Tudi 9. naloga terja od učencev več dela in priprav. Je pravi mali projekt, ki se ga lahko tako tudi lotijo.

Najprej pripravijo koncept, dogovorijo se, koga bodo intervjuvali in zakaj. O osebi poiščejo čim več podatkov. Dobijo jih v knjižnici ali na spletu, iz pogovorov z znanci in prijatelji. Potem pripravijo okvirna vprašanja. Ko se dogovorijo za intervju, so že pripravljeni nanj. Potrebujejo le še snemalno napravo. Po intervjuju ga prepišejo in pošljejo v avtorizacijo intervjuvancu. To je pomemben korak, ki se včasih izpušča, vendar je za vsak resni intervju, ki ga objavimo zapisanega, značilno, da ima tudi to fazo.

O intervjuju pripravijo poročilo, potem pa iz podatkov, ki so jih dobili na različne načine, oblikujejo še pripoved o življenju osebe, ki so jo intervjuvali.

Učenci lahko projekt izvedejo na različne načine – samostojno, v parih, v skupini ali vsi skupaj. Če ga pripravijo samostojno, potem se lahko v razredu na koncu igrajo igro *Kdo je to?*. Tudi to je mogoče izvesti na več načinov.

1. Vsak učenec prebere pripoved o življenju osebe, sošolci in sošolke pa ugibajo, kdo je to. Postavljajo mu odločevalna vprašanja, na katera lahko učenec odgovarja le z *da* ali *ne*. Ob tem se učijo strategij postavljanja vprašanj – od splošnega k posameznemu, posebnemu. Zmaga tisti učenec, ki je dobil največ vprašanj (torej so bili sošolci najmanj uspešni).
2. Izbrani posameznik najprej odgovarja na vprašanja, ko sošolci in sošolke uganejo, kdo je oseba, ki jo je intervjuval in o njej napisal pripoved, pa svojo pripoved prebere. Zmaga tisti učenec, ki je dobil največ vprašanj (torej so bili sošolci najmanj uspešni).
3. Lahko se igrajo tudi pantomimo. Eden od učencev svojo osebo ponazarja le z gibi. Ostali mu spet postavljajo odločevalna vprašanja. Odgovarja le s prikimavanjem ali odkimavanjem. Zmaga tisti učenec, ki dobi najmanj vprašanj (torej je bil najuspešnejši pri posnemanju z gibi).

ZAPISKI

Bela krajina

(str. 62)



CILJI

Učenci

- tiho berejo kratka neumetnostna besedila, in sicer pismo,
- v besedilu poiščejo tiste prvine, po katerih prepoznajo sporočevalca in naslovnika,
- utemeljijo svoje mnenje o tem, zakaj je pismo neuradno,
- odgovarjajo na vprašanja,
- povedo, kakšno je družbeno razmerje med sogovorcema, svoje mnenje utemeljijo,
- pogovarjajo se o okoliščinah rabe knjižnega in neknjižnega jezika,
- v besedilu poiščejo prvine neknjižnega jezika in jim poiščejo ustreznice v knjižnem jeziku,
- pripovedujejo o svojih doživetjih,
- berejo kratka neumetnostna besedila o pustnih šegah,
- povedo, kaj je namen avtorja besedila,
- sami uredijo bistvene podatke v miselni vzorec in ga ustno upovedijo ter tako ustno obnovijo, lahko pa tudi pisno,
- povedo svoje mnenje o besedilu ter ga utemeljijo,
- pripovedujejo o svojih izkušnjah, občutkih ob besedilu,
- iz podatkov v besedilu sami tvorijo opis,
- sami tvorijo neuradno vabilo,
- uredijo podatke v ustreznem časovnem zaporedju.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.
Pripovedujejo o lastnih doživetjih.
Obnavljajo prebrana besedila.

BRANJE

Berejo kratka neumetnostna besedila.
Berejo navodila.

PISANJE

Pišejo podobna neumetnostna besedila.
Odgovarjajo na vprašanja.



DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj prinese v razred kakšno zgoščenko s pesmimi ljudskih pevcev. Predvaja eno ali dve, potem pa se z učenci pogovarja o tem, ob katerih priložnostih so včasih (ponekod še danes) prepevali take pesmi.

Ali ste morda kdaj slišali v živo petje ljudskih pevcev?

Ob kateri priložnosti?

Kako so se ohranjale ljudske pesmi?

Poznate kakšno zbirko?

Morda poznate otroško zbirko Enci benci na kamenci?

Kakšen je namen in pomen te in drugih podobnih zbirk?

O navadah in življenju v preteklosti pa ne pričajo le ohranjene pesmi, marveč tudi kaj drugega.

Kaj po vašem mnenju kaže na to, kako so včasih živeli naši predniki?

Kje bi lahko dobili informacije o tem?

Za pogovor o navadah in življenju prednikov lahko kot izhodišče služita tudi kakšen star predmet, ki se morda danes ne uporablja več ali pa se ne uporablja vsak dan, ali njegova fotografija, tudi deli narodne noše ali njihove fotografije.

Del kulturne dediščine so tudi pustni običaji, o katerih bo več govora v nadaljevanju 5. enote.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci najprej preberejo Barbarino pismo Roku (v delovnem zvezku na str. 62 in 63).

O pismih je bilo v prejšnjih enotah že veliko govora, zato se lahko zdaj posvetimo bolj obravnavi vsebine in seveda prvinam, ki kažejo neformalni odnos med sporočevalcem in naslovnikom. Teh je v tem pismu precej (2. naloga v DZ na str. 64). To je tudi priložnost, da se še enkrat vprašamo, ali je raba teh prvin primerna za vsak govorni položaj, npr. *flaškon*, *načvekam* ... Gre namreč za kar pogosto rabo neknjižnih besed, ki pa niso zgolj slengizmi. Veliko je pogovornih izrazov, npr. *flaškon*, ki jih verjetno rabijo pretežno odrasli. To dejstvo ni povezano zgolj z vrsto govornega položaja, marveč z vsebino besedila, ki ga sporočevalci tvorijo.

Taka izbira je zaznamovana, vendar popolnoma sprejemljiva v neuradnih besedilih oziroma v govornih položajih, kjer sta sporočevalec in naslovnik v enakovrednem položaju, kjer med njima ni nekega institucionalnega razmerja. Seveda pa tudi v takih položajih to ni edina izbira. Odvisna je tudi od tega, ali udeleženci v govornem položaju take izbire sploh poznajo, kakšen je njihov odnos do njih ...

Ko učenci iščejo ustreznice neknjižnim besedam (3. naloga), jih učitelj spodbudi, da razmišljajo tudi o tem, kdaj bi katero od besed uporabili (knjižne : neknjižne ustreznice).

Seveda pa neknjižnim besedam, ki jih je v svojem pismu uporabila Barbara, lahko poiščejo tudi neknjižne ustreznice, ki jih uporabljajo sami ali pa ljudje, ki jih poznajo. Tudi v tem primeru naj povedo, kdaj so te besede primerne in kdaj ne.

Če se učitelju zdi, da učenci še ne razumejo razlik v izbiri knjižnih in neknjižnih besed, pa tudi drugih sredstev, ki v besedilu kažejo na uradnost oziroma neuradnost govornega položaja, lahko učenci za domačo nalogo napišejo pismo s podobno vsebino, vendar naj bo naslovnik odrasla oseba in/ali oseba, ki je v neenakovrednem razmerju s sporočevalcem. Pismo torej lahko pišejo

- starejši teti,
- babici ali dedku,
- učiteljici,
- mentorju etnografskega krožka ...

V 4. nalogi učenci odgovarjajo na vprašanja o vsebini Barbarinega pisma. Pri tem je poudarek predvsem na ljudski šegi. To lahko izkoristimo tudi za pogovor o ljudskih šegah (nekaj idej je navedenih že v poglavju Didaktične zamisli).

Ena od ljudskih šeg je tudi pustno praznovanje. Ponekod se je izvirno pustovanje ohranilo do danes, drugod ga ponovno oživljajo.

Učenci naj se v razredu pripravijo na kratko govorno vajo – pripovedujejo naj o tem, v kaj so se našemili, ko so zadnjič praznovali pust (5. naloga v DZ na str. 64).

Ali so bile njihove maske take, kot so bile včasih?

Ali so masko kupili ali so jo izdelali sami?

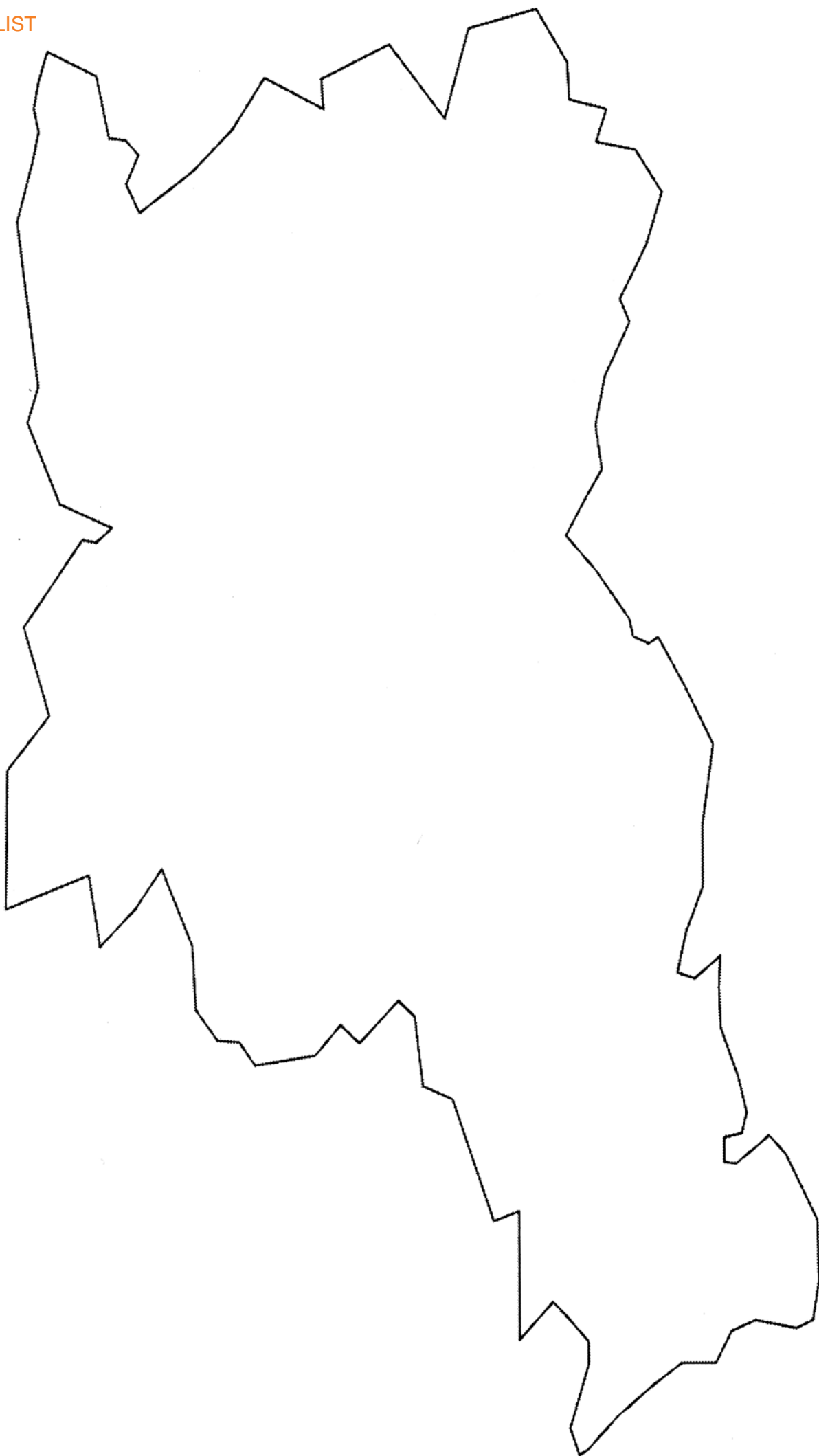
Kje je bila narejena, če so jo kupili?

Kakšna je bila?

Kateri liki so prevladovali v pustnem sprevodu, če so se ga udeležili?

Kaj mislite, od kdaj so živi liki, ki ste jim vdihnili svoj način življenja?

V nadaljevanju v delovnem zvezku na str. 64 do 68 sledijo besedila o oblikah pustovanja na različnih koncih Slovenije (8. naloga). Učenci naj si preberejo besedilo *O pustu* v delovnem zvezku na str. 64, potem pa naj se razdelijo v šest skupin. Vsaka naj prebere eno besedilo, nato pa odgovori na vprašanja v 9. nalogi. Vsaka skupina obnovi svoje besedilo. V skupini nato določijo poročevalca, ki odgovore predstavlja sošolcem in sošolkam. Ti med predstavitvijo postavljajo dodatna vprašanja celotni skupini, če morda česa ne razumejo ali se jim zdi predstavitev nenatančna. Hkrati poročevalec na zemljevidu Slovenije označi kraj, kjer nastopajo v besedilih omenjene pustne maske (10. naloga v DZ na str. 69).



Odgovori vseh skupin na prva tri vprašanja bi morali biti zelo podobni. Če niso, učitelj spodbudi razpravo, v kateri morajo poročevalci in skupine utemeljiti svoj odgovor. Odkriti je namreč treba, zakaj je prišlo do razlik v pojmovanju.

Po predstavitvah vsi učenci tvorijo opis kurenta (11. naloga v DZ na str. 69). Nato opisa prebereta dva učenca, eden naj bo iz skupine, ki je brala in analizirala besedilo *Fašenk s kurenti* v DZ na str. 65 in 66, drugi pa iz katere druge skupine.

Ali se njuna opisa v čem razlikujeta?
Zakaj?

Nato učenci samostojno tvorijo vabilo na pustovanje v Cerknici (ali na katerokoli pustovanje, lahko tudi v njihovem kraju). Pri tem morajo biti pozorni na vse prvine, ki jih vsebuje vabilo, to je

- kdo vabi,
- koga vabi,
- na kateri dogodek vabi,
- kam vabi,
- kdaj bo dogodek.

V 13. nalogi učenci urejajo povedi po vrstnem redu tako, da si pomensko sledijo. Da bi lažje naredili nalogo, naj še enkrat preberejo besedilo *Borovo gostüvanje* v delovnem zvezku na str. 65.

V nasprotju s 5. nalogo, kjer učenci pripovedujejo o tem, v kaj so se našemili, je v 14. nalogi poudarek na najboljšem pustovanju. V 5. nalogi v DZ na str. 64 lahko tvorijo opis, v 14. nalogi v DZ na str. 69 pa pripoved.

15. in 16. nalogo lahko naredijo v obliki projekta, ki je predstavljen v nadaljevanju, lahko pa zgolj v obliki pogovora, odvisno od tega, koliko poudarka učitelj nameni obravnavi ljudskih šeg in običajev pri pouku slovenščine.

POBUDE

Praznovanje pusta je potekalo tudi v preteklosti, vendar se je verjetno razlikovalo od današnjega načina praznovanja. Za domačo nalogo učenci naredijo 6. in 7. nalogo v DZ na str. 64. Vsak naj izbere en vir in v njem poišče podatke o pustovanju v preteklosti.

Razširitev teme bi lahko bil pogovor o etnologiji in etnografiji. Če učitelj ali učenci poznajo kakšnega etnologa ali etnografa, ga lahko povabijo na obisk v razred. Na obisk in pogovor z njim se natančno pripravijo. Podatke o etnologiji in etnografiji (o njunih predmetnih področjih, razlikah med njima ...) poiščejo v leksikonih, enciklopedijah, na spletu. Vnaprej pripravijo tudi vprašanja za gosta.

Druga možnost razširitve pa je projekt *Ljudske šege in navade našega kraja*. Učenci v skupinah ali posamezno raziščejo, kako je z ljudskimi šegami in navadami v njihovem kraju. O njih se pogovorijo s svojimi starši in starimi starši, sicer pa podatke poiščejo

v razpoložljivih virih v knjižnicah in na spletu. Pripravijo plakat na to temo, lahko pa svoj projekt predstavijo tudi v obliki govornega nastopa v razredu. Tema govornega nastopa bi lahko bila *Življenje v našem kraju nekoč*.

LITERATURA

Enciklopedije, leksikoni.

ZAPISKI

Recept

(str. 70)



CILJI

Učenci

- berejo kratko neumetnostno besedilo, in sicer navodilo za izdelavo jedi (recept),
- razčlenjujejo besedilo,
- povedo, kaj je njegov namen, komu je namenjeno, kaj je zanj značilno,
- v besedilu podčrtajo osebne glagolske oblike,
- določijo jim osebo, število in čas,
- opazujejo podobna besedila in ugotavljajo razlike v njih,
- trdilne povedi pretvarjajo v velelne,
- sami tvorijo podobno besedilo,
- tvorijo tudi narobe recept.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.
Pripovedujejo o lastnih doživetjih.
Obnavljajo prebrana besedila.

BRANJE

Berejo kratka neumetnostna besedila.
Berejo navodila.

PISANJE

Pišejo podobna neumetnostna besedila.
Odgovarjajo na vprašanja.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Če ima možnost, učitelj v razred prinese nenavadno jed ali jed iz nenavadnih sestavin. Z učenci se pogovarja o tem, kako je jed pripravljena, katere sestavine so v njej.

Kot uvodna motivacija lahko služi tudi branje Proustovega romana Svet Gourmant-skih iz cikla Iskanje izgubljenega časa, in sicer odlomka o magdalenicah. Učenci naj povedo, ali vedo, kaj je to.



Ali so kdaj jedli kako nenavadno jed?
Iz česa je bila pripravljena?
Kako jim je teknila?
So imeli kaj težav s tem, da so jo sploh poizkusili?
Ali radi preizkušajo nenavadne jedi?
Kaj menite, kaj je pri jedi pomembno? Je to samo okus?
Kdaj pomagate pripraviti mizo in postrežete jed?
Na kaj mora biti tisti, ki postreže obrok, tudi pozoren?

Druga možnost za motivacijo pa je vprašanje, kaj mislite, kaj bo danes za malico ali kosilo?..
Iz česa jo bodo kuharice (in kuharji) pripravili?
Kje bodo dobili recept zanjo?

Lahko pa začne obravnavo recepta tudi drugače, in sicer prinese v razred različna navodila za uporabo, izdelavo ... Učenci besedila preberejo in povedo, kaj je namen sporočevalca. Kakšna so ta besedila?
Kaj jim je skupnega?
Kako so oblikovana?
Kaj je izredno pomembno pri takih besedilih?
Ali lahko brez posledic zamenjamo faze v postopku?

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci najprej preberejo besedilo na str. 70 (1. naloga). To je recept za pripravo krofov, kar se navezuje na prej prebrana besedila, nato pa razmišljajo o namenu besedila oziroma njegovega tvorca (2. naloga v DZ na str. 71).

Sledita pragmatična analiza besedila v 3. in 4. nalogi ter slovnična v 5. nalogi, ko učenci v besedilu iščejo glagole. Podčrtane glagole nato analizirajo.

V 7. nalogi besedilo popravijo tako, da ga postavijo v 1. osebo ednine, v 8. pa glagole v povednem naklonu pretvorijo v velelnike.

Ko besedili spremenijo, se pogovorijo o tem, katera oblika je po njihovem mnenju vljudnejša. Svoje mnenje utemeljijo (9. naloga).

V razredu lahko organizirajo tekmovanje v pisanju narobe receptov (11. naloga v DZ na str. 71). Na tekmovanje se posebej pripravljajo. Oblikujejo pravila igre in merila ocenjevanja. Posebej opredelijo merila narobe receptov. Pri tvorjenju so sicer ustvarjalni, vseeno pa učenci vadijo rabo velelnega ali povednega naklona in tvorjenje ene od besedilnih vrst, in sicer recepta.

POBUDE

Učenci za domačo nalogo naredijo 10. nalogo, in sicer napišejo recept za svojo najljub-

šo jed. V razredu lahko potem oblikujejo jedilnik za en teden, vendar so pri tem pozorni na zastopanost različnih vrst živil. Pri sestavljanju jedilnika upoštevajo prehransko piramido.



Razmišljajo pa tudi o različnih receptih za krofe. Poiščejo jih v različnih kuharskih knjigah ali na spletu. Nato ugotavljajo, v čem se recepti razlikujejo. Razlike bodo verjetno tako vsebinske kot oblikovne. Učitelj učence usmeri predvsem v razmišljanje o oblikovnih razlikah.

Kdaj se v receptih pojavlja velelna oblika glagola?

Kdaj je glagol v povednem naklonu?

Ali je tikanje v receptih primerno? Zakaj?

LITERATURA

Različne kuharske knjige.

ZAPISKI

2

Zakaj – zato

(str. 72)

CILJI

Učenci

- berejo besedilo in ga ustrezno pravopisno popravijo,
- odgovarjajo na vprašanja in utemeljujejo svoje odgovore,
- med dvema dejanjema prepoznavajo dobnostno razmerje in ga izrazijo z veznikoma in ali medtem ko (istodobnost), neistodobnost izražajo s prislovom potem ali veznikom ko,
- med dvema dejanjema prepoznavajo vzročno-posledično razmerje in ga izrazijo (vzrok z veznikom ker, posledico z veznikom zato),
- v besedilu podčrtajo osebne zaimke in jim določijo osebo, število in sklon,
- besedilo pretvorijo v odvisni govor,
- berejo neumetnostno besedilo o ljudski šegi,
- pripoved obnovijo ob pomoči miselnega vzorca,
- vadijo rabo oklepaja,
- prepoznajo besede iz iste besedne družine,
- ponovijo težja mesta iz pravopisa – rabo male začetnice pri vrstnih pridevniki in imenih praznikov,
- v besedilu poiščejo zahtevane podatke,
- iz podatkov v pripovedi tvorijo opis.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Utemeljujejo svoje odgovore.

Obnavljajo prebrana besedila.

BRANJE

Berejo kratka neumetnostna besedila.

Berejo navodila.

PISANJE

Pišejo podobna neumetnostna besedila.

Odgovarjajo na vprašanja.



DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj v razred prinese kakšen pisni izdelek z veliko pravopisnimi napakami. Učenci ga popravljajo, hkrati pa se pogovorijo o tem, ali je primerno oddati besedilo s toliko napakami.

Kot motivacija lahko služi tudi 1. naloga v delovnem zvezku na str. 72. Tudi v tem besedilu manjka veliko ločil. Učenci jih dopišajo in razmišljajo o tem, kakšen učinek doseže sporočevalec z besedilom, v katerem je toliko napak.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci odgovorijo na vprašanja v 2. nalogi v delovnem zvezku na str. 72. Svoje odgovore utemeljijo (3. naloga), še zlasti so pozorni na argumente, če se njihovi odgovori razlikujejo.

V 4. nalogi povezujejo dele povedi tako, da dobijo smiselne povedi. V tej nalogi kažejo svoje razumevanje časovnega razmerja.

Vejica pa ločuje tudi dele povedi, ki izražajo vzrok ali posledico nekega dejanja (5. naloga v DZ na str. 73). Vzroka in posledice pa ne moremo kar tako zamenjati. Če to storimo, so povedi nesmiselne (6. naloga). Učenci jih pretvarjajo tako, da dobijo smiselne povedi (7. naloga).

V nadaljevanju sledi še slovnična analiza, in sicer analiza osebnih zaimkov (8. in 9. naloga) in pretvarjanje premege govora v odvisni (10. naloga v DZ na str. 73).

Učenci preberejo še besedilo *Zeleni Jurij potrka na duri* v delovnem zvezku na str. 73. V nalogah od 11. do 14. razmišljajo o besedilu, odgovarjajo na vprašanja o njem in ga obnavljajo. Obnovo lahko tudi zapišejo (13. naloga).

Spoznajo tudi funkcijo oklepaja v besedilu (14. in 15. naloga v DZ na str. 75) in ponovijo spoznanja o besedni družini (16. naloga).

Naloge od 17. do 19. so namenjene utrjevanju znanja pravopisnih pravil, in sicer pisanja velike začetnice pri poimenovanjih praznikov in pisanja vrstnih pridevnikov, izpeljanih iz zemljepisnega imena (19. naloga).

Utrjujejo tudi svoje poznavanje različnih tipov besedil, in sicer ob primeru pripovedovanja o Zelenem Juriju, ki ga lahko preberejo v Barbarinem pismu, in besedila *Zeleni Jurij potrka na duri* v delovnem zvezku na str. 73 (20. in 21. naloga v DZ na str. 75).

Svoje natančno branje besedila učenci pokažejo v 22. nalogi, kjer v tabelo izpišejo imena krajev, kjer se je praznovanje ohranilo, in značilnosti praznovanja.

23. in 24. naloga sta namenjeni slovnični analizi besedila *Zeleni Jurij potrka na duri* v delovnem zvezku na str. 73. V besedilu učenci poiščejo glagole v sedanjiku in prislove.

Te razvrstijo v skupine glede na njihov pomen.

POBUDE

Zelenega Jurija opišejo za domačo nalogo (25. naloga v DZ na str. 75) in o njem pripovedujejo petletnemu otroku (26. naloga). Primerjajo obe besedili in pojasnijo, zakaj se razlikujeta. Razlika je namreč odvisna po eni strani od vrste besedila (opis : pripoved) in po drugi od naslovnika.

ZAPISKI

Obvestilo

(str. 76)



CILJI

Učenci

- berejo obvestilo,
- povedo, komu je namenjeno in kaj sporočevalec v njem sporoča,
- med dvema dejanjema prepoznajo pogojno razmerje in ga izrazijo z veznikom če (ob prihodnjiku in pogojniku),
- sami tvorijo podobno besedilo,
- poslušajo neumetnostno besedilo,
- odgovarjajo na vprašanja o bistvenih podatkih o besedilu,
- berejo kratko neumetnostno besedilo,
- v besedilu poiščejo glagole in jim določijo osebo, število, spol in čas,
- pretvorijo jih v prihodnjik, pri tem vadijo rabo časovnih prislovov,
- pogovarjajo se o tem, da se slovenščina govori tudi zunaj meja Republike Slovenije, in sicer kot zamejci ter izseljenci, učenci, katerih sorodniki so zamejci/izseljenci, povedo, kje ti živijo in kako govorijo (npr. s kom oziroma kje govorijo slovensko, s kom oziroma kje pa v tujem jeziku),
- navedejo imena državnih jezikov, ki jih govorijo ljudje v državah, ki mejijo na Slovenijo,
- sami iščejo informacije o izseljencih in zamejcih,
- naredijo intervju z osebo, ki jo morda poznajo, in ga predstavijo sošolcem.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetek št. 32 na CD-ju.

Poslušajo sošolce in učitelja.

Poslušajo osebo, s katero so pripravili intervju.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Utemeljujejo svoje odgovore.

Obnavljajo prebrana besedila.

Pogovarjajo se z osebo, s katero so pripravili intervju.

BRANJE

Berejo kratka neumetnostna besedila.

Berejo navodila.

Berejo strokovno literaturo v knjižnici in besedila o izbrani temi na spletu.

PISANJE

Pišejo podobna neumetnostna besedila.

Odgovarjajo na vprašanja.

Napišejo referat na izbrano temo.

Dopolnjujejo tabelo.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Tema izseljenišтва za učence verjetno ni nova. Učitelj jo lahko uvede na več načinov.

O izseljeništvu je pisal npr. Anton Ingolič v romanu *Lastovka čez ocean*. Če so ga učenci brali, se lahko pogovarjajo o njem.

Kot uvod v to tematiko lahko učitelj izkoristi kakšen obisk sorodnikov iz Amerike ali Avstralije, če ve zanj, lahko pa si ga tudi izmisli.

Npr. Tole mi je pa prinesel stric iz Amerike (npr. ročno svetilko).

Kaj mislite, zakaj se je preselil v Ameriko?

Kaj tam počne?

Kako sem se z njim pogovarjal?

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci najprej preberejo besedilo v delovnem zvezku (1. naloga na str. 76), nato pa besedilo pragmatično razčlenijo (2., 3. in 4. naloga).

Tudi sami tvorijo podobna besedila. V obvestilu naslovnike seznanjajo s tem, da organizirajo rojstnodnevno zabavo (5. naloga). To sicer po navadi počnemo z vabilom, vendar z obvestilom seznanimo večji krog naslovnikov, ki jim morda vabila niti ne bi poslali.

Obvestilo je javno objavljeno besedilo, namenjeno širšemu krogu naslovnikov.

V dnevnem časopisju učenci iščejo različna obvestila (6. naloga) in jih po vsebini razvrščajo v različne skupine (7. naloga v DZ na str. 77).

Dopolnijo pravilo o tem, kdaj je obvestilo uspešno (8. naloga).

Sporočevalec mora v njem natančno odgovoriti na vprašalnice KDO, KAKŠEN, KJE, KDAJ, KOMU, KAM.

Učenci nato poslušajo posnetek št. 32 na CD-ju (9. naloga v DZ na str. 77).

*Nad Kolpsko dolino stoji **grad Kostel**. Ime je dobil po območju Kostelsko. Grad je danes v ruševinah, ki pa se postopoma obnavljajo. Z gradu je prekrasen pogled na okolico ter dolino Kolpe. Prvič je bil omenjen leta 1336. V tistem času je imel pomembno strateško vlogo na tem področju. Turki so ga dolgo časa poskušali zavzeti, toda uspelo jim je šele leta 1578, in sicer s prevaro. Preoblekli so se v hrvaške kmete z otroki v naročju. Grajski vojaki so jim odprli vrata ... Dolino reke Kolpe pa zaznamuje tudi slap, ki pada skoraj na rob ceste (Kočevje–Brod na Kolpi). Vendar to ni slap, ki bi si ga ogledali kar tako mimogrede. Potok Nežica in njegovi slapovi imajo celo legendo, ki je predstavljena tudi na tabli na nasprotni strani ceste. Slapove Nežice sestavljajo pravzaprav trije večji, približno 10 m visoki lehnjakovi slapovi. Po dežju padajo kot široka vodna pahljača preko lehnjakovih skal z bogato zeleno mahnato oblogo. Ta še posebej poudarja belino padajoče vode. Poleg treh večjih slapov sta tu še dva 2–3 m visoka slapa. Slapovi so vsekakor vredni ogleda. O nastanku slapa Nežica govori tudi pravljica. Pri Drežniku je deklica Nežica napajala par volov. Voda je poniknila in jih potegnila v globino. Po silnem nalivu je voda vrgla pri izviru Prifarskega jarka jarem, ovit z dekličinimi lasmi. Od tedaj se ta izvir in slap imenujeta Nežica.*

Besedilo nato pragmatično razčlenijo (10. naloga) in ga obnovijo (11. naloga).

Obnovo, ki jo sošolci predstavijo v razredu, nato ocenjujejo. Pri tem uporabljajo merila za ocenjevanje govornih nastopov. Pomagajo si z učnim listom (str. 147 v tem priročniku).

Sami tvorijo obnovo poljubno izbranega filma, knjige, predstave (14., 15. in 16. naloga). Obnovo ustno predstavijo sošolcem, na govorni nastop pa se vnaprej pripravijo (lahko tudi doma).

Učenci preberejo še besedilo z naslovom *Vinica* (17. naloga v DZ na str. 78) in odgovorijo na vprašanja (18. naloga). Besedilo še slovnično razčlenijo in ga napišejo v pretekliku (19. in 20. naloga na str. 79).

Razmišljajo o neznanih besedah. Razlago zanjo poiščejo v SSJK (elektronski ali klasični obliki) (21. naloga) ali pa besede razložijo učenci, ki poznajo njihov pomen.

V 22. nalogi *Vinico*, o kateri so brali v delovnem zvezku na str. 78, uvrstijo v širši kulturnozgodovinski kontekst. Učenci tvorijo pripoved o Otonu Župančiču (o njegovem življenju in ustvarjanju). Nato pa pripovedujejo še o kaki znani osebi, drugi pa ugotavljajo, o kom pripovedujejo (23. naloga).

Skupaj razmišljajo o tem, v katerih literarnih delih slovenskih avtorjev je govora o izseljencih (27. naloga), nato pa na temo izseljenišтва pripravijo referat (28. naloga). Predstavijo izbrano osebo, ki je nanje naredila največji vtis (30. naloga v DZ na str. 80).

Učitelj vodi razpravo o razliki med izseljenci in zdomci ter narodnimi skupnostmi, ki živijo zunaj meja Republike Slovenije (31. in 32. naloga v DZ na str. 81). Osredotoča se predvsem na naslednja vprašanja.

Ali živijo na tem območju od nekdaj ali so se tja preselili?

Zakaj so se preselili?

Kdaj so se preselili?

Kateri jezik uporabljajo v neformalnih govornih položajih?

Kateri jezik uporabljajo v formalnih govornih položajih?

Kje se učijo prvega jezika (ki ga imenujemo tudi materni jezik)?

Ali je (bo) slovenščina vedno njihov prvi jezik?

POBUDE

Iz podatkov, ki so jih slišali v besedilu, za domačo nalogo tvorijo pripoved (13. naloga v DZ na str. 77).

Za domačo nalogo učenci opišejo poklic, ki ga želijo opravljati, ko bodo odrasli. Naslednji dan se lahko v razredu igrajo igro ugibanja *Kaj bom, ko bom velik* (24. naloga v DZ na str. 79).

Poklic lahko izbrani učenec ponazarja z gibi (pantomima), drugi pa mu zastavljajo odločevalna vprašanja, lahko pa pripoveduje o poklicu, drugi pa mu za vsako njegovo izrečeno povedjo postavijo novo vprašanje.

Kot projekt pa lahko zastavijo 25. nalogo. Raziščejo naj, kdo iz njihove okolice se je izselil. Podatke o njem in izselitvenem valu poiščejo v virih, lahko pa pripravijo tudi intervju z izseljeno osebo (29. naloga v DZ na str. 80), če je to seveda mogoče, in sicer v živo ali pa prek e-pošte. V razredu potem predstavijo to izseljeno osebo.

Pozorni so tudi na njen jezik (26. naloga v DZ na str. 80).

LITERATURA

SSKJ.

ZAPISKI

Goriška brda

(str. 82)



CILJI

Učenci

- *tiho berejo kratka neumetnostna besedila, in sicer pismo,*
- *v besedilu poiščejo prvine, po katerih prepoznajo sporočevalca in naslovnika,*
- *utemeljijo svoje mnenje o tem, zakaj je pismo neuradno, odgovarjajo na vprašanja,*
- *povedo, kakšno je družbeno razmerje med sogovorcema, svoje mnenje utemljijo,*
- *odgovarjajo na vprašanja o bistvenih podatkih,*
- *v besedilu poiščejo pogovorne izraze in jih nadomestijo s knjižnimi,*
- *utemeljijo trditve in oblikujejo skupno mnenje dvojice ali skupine,*
- *poiščejo čim več besed, ki pomenijo podobno kot uporabljeni glagoli,*
- *samostalnikom dodajajo različne pridevnike in opazujejo pomen besedne zveze,*
- *razložijo pomen besede,*
- *stilno zaznamovani besedi določijo ustrezni govorni položaj, samostojno pripovedujejo o tem, kar so doživeli.*

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki berejo.

GOVORJENJE

Sodelujejo v pogovoru.

Utemeljijo svoje mnenje.

Odgovarjajo na vprašanja o bistvenih podatkih.

Razložijo pomen manj znanih besed v besedilu.

BRANJE

Tiho berejo neumetnostna besedila.

Berejo naloge v delovnem zvezku.

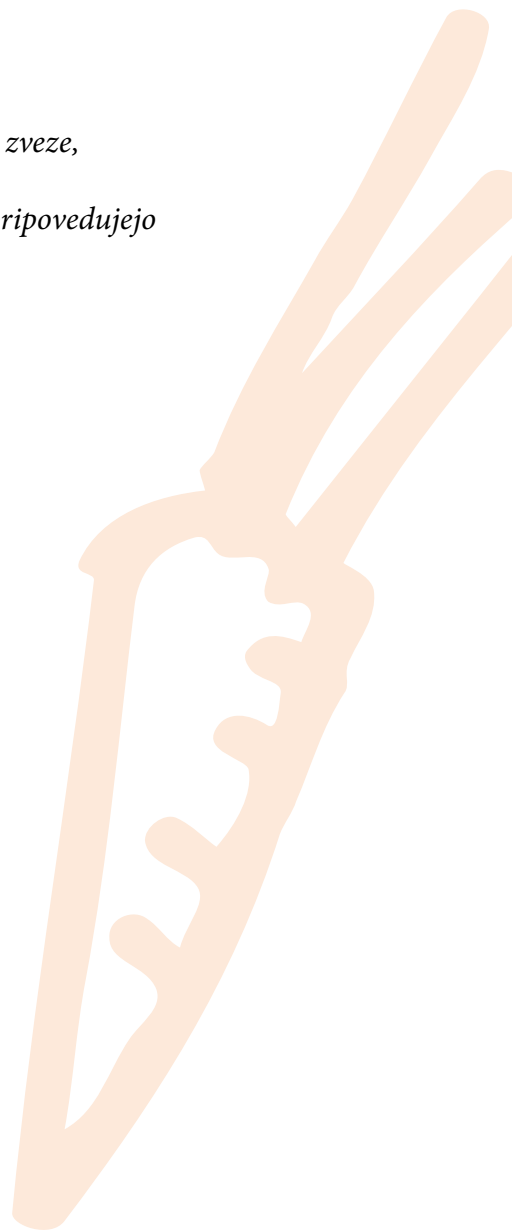
PISANJE

Rešujejo naloge v delovnem zvezku.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj spodbudi učence, da pripovedujejo o doživetjih na Primorskem.

Katere kraje so že obiskali?



Kaj jim je najbolj ostalo v spominu?
Ogledajo si slike Vipave, Nove Gorice, Ajdovščine ...

Učenci sodelujejo v pogovoru.
Izrazijo svoje izkušnje.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo besedilo v DZ na str. 82 in odgovorijo na vprašanja v 1. nalogi.
Poiščejo pogovorne izraze v pismu in jih zamenjajo s knjižnimi (2. naloga).

Razdelijo se v dve skupini. Prva pripravi strip Markovega potovanja od Beltincev do Goriških brd. Druga pa v stripu predstavi dogajanje na prazniku češenj (3. naloga).

Ustno utemeljijo trditve v 4. nalogi (npr. Maks ima srečo, da živi v Ljubljani. STRINJAM SE oziroma NE STRINJAM SE).

Delo v paru. S sošolcem, s katerim nimata skupnega stališča, se pogovorita o trditvah, poskušata oblikovati skupno mnenje in ga nato predstavita ostalim sošolcem (5. naloga, str. 85).

Dopolnijo povedi. Kdo živi v ...? (6. naloga).
Poiščejo še nekaj krajev v svoji okolici in poimenujejo njihove prebivalce (7. naloga).
V povedih podčrtajo glagol in ga zamenjajo z glagolom, ki ima podoben pomen (8. naloga).
Samostalnik dopolnijo z različnimi ustreznimi pridevniki (9. naloga, str. 86) in razložijo pomen povedi v 10. nalogi.
Ob pomoči miselnega vzorca pripovedujejo o svojem izletu. Pripoved tudi zapišejo (11. naloga).

POBUDE

Delo z računalnikom: Spoznavamo vasi na Primorskem.
Učenci obišejo spletno stran
<http://www.vipavska-dolina.si/?isci=&oblika=KDEDISCINA&baza=1>.
Razdeljeni so v več skupin. Vsaka na spletni strani poišče izbrani kraj in ga predstavi sošolcem.

ZAPISKI

Anketa

(str. 87)



CILJI

Učenci

- berejo kratko neumetnostno besedilo, in sicer anketni list,
- poslušajo besedilo in ustrezno odgovorijo na anketna vprašanja,
- razložijo pomen besed,
- na podlagi besedila oblikujejo vprašanja o bistvenih podatkih, povedo, o čem govori besedilo, kje je bilo objavljeno in komu je namenjeno,
- predstavijo zanimivosti svojega kraja,
- upovedijo načrt priprav na govorni nastop,
- miselni načrt pretvorijo v zapisano besedilo, pri tem ga členijo na odstavke,
- preberejo besedilo in popravijo vsebinske, slogovne, slovnične ter pravopisne napake,
- besedilo predstavijo v razredu, pri tem so pozorni na knjižno izreko in ustrezen nastop,
- sošolci besedilo presojujejo in ga ocenijo, svojo odločitev utemeljijo.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki govorijo ali berejo.
Poslušajo posnetek št. 33 na CD-ju.

GOVORJENJE

Razložijo pomen besed v besedilu.
Oblikujejo vprašanja o bistvenih podatkih.
Sodelujejo v pogovoru.
Predstavijo zanimivosti svojega kraja.
Besedilo predstavijo v razredu.

BRANJE

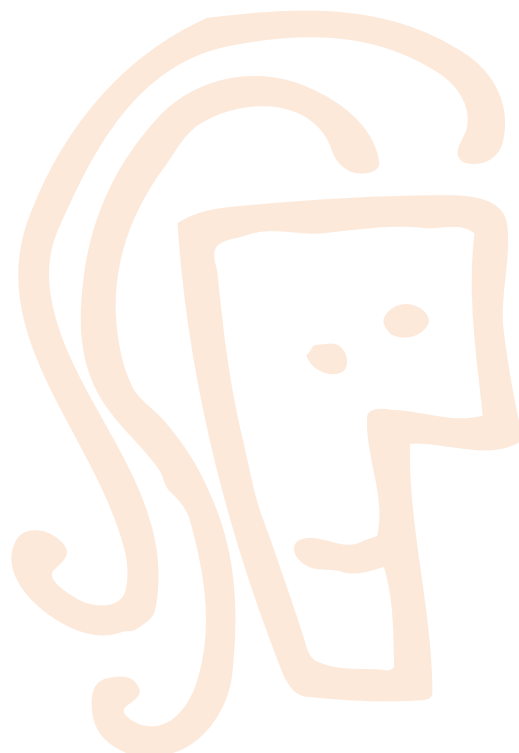
Berejo anketni list.

PISANJE

Miselni načrt pretvorijo v zapisano besedilo.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učenci si ogledajo več anket v Pilu in eno od njih rešijo.
Pogovorijo se o anketi. Kaj so anketna vprašanja in anketni odgovori?



DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci poslušajo posnetek št. 33 na CD-ju (2. naloga, str. 87).

Tudi Slovenci imamo staroegipčanski spomenik, vendar zanj ve le malokdo in je v zelo slabem stanju.

Pred 160 leti je Anton Lavrin, ki je v Egiptu služil kot avstrijski generalni konzul, v svoj rojstni kraj Vipavo poslal sarkofaga. Lavrin se je med službovanjem v Aleksandriji posvečal zbiranju egipčanskih starin, kar je bilo takrat v navadi med tujimi diplomati. V svoji vili je hranil številne spomenike, med njimi tudi sarkofaga. Plenilci grobov so ju izkopali v grobnicah dvorjanov ob vznožju Kefrenove piramide v Gizi. Na svetu je doslej znanih le šest podobnih sarkofagov, enega od njih hranijo v Britanskem muzeju v Londonu, dva v Egiptovskem muzeju v Kairu, četrtega v Nemčiji in dva imajo v Vipavi. Kot so egiptologi razbrali iz hieroglifskih napisov, je bil v enem od njiju pred 4500 leti pokopan visok dvorni uradnik, v drugem pa kraljevi sin. Sarkofaga sta izklesana iz rdečkastega asuanskega granita. Lavrin je med službovanjem obiskal kamnolom v Asuanu, in ko je odkril sarkofaga, se mu je porodila misel, da bi ju poslal v rojstni kraj za grobnico svojih staršev. Iz Aleksandrije v Trst sta potovala z ladjo, nato pa so ju z vozovi pritovorili do Vipave. Sarkofag je kamnita krsta, ki je starim Egipčanom predstavljala pokojnikovo bivališče. Ob strani ima izklesana stilizirana vrata, skozi katera naj bi duša umrlega zapuščala svoj dom.

Sarkofaga v Vipavi sta izpostavljena ostri vipavski burji in sta že utrpela nepopravljivo škodo. Preraščena sta z lišaji in mahovi in le malokdo se ustavi ob njiju in pomisli, kako nenavadno usodo sta doživela.

Poskušajo razložiti besede, ki jih niso vsi razumeli, ali poiščejo razlago zanje v SSKJ (3. naloga). Iščejo sopomenke.

Po poslušanju napišejo vprašanja o besedilu. Na vprašanja odgovorijo sošolci (4. naloga).

Odgovorijo na vprašanja (5. naloga).

Izberejo pravilen odgovor (6. naloga).

Zapišejo najpomembnejše podatke o egipčanski starini v Vipavi v obliki miselnega vzorca in ob njem obnovijo besedilo (7. naloga).

Narišejo strip in v njem prikažejo pot sarkofaga od Gize do Vipave (8. naloga).

Obiščejo zanimiv kraj v svojem mestu ali vasi. Pozanimajo se o njegovih posebnostih, preberejo zanimivosti na internetu. Pisno ali ustno predstavijo zanimivost svojega kraja (9. naloga).

Pogovorijo se o govornem nastopu.

Predstavijo svoje priprave na govorne nastope, ki so jih imeli do zdaj.

Obkrožijo predloge, ki jih bodo upoštevali, ali navedejo svoje (10. naloga).

Pripravijo miselni načrt govornega nastopa. Tema je zanimiv kraj v bližnji okolici (11. naloga).

2

Govorni nastopi

(str. 90)

CILJI

Učenci

- poslušajo govorno besedilo in ga razčlenjujejo,
- odgovarjajo na vprašanja o njem,
- povedo, o čem govori besedilo, kdo je avtor,
- v svojem besedilu upoštevajo odstavke in pojasnijo, zakaj je besedilo členjeno na odstavke,
- samostojno pripravijo podobno besedilo in ga ustno predstavijo,
- napišejo novico o izletu.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetka št. 34 in 35 na CD-ju.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Sodelujejo v pogovoru in odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo navodila v delovnem zvezku.

PISANJE

Napišejo novico o izletu.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učenci pripovedujejo šaljivke o prebivalcih drugih krajev, vasi, držav.

Razmišljajo.

Zakaj take šaljivke nastanejo?

Kakšen namen imajo?

Ali žalijo druge ljudi ali kažejo na osebne značilnosti drugih ljudi?

Učitelj prinese več razglednic različnih krajev.

Učenci si jih ogledajo in si izberejo eno.

Utemeljijo, zakaj so izbrali prav to razglednico.

Na kratko opišejo kraj, ki je na razglednici.

Predstavijo svoje sanjsko potovanje.

Prisluhnejo govornemu nastopu na CD-ju, posnetek št. 34, O *Vipavcih in Kraševcih*, str. 90.

Ali veste, da ima vsaka vas svoj glas?

Cerkev v Logu ga ima gotovo. Ta cerkev je največja v Vipavski dolini, je tudi najbolj imenitna in najbolj sama. Okoli nje ni strnjenega naselja starih hiš, ni žegna, ni tiste vipavske gručaste stisnjenosti, ki daje občutek topline, domačnosti in varnosti. Cerkev ostaja sredi polja sama in se iz svoje samote ozira po svojih manj mogočnih sestrah na vinskih gričih po pobočjih doline. Cerkev daje videz, kot da so jo ljudje zgradili za izjemne skupne praznične priložnosti.

In Vipavci se radi družijo. A ne kar z vsakim. S Kraševci prav gotovo ne.

Kraševci in Vipavci se od enkrat gledajo postrani. Zmeraj so si radi delali dešpete. Ipavci pa so izmislili tisto, da je treba modrasa pustiti in Kraševca ubiti. Ma Kraševci pa ne marajo Ipavk za neveste: Ipavka ni za Kras. In še to vejo povedati, da imajo Ipavci tako dolge vratove zato, ker zmeraj gledajo gor na Kras, kako Kraševci jejo pršut in pijejo teran. Enkrat so Kraševci tako narihtali Ipavce: na rihenberškem gradu je bila ena seja. Prišli so vsi ta glavni ipavski in kraški kmetje vkup. Ipavci so se začeli kot po navadi delati norca iz Kraševcev. Strašno so se hvalili, da kako so bogati, da kako fino živijo, da oni svinjske parklje, uha in repe mečejo proč. Kraševci so bili en cajt tiho, ma na to se pa je vseeno eden oglasil: »Mi pa ne vržemo prav nič proč. Vse opucamo, spravimo, in ko pridejo ipavski petlarji, tisto strašno radi pojedjo.«

Pa še eno o Kraševcih bom povedal.

Gorenjec je povabil Kraševca na kafe. Zavrel je vodo, pole je privezal zrno kafeta na nit in to je tunkal v vodo. Drugi bot je povabil Kraševca na kafe Gorenjca. Zavrel je vodo, jo nalil v šalice, pole je ravno tako privezal kafetovo zrno na nit in s tem plesal po robu šalice. »Ma,« je rekel Gorenjec, »kaj ne boš pomočil kafeta v krop?«

»Ne, ne,« je rekel Kraševca, »je bilo zadnje bot pri tebi premočno, nisem mogel spati celo noč.«

(Po Gei, julij 1998, Damjan J. Ovsec.)

Učenci sodelujejo v pogovoru in odgovarjajo na vprašanja (2. naloga).

Učenci preberejo besedilo Matajur v DZ na str. 90 ali ga poslušajo na posnetku št. 35.

Poiščejo manj znane besede in jih razložijo ter uporabijo v novih povedih.

Odgovorijo na vprašanja o besedilu ter obnovijo besedilo in rešijo 4. nalogo.

Izberejo ustrezen odgovor (3. naloga, str. 92).

Obiščejo knjižnico ter v revijah in časopisih poiščejo zanimivo besedilo o nedeljskih izletih (5. naloga).

Pomagajo si lahko s knjigami Željka Kozinca Lep dan kliče, ki so izšle pri založbi Modrijan.

Pripravijo govorni nastop o vzpetini, ki so jo obiskali (6. naloga).
Sestavijo več vprašanj o Matajurju in jih zastavijo sošolcu (7. naloga).
Obnovijo besedilo s svojimi besedami in obnovo zapišejo v zvezek (8. naloga).
Napišejo novico o izletu na Matajur (9. naloga).
V Enciklopediji Slovenije poiščejo opis gore Matajur. Primerjajo ga z besedilom, ki so ga prebrali v DZ na str. 40. Ugotovijo podobnosti in razlike (10. naloga).

POBUDE

Učenci pripravijo govorne nastope o zanimivih krajih in ljudeh.

Poiščejo šaljivke o prebivalcih različnih krajev.
Naredijo zabavno uro pripovedovanja šaljivk.
Lahko tudi tekmujejo, kdo je povedal najbolj zabavno šaljivko.
Izdajo lahko razredni list, kjer objavijo svoje šaljivke.

Učenci pripovedujejo o svojih izletih, lahko kot vnaprej pripravljen govorni nastop.
Obiščejo knjižnico in se seznani s knjigami, ki predstavljajo zanimive nedeljske izlete.
Pripravijo načrt nedeljskega izleta.
Poročajo o svojem izletu.
Pripravijo razstavo fotografij z različnih izletov.

LITERATURA

Željko kozinc: Lep dan kliče. Ljubljana: Modrijan. ES.

ZAPISKI

Opis rastline

(str. 93)



CILJI

Učenci

- berejo krajše neumetnostno besedilo,
- odgovarjajo na vprašanja in si pomagajo z miselnim vzorcem,
- razložijo pomen besed in besednih zvez,
- poiščejo protipomenke,
- samostojno opišejo rastlino,
- v besedilu poiščejo osebni zaimek in nanašalnico zanj.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo svoje sošolce.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Opišejo rastlino.

BRANJE

Berejo krajše neumetnostno besedilo.

PISANJE

Opišejo rastlino.

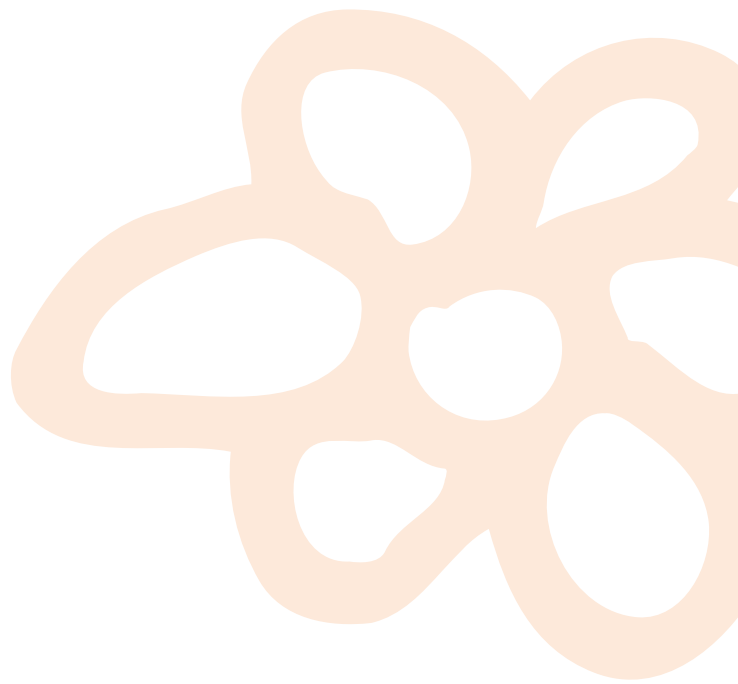
DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj prinese v razred rožo.

Učenci si jo ogledajo in jo opišejo.

Obiščejo knjižnico in si o roži preberejo nekaj zanimivosti.

Na tablo napišejo miselni vzorec, na kaj so pozorni pri opisu rastline.



Ugotovijo, da so pri opisu rastline pozorni na zunanost, njene dele, kraj, kjer jo vidimo, značilnosti in posebnosti ter način razmnoževanja in gojenja.

Ponovijo, v čem se opis razlikuje od pripovedi.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo besedilo *Tisa* v DZ na str. 93.

Razmislijo in odgovorijo na vprašanja (2. naloga, str. 94).

Ob pomoči miselnega vzorca opišejo tiso.

Razložijo pomen besed (3. naloga).

Zamenjajo pridevnike pred samostalniki s podobnimi (4. naloga).

Poiščejo protipomenke za izraze (5. naloga).

Razmislijo, kako bi opisali svojo rastlino, in se o tem pogovorijo s sošolcem (6. naloga, str. 95).

Opišejo rastlino ob pomoči miselnega vzorca, kjer si zapišejo, na kaj morajo biti pozorni, ko opisujejo rastlino (7. naloga).

Preberejo besedilo *Dobra misel* v DZ na str. 95.

Razmislijo in odgovorijo na vprašanja (9. naloga).

V zadnjem odstavku poiščejo osebni zaimsek. Ugotovijo, na katero besedo se nanaša (10. naloga).

Zapišejo vprašanja o prebranem besedilu in jih postavijo sošolcu (11. naloga).

POBUDE

Družabne igre.

V razred prinesejo rastline ali njihove slike. Postavljajo vprašanja in poskušajo ugotoviti njihova imena.

Pripravijo kviz o poznavanju rastlin (12. naloga) ali se igrajo igro o poznavanju rastlin (13. naloga).

ZAPISKI

Mali oglas

(str. 97)



CILJI

Učenci

- berejo krajše neumetnostno besedilo, in sicer mali oglas,
- povedo, kdo je sporočevalec,
- v besedilu zaznajo prvine, po katerih so ga prepoznali,
- povedo, komu je besedilo namenjeno,
- samostojno oblikujejo podobno besedilo.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo govorjeno besedilo.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo krajše neumetnostno besedilo.

PISANJE

Samostojno napišejo oglas.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj ali učenci prinesejo v razred več revij in časopisov.

Učenci berejo male oglase.

Obnovijo, o čem govorijo mali oglasi, kaj so mali oglasi, katere vrste poznamo.

Sestavijo podobne oglase.

Prek malih oglasov pripravijo razprodajo reči, ki jih ne potrebujejo več.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Preberejo mali oglas v DZ na str. 97 (1. naloga).

Razmislijo in odgovorijo na vprašanja (2. naloga).

Ogledajo si male oglase v časopisu in jih razvrstijo glede na to, kaj oglašujejo.

Sestavijo podobne male oglase (3. naloga).

POBUDE

Učenci sestavljajo različne male oglase.

Sestavljajo smešne male oglase: *prodam, kupim, zamenjam, vabim, pozivam, obveščam ...*

Izberejo najboljše mali oglasi.

Oblikujejo plakat z malimi oglasi.

ZAPISKI

Zmaj na klavirju in Pozabljeni zaklad

(str. 98)

CILJI

Učenci

- berejo umetnostno besedilo,
- povedo, o čem govori besedilo,
- ovrednotijo ravnanje oseb, nadaljujejo besedilo,
- samostojno tvorijo podobno pripoved o tem, kaj so razburljivega doživeli,
- berejo predstavitev filma,
- primerjajo obe besedili.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce, ki berejo umetnostno besedilo.

GOVORJENJE

Odgovarjajo na vprašanja.

Sodelujejo v pogovoru.

BRANJE

Berejo umetnostno besedilo.

PISANJE

Samostojno tvorijo podobno pripoved o tem, kaj so razburljivega doživeli.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj (ali učenec) opiše znanega filmskega junaka. Učenci ugibajo, za koga gre.

Učitelj (ali učenec) prinese v razred nekaj slik znanih igralcev iz časopisov ali revij.

Učenci si slike ogledajo in igralce predstavijo.

Eden od učencev si zamisli znanega umetnika, drugi v razredu pa mu zastavljajo vprašanja o tem, kdo je ta oseba. Učenec odgovarja le z da ali ne. Kdor ugame neznano osebo, nadaljuje igro.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci tiho preberejo odlomek iz knjige Tatjane Kokalj *Zmaj na klavirju* (Založba Grlica, Ljubljana, 2003) (4. naloga).

V njem podčrtajo manj znane besede. Razložijo pogovorne izraze.
Poskušajo poiskati čim več besed, ki označujejo dogajanje v dvorani.

Razmislijo in odgovorijo na vprašanja ter utemeljijo svoje odgovore (5. naloga).

Preberejo besedilo *Pozabljeni zaklad* v DZ na str. 100 (6. naloga) in odgovorijo na vprašanja (7. naloga).

Razložijo pojme oziroma izraze iz besedila, pri tem si lahko pomagajo s spletom:
<http://en.wikipedia.org/wiki/Film>.

Obnovijo vsebino priljubljenega filma.
Napišejo oglas oziroma reklamo za film.

POBUDE

Pripravijo predpočitniški filmski maraton. V kinoteki si izposodijo več mladinskih filmov in si jih s sošolci ogledajo.

Pogovorijo se o vsebini in o igralcih.

Poročilo zapišejo in poročajo v šoli.

Katere filme so si ogledali?

V katere žanre bi filme lahko razvrstili?

Pripravijo anketo, kateri filmi so njihovim sošolcem najbolj všeč in zakaj.

Rezultate ankete predstavijo pri dodatnem pouku ali razredni uri.

Počitnice so tu

(str. 102)



CILJI

Učenci

- poslušajo pogovor,
- berejo pogovor in ga razčlenjujejo,
- berejo anketni vprašalnik in grafično predstavitev rezultatov, povedo, kdo je anketiral koga,
- sami pripravijo podobno anketo.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo posnetek št. 36 na CD-ju.

GOVORJENJE

Aktivno sodelujejo v pogovoru.
Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo besedilo.

PISANJE

Samostojno tvorijo anketo.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj spodbudi učence, da pripovedujejo o svojih počitniških načrtih.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci prisluhnejo posnetku št. 36 na CD-ju (str. 102).



Katarina: Še štirinajst dni in konec bo pouka. Jupi!

Rok: Letos nismo zmagali na tekmovanju časopisov, zato si moram počitnice sam organizirati. Pa še nobenih pravih načrtov nimam.

Marko: Letos grem na Triglav. Že dva meseca nabiram kondicijo s kolesom, tekom in hojo v gore.

Urša: Mene zanima samo voda. Morje, toplice, jezera, reke. Če ni drugega, vsaj namakanje nog v čebru. Voda, voda, voda.

Vlado: Dobil sem novo kolo. Z njim bom prekolesaril vse bližnje kraje. Gre kdo z menoj?

Joško: Sem za. Bova spala na senikih in jedla pri dobrih ljudeh?

Katarina: Morda se srečamo. Med počitnicami bom pri babici na Pohorju. Če vaju pot prinese v tiste kraje, vaju vabim na izvrstno pecivo, ki ga peče moja babica.

Vlado, Joško: To je beseda, bejba.

Odgovorijo na vprašanja v 9. nalogi.

S sošolcem se pogovarjajo v svojem krajevnem narečju. Tema pogovora: počitniški načrti.

Preberejo besedilo *Počitnice so tu* v DZ na str. 102.

Odgovorijo na anketna vprašanja (2. naloga, str. 103).

Komentirajo rezultate ankete (3. naloga).

Odgovorijo na vprašanja o anketi (4. in 5. naloga).

Zberejo odgovore na anketna vprašanja med sošolci (6. naloga).

POBUDE

Pripravijo svojo anketo, sestavijo vprašanja, anketirajo sošolce, pripravijo analizo in komentirajo rezultate (7. naloga).

ZAPISKI

Krajšave

(str. 105)



CILJI

Učenci

- berejo krajše besedilo,
- besedilo razčlenijo,
- vadijo pisanje krajšav,
- povedo, kdaj je tako krajšanje primerno in kdaj ne,
- sami tvorijo podobno besedilo.

SPORAZUMEVALNE DEJAVNOSTI

POSLUŠANJE

Poslušajo sošolce.

GOVORJENJE

Aktivno sodelujejo v pogovoru.

Odgovarjajo na vprašanja.

BRANJE

Berejo besedilo.

PISANJE

Samostojno vadijo pisanje krajšav.

Tvorijo podobno besedilo.

DIDAKTIČNE ZAMISLI

Učitelj vodi pogovor o pisanju SMS-sporočil.

Ali uporabljate pri pisanju SMS-jev krajšave?

Katere?

Kako učenci imenujejo sporočila po prenosnem telefonu?

Če želijo, preberejo nekaj sporočil iz svojega prenosnega telefona.

DELO Z DELOVNIM ZVEZKOM

Učenci preberejo besedilo v DZ na str. 105 (1. naloga).

Podčrtajo okrajšane besede in jih razvežejo.

Odgovorijo na vprašanja v 2. nalogi.

V SSKJ in pravopisu si ogledajo krajšave.

POBUDE

Učenci sestavijo različna kratka elektronska sporočila.
Uporabljajo zanimive krajšave.
Izberejo najboljše elektronsko sporočilo.

LITERATURA

SSKJ, SP.

ZAPISKI



Založba IZOLIT, d. o. o

Prešernova cesta 33
1234 Mengeš

Tel.: 01/729 10 00,
Fax.: 01/729 14 22
www.zalozba-izolit.si
info@zalozba-izolit.si